

**UCHWAŁA NR LV/415/22
RADY MIEJSKIEJ W SKWIERZYNIE**

z dnia 20 października 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 i 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.) oraz w związku z art. 3 pkt 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Skwierzyny.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Zygmunt Kadłubiski

Skwierzyna

Miasto Królewskie

Strategia Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030

Skwierzyna 2022

Opracowanie

Spis treści

Wstęp	4
I. Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne	5
1. Uwarunkowania prawne i metodologia opracowania strategii	5
Podstawa prawna	5
Metodyka opracowania strategii	6
2. Komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi	7
3. OSI w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań gminy	15
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	22
5. Wnioski z diagnozy, w tym z badań społecznych	24
Wnioski z diagnozy	24
Wyniki badań społecznych	28
6. Analiza SWOT	30
II. Założenia planistyczne	33
7. Wizja i misja rozwoju	33
8. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	36
9. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	41
10. Schemat ilustrujący założenia planistyczne	46
11. Rezultaty planowanych działań	47
III. Wdrażanie	49
12. Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii	49
13. Finansowanie strategii	51
14. Ewaluacja ex-ante	54
Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	57
Analiza danych zastanych	58
Gmina oczami mieszkańców	72
Załącznik nr 2 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	81
Polityka przestrzenna w systemie polityk publicznych	81
Instrumentacja polityki przestrzennej	81
Rekomendacje dla polityki przestrzennej	82
Załącznik nr 3 Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego	89

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030 jest jednym z kluczowych dokumentów z punktu widzenia rozwoju gminy. Stanowi ona bazę do dalszego kreowania i dynamizacji postępu społecznego, gospodarczego oraz przestrzennego. Jest swoistą kontynuacją wdrażanej z sukcesem Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Skwierzyna na lata 2016 - 2022. Skupiona jest na realizacji przedsięwzięć najbardziej priorytetowych z punktu widzenia potrzeb mieszkańców oraz zidentyfikowanych wyzwań.

Wśród podstawowych funkcji i roli jaką pełni strategia rozwoju wskazuje się wymiar integracyjny, kierunkowanie polityki rozwoju oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Przedmiotowy dokument stanowi kompleksowe opracowanie, odnosi się do wszystkich podmiotów i interesariuszy zaangażowanych w rozwój Skwierzyny jako gminy, będących jednocześnie partnerami strategii, której operatorem jest samorząd gminny. Integracja lokalnej wspólnoty podczas procesu tworzenia, jak i wdrażania strategii stanowi element budowy silnego społeczeństwa obywatelskiego i wzmacniania kapitału społecznego, który jest niezwykle istotny z uwagi na uwarunkowania historyczne, migracje i wielokulturowość widoczną w gminie.

Drugą z ról jest kierunkowanie polityki rozwoju oraz zabezpieczenie ciągłości jej realizacji. W przypadku gminy Skwierzyna jest to niezwykle istotne z uwagi na wysoki poziom realizacji założeń poprzedniej strategii i konieczność kontynuacji. Systematyczne wdrażanie interwencji przy wykorzystaniu posiadanych potencjałów pozwoli na dalszy rozwój gminy.

Ponadto strategia pełni również podstawę do wnioskowania o dofinansowanie, ze środków zewnętrznych, w szczególności w nowej perspektywie finansowej 2021-2027. Jednym z sukcesów w ostatnich sześciu latach było dołączenie do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego, co stanowi szansę rozwojową. Współpraca w ramach MOF Gorzowa Wielkopolskiego stwarza możliwość do realizacji projektów w formule zintegrowanej, których skala oddziaływania będzie miała również wpływ na rozwój gminy Skwierzyna.

Strategia Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030 wyznacza scenariusz rozwoju na najbliższe lata i tworzy ramy rozwoju lokalnego, uwzględniając lokalne uwarunkowania, potencjały i szanse rozwojowe, jak również zdiagnozowane deficyty, wyzwania i potrzeby różnych grup interesariuszy.

I. Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne

1. Uwarunkowania prawne i metodologia opracowania strategii

Podstawa prawna

Na strukturę *Strategii Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030* ma wpływ ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2022 poz. 559). Stanowi ona podstawę prawną dla niniejszego dokumentu. W ustawie wskazuje się, iż strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz dokładnie określa:

1. cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
2. kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
3. oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
4. model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
5. ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
6. obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 2022 poz. 547), wraz z zakresem planowanych działań;
7. obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
8. system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
9. ramy finansowe i źródła finansowania.

W ramach nowelizacji przepisów prawa, większe znaczenie odgrywa komponent przestrzenny, który w dokumencie przedstawia się przede wszystkim za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej. Zgodnie z art. 10f. ust. 1. ww. ustawy: Rada gminy, w drodze uchwały, określa szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju gminy, w tym tryb konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ostatnim elementem wynikającym ze zmian legislacyjnych jest obowiązek przeprowadzenia procesu konsultacji z mieszkańcami, sąsiednimi gminami, partnerami społeczno-gospodarczymi, a także właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej (Art. 6. Ust. 3. ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju).

Metodyka opracowania strategii

<p style="text-align: center;">Analiza desk research</p>	<p style="text-align: center;">Sformułowanie celów</p>
<p>Podstawowym elementem opracowywania Strategii była analiza danych zastanych, tzw. danych wtórnych. Pod uwagę wzięto dokumenty diagnostyczne i planistyczne o charakterze zarówno lokalnym, jak i regionalnym. Do analizy włączono również dostępne zbiory danych statystycznych agregowanych przez Bank Danych Lokalnych GUS, Urząd Miejski w Skwierzynie, Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie oraz Powiatowy Urząd Pracy. Właściwa analiza przeprowadzona została po wcześniejszym wyselekcjonowaniu rzetelnych, wiarygodnych oraz przydatnych danych z punktu widzenia strategii. Analiza desk research stanowi podstawę do wypracowania wniosków na temat badanej gminy.</p>	<p>Na podstawie wniosków wyciągniętych na pierwszym etapie prac formułuje się cele strategiczne oraz planuje się kierunki działań. Cele te stanowią odpowiedź na problemy oraz szanse zidentyfikowane na etapie diagnostycznym. Odnoszą się one bezpośrednio do wypracowanej misji i wizji gminy Skwierzyna.</p>
<p style="text-align: center;">Badania jakościowe</p>	<p style="text-align: center;">Opracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego</p>
<p>Celem badań jakościowych było zebranie pogłębionych informacji na temat funkcjonowania i procesów zachodzących wewnątrz gminy. W związku z tym przeprowadzone zostały warsztaty moderowane przez ekspertów SWIG DELTA PARTNER. Pozwoliły one na szczegółowe poznanie potrzeb, oczekiwań i możliwości w kontekście rozwoju lokalnego, a także nadanie poszczególnym zakresom działania określonych priorytetów. Dodatkowo przeprowadzone zostały badania terenowe wśród lokalnej społeczności. Polegały one na obserwacji i zebraniu informacji dotyczących gminy oraz jej mieszkańców.</p>	<p>Strategia rozwoju gminy zawiera także opracowanie graficzne (model funkcjonalno-przestrzenny) odzwierciedlający treści zawarte w dokumencie. Odnosi się on przede wszystkim do kluczowych aspektów oddziałujących na przestrzeń.</p>
<p style="text-align: center;">Opracowanie misji i wizji</p>	<p style="text-align: center;">Opracowanie części wdrożeniowej</p>
<p>Misja stanowi ogólny kierunek działania oraz uzasadnia przyjęcie określonych celów strategicznych. Z kolei wizja określa pożądany stan gminy w długookresowej perspektywie (kilku lub kilkunastu lat).</p>	<p>Mechanizmy wdrażania oraz finansowania strategii opisane w części wdrożeniowej. Rozdział ten opisuje elementy takie jak system realizacji, sposób monitoringu, ewaluacji i aktualizacji dokumentu.</p>

2. Komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi

Zgodnie z powyższym zapisem prezentowany dokument wpisuje się w ustalenia nadrzędnych dokumentów planistycznych, szczególnie tych na poziomie krajowym i regionalnym. W następnej kolejności zdefiniowane oraz wskazane zostały aspekty komplementarności z najważniejszymi dokumentami z wymienionych poziomów. Ponadto w kolejnym rozdziale wskazano odwołania do obszarów strategicznej interwencji znajdujących się w strategii rozwoju województwa, określających fundament do rozwoju gminy Skwierzyna w przypadku danych obszarów tematycznych. Dodatkowo odniesiono się również do dokumentów lokalnych, które wpisują się w założenia planistyczne *Strategii Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030* i są w jej ramach koordynowane jako poszczególne plany na poziomie gminnym. Przedstawione opracowanie jest zgodne m.in. z następującymi kluczowymi dokumentami:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 – SOR została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku. Jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio i długofalowej polityki gospodarczej;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 – KSRR 2030 to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Znajdują się tam postanowienia SOR określone w filarze rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony;
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego;
- Strategia rozwoju ponadlokalnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego 2030;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skwierzyna;
- Program Rewitalizacji Gminy Skwierzyna na lata 2016-2023.

Zważywszy na istotną rolę jaką pełni *Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030* w procesie opracowywania strategii rozwoju gminy, poniżej odniesiono się do jej zapisów wskazujących na inteligentną i zieloną gospodarkę regionalną, region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi, integrację przestrzenną regionu, a także region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę. Do zapisów *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030* odniesiono się również w rozdziale *OSI w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań gminy*, podkreślając obszary strategicznej interwencji, w które wpisuje się gmina Skwierzyna. Rozwój województwa opiera się o 4 cele strategiczne, w ramach których wskazane są cele operacyjne i kierunki interwencji (działań), które przyczyniają się do osiągnięcia wizji rozwoju:

- **Cel strategiczny 1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna**

- 1.1 Wzmocnienie sektora B+R oraz mechanizmów transferu innowacji, szczególnie w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji.
  - 1.2 Rozwój zielonej gospodarki, w tym energetyki przyjaznej środowisku.
  - 1.3 Wysoka jakość kształcenia oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy.
  - 1.4 Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i powiązań gospodarczych regionu.
  - 1.5 Rozwój konkurencyjnego sektora przedsiębiorstw i wsparcie reindustrializacji.
  - 1.6 Rozwój potencjału turystycznego.
  - 1.7 Konkurencyjne i ekologiczne rolnictwo oraz rozwój produktów regionalnych.
- **Cel strategiczny 2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi**
    - 2.1 Wzrost dostępności i efektywności kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi.
    - 2.2 Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów.
    - 2.3 Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia.
    - 2.4 Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa Kulturowego.
    - 2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu.
    - 2.6 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej.
  - **Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna regionu**
    - 3.1 Modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego.
    - 3.2 Wzmocnienie dostępności infrastruktury teleinformatycznej.
    - 3.3 Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego i publicznego.
    - 3.4 Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu.
    - 3.5 Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich wraz z ich obszarami Funkcjonalnymi.
    - 3.6 Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast średnich i lokalnych ośrodków miejskich.
    - 3.7 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.
  - **Cel strategiczny 4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę**
    - 4.1 Efektywna współpraca międzyregionalna i transgraniczna.
    - 4.2 Atrakcyjny wizerunek i rozpoznawalna marka województwa.

4.3 Wysoka sprawność działania administracji publicznej i instytucji regionalnych oraz współdziałanie na rzecz rozwoju regionu.

4.4 Wzmocnienie roli i integracja systemów zarządzania strategicznego oraz planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym.

4.5 Rozwój e-usług i kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

Należy również zwrócić uwagę, iż *Strategia Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030* to dokument realizujący i wpisujący się w zapisy dokumentu planistycznego województwa lubuskiego. Zapewnia to spójność z polityką na poziomie lokalnego zarządzania rozwojem.

Dokumenty planistyczne z zakresu gospodarki wodnej

Zgodnie z art. 315 pkt 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233) planowanie w gospodarowaniu wodami obejmuje następujące dokumenty planistyczne:

- Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy;
- Plany zarządzania ryzykiem powodziowym;
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Poniżej odniesiono się do wskazanych dokumentów w zakresie bezpośrednio odnoszącym się do granic administracyjnych Gminy Skwierzyna.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

Gmina Skwierzyna znajduje się na obszarze dorzecza Odry, konkretnie w regionie wodnym Warty. W planie gospodarowania wodami, będącym jednym z podstawowych dokumentów planistycznych gospodarki wodnej, ustalane są cele środowiskowe dla poszczególnych części wód i obszarów chronionych. W sytuacji gdy jednolita część wód osiągnęła już pożądany stan, celem jest nie pogorszenie tego stanu. W tabeli 1. i 2. przedstawiono wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JCWPD) wraz z dedykowanymi im celami środowiskowymi, które zlokalizowane są na terenie gminy.

Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju

Program Wodno-Środowiskowy Kraju jest jednym z podstawowych dokumentów planistycznych w zakresie ochrony, gospodarowania i zarządzania zasobami wodnymi w Polsce. Został opracowany w celu programowania i koordynowania działań, które zmierzają do realizacji celów środowiskowych, takich jak:

- niepogarszanie stanu części wód;
- osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych;
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych;
- zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju (aPWŚK) uwzględni podział na poszczególne kategorie jednolitych części wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych. Poniższa tabela uwzględni działania podstawowe wskazane dla poszczególnych cieków wodnych z terenu gminy Skwierzyna.

Tabela 1. Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie gminy wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w aPWŚK

Numer JCWP	Nazwa JCWP	Typologia JCWP/status	Stan ogólny	Stan/potencjał ekologiczny i chemiczny	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
RW60000187899	Obra od wpływu do Zb. Błędzew do ujścia	kanaly i zbiorniki zaporowe/silnie zmieniona część wód	zły	Umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	<ul style="list-style-type: none"> budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata kontrola postępowania w zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata regularny wywóz nieczystości płynnych
RW60001718792	Dopływ z Murzynowa	potok nizinny piaszczysty/naturalna	zły	Co najmniej dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	
RW600017188969	Gościmka	potok nizinny piaszczysty/naturalna	zły	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	
RW600017189619	Kanał Postomski do Lubniewki	potok nizinny piaszczysty/silnie zmieniona część wód	zły	Dobry i powyżej dobrego potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	<ul style="list-style-type: none"> budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących regularny wywóz nieczystości płynnych
RW60002118799	Warta od Obry do Noteci	wielka rzeka nizinna/silnie zmieniona część wód	zły	slaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	
RW600023188972	Kanał Goszczanowski	potok lub strumień na obszarze będącym pod wpływem procesów torfowców/sztuczna część wód	zły	Dobry i powyżej dobrego potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	
RW60002118779	Warta od Kamionki do Obry	wielka rzeka nizinna/silnie zmieniona część wód	zły	Slaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	<ul style="list-style-type: none"> kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata kontrola postępowania w zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata regularny wywóz nieczystości płynnych

PLRW600021188979	Noteć od kanału Gószczanowskiego do Otoka	wielka rzeka nizinna/ silnie zmieniona część wód	zły	slaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	<ul style="list-style-type: none"> • coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia • opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) • opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) • przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych • realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami • wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)
------------------	---	--	-----	---	---

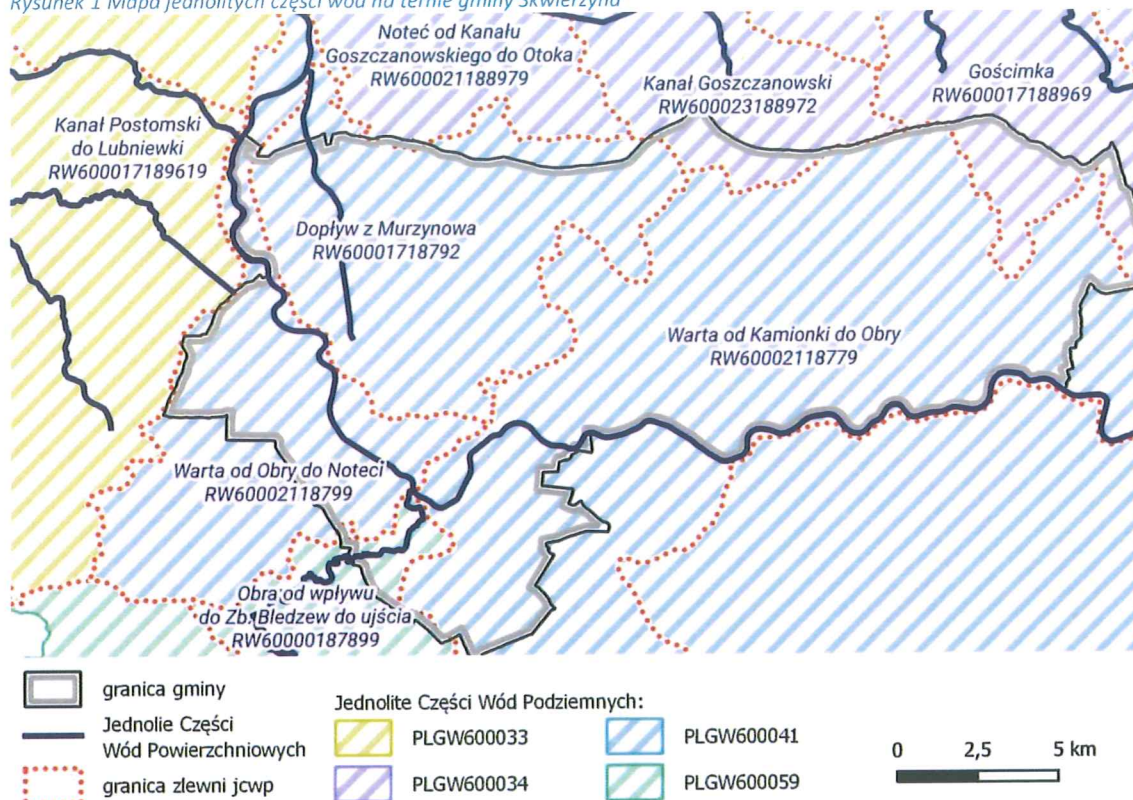
Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem bazy danych PGWWP KZGW.

Tabela 2 Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych (JCWPD) zlokalizowanych na terenie gminy

Numer JCWPD	Stan ogólny/ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
PLGW600033	dobry/niezagrożona	slaby	dobry	<ul style="list-style-type: none"> • coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia • opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) • opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) • przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych • wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)
PLGW600034	dobry/niezagrożona	dobry	dobry	<ul style="list-style-type: none"> • coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia • opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) • opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) • przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych • realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami • wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)
PLGW600041	dobry/niezagrożona	dobry	dobry	<ul style="list-style-type: none"> • coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia
PLGW600059	dobry/niezagrożona	dobry	dobry	

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem bazy danych PGWWP KZGW.

Rysunek 1 Mapa jednolitych części wód na terenie gminy Skwierzyna

Źródło: opracowanie własne

W okresie od kwietnia do października 2021 r. prowadzone były konsultacje społeczne Projektu II Aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami na obszarach dorzeczy na lata 2022-2027. W konsultowanym dokumencie nastąpiła zmiana w zasięgach zlewni jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych, ich nazwach oraz w ich kodach. Zgodnie z projektem II Aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry, z terenem gminy Skwierzyna na obszarze regionu wodnego Warty związane są następujące jcwp rzeczne: Warta od Obry do Noteci (PLRW60001218799), Obra od zb. Bledzew do ujścia (PLRW600011187899), Warta od Kamionki do Obry (PLRW600012187799) oraz Kanał Postomski do Lubniewki (PLRW600010189619). Jednolite części wód podziemnych nie uległy natomiast zmianie. Ocena stanu ekologicznego, chemicznego oraz ogólnego dla poszczególnych zaktualizowanych jednolitych części wód powierzchniowych została przedstawiona poniżej:

Tabela 3. Ocena stanu ekologicznego, chemicznego i ogólnego stanu zaktualizowanych jednolitych części wód powierzchniowych

Nazwa JCWP	Kod JCWP	Potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan ogólny
Warta od Obry do Noteci	PLRW60001218799	Brak danych	Poniżej dobrego	zły
Obra od zb. Bledzew do ujścia	PLRW600011187899	umiarkowany	Brak danych	zły
Warta od Kamionki do Obry	PLRW600012187799	slaby	Poniżej dobrego	zły
Kanał Postomski do Lubniewki	PLRW600010189619	slaby	Poniżej dobrego	zły

Źródło: Projekt II Aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry

Głównym celem planu zarządzania ryzykiem powodziowym, jest zminimalizowanie możliwych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi a także środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

W dokumencie wyznaczono trzy cele główne:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego;
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego;
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Gmina jest szczególnie narażona na ryzyko wystąpienia powodzi w rejonie koryta rzeki Warty.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Jednym z głównych dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami o zasięgu ogólnokrajowym jest Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS). Gmina Skwierzyna znajduje się na obszarze zaklasyfikowanym w klasach zagrożenia suszą rolniczą do klasy IV – ekstremalnie zagrożone, w klasach zagrożenia suszą hydrologiczną do klasy II – umiarkowane zagrożenie, a w przypadku zagrożenia suszą hydrogeologiczną do klasy I – słabo zagrożone. Według klas łącznego zagrożenia suszą teren gminy Skwierzyna zakwalifikowany został jako silnie zagrożony.

Najważniejsze cele wymienione w dokumencie to:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

3. OSI w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań gminy

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) to obszary, które cechują się specyficznymi uwarunkowaniami i cechami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi. Decydują one o występowaniu na ich terenie strukturalnych barier rozwoju lub potencjałów rozwojowych, w odniesieniu do których może być realizowana interwencja publiczna.

W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 wskazane zostały obszary strategicznej interwencji z poziomu krajowego oraz regionalnego. W przypadku pierwszego podziału gmina Skwierzyna zaklasyfikowana została jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją. Dotyczy to gmin wiejskich oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Gmina Skwierzyna została uznana za „społeczny obszar problemowy”. Dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 wskazano cele:

- inkubowanie przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał i zasoby;
- poprawę dostępu do usług publicznych;
- uzupełnienie infrastruktury technicznej;
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej;
- nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym;
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych;
- poprawę jakości funkcjonowania instytucji publicznych.

Wśród OSI wskazanych z poziomu regionalnego wymienia się: miejskie obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich – Gorzowa Wielkopolskiego i Zielonej Góry, miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych, obszary wiejskie, instrumenty terytorialne dla OSI miejskich i wiejskich, obszary przygraniczne i obszary zagrożone powodzią.

Gmina Skwierzyna wpisuje się w OSI „Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego – Gorzowa Wielkopolskiego”. W stosunku do miast wojewódzkich oraz ich obszarów funkcjonalnych przewidziano następujące interwencje:

- wsparcie powstawania nowych i funkcjonowania istniejących ośrodków innowacji oraz instytucji naukowych i badawczych, zwiększenie potencjału wyższych uczelni oraz wzmacnianie innowacyjności i konkurencyjności sektora przedsiębiorstw, zwłaszcza rozwój funkcji B+R;
- zwiększenie dostępności do usług publicznych wyższego rzędu oraz budowa i modernizacja infrastruktury związanej z usługami publicznymi;
- rozwój terenów inwestycyjnych;

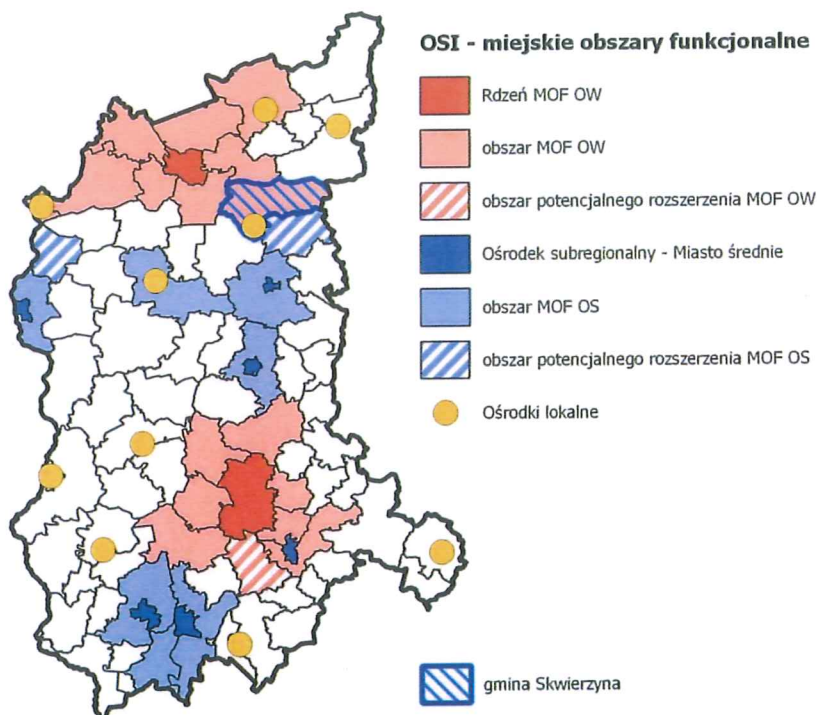

- rozwój zintegrowanych systemów transportu publicznego przy wykorzystaniu elektromobilności i nisko- oraz bezemisyjnych środków transportu, w tym promowanie ruchu pieszego i rowerowego;
- realizacja działań związanych z poprawą jakości powietrza, likwidacją niskiej emisji z systemów grzewczych oraz adaptacją do zmian klimatu obszarów miejskich, w powiązaniu z działaniami dotyczącymi wykorzystania OZE i ochroną środowiska naturalnego;
- inwestycja w infrastrukturę drogową;
- promowanie innowacji w obszarze smart city i zielonej gospodarki;
- podnoszenie jakości przestrzeni w miastach – wzmocnienie planowania przestrzennego i wsparcie działań z zakresu racjonalnego gospodarowania przestrzenią;
- wspieranie współpracy partnerskiej w obszarach funkcjonalnych miast;
- rozwój różnych form współpracy sieciowej w skali krajowej i międzynarodowej;
- upowszechnienie gospodarki o obiegu zamkniętym w miejskich obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich i zapewnienie wsparcia dla działań związanych z jej promocją i rozwojem;
- animowanie współpracy na rzecz łączenia potencjałów miast wojewódzkich i ich specyfiki rozwojowej.

Ponadto gmina Skwierzyna wpisuje się w OSI „Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych”. Miasto Skwierzyna stanowi ośrodek lokalny w województwie lubuskim, pełniący ważną, uzupełniającą rolę w stosunku do oferty miast wojewódzkich, skupiając funkcje w zakresie gospodarki, dostępu do usług publicznych, edukacji, kultury, transportu publicznego, jak i usług teleinformatycznych, które są istotne z perspektywy mieszkańców miasta oraz mieszkańców otaczających je obszarów wiejskich. Interwencja kierowana do miast subregionalnych oraz lokalnych – w tym Skwierzyny, dotyczy:

- rozwoju przedsiębiorczości oraz przygotowania (uzbrojenia) terenów inwestycyjnych;
- projektów rewitalizacyjnych;
- poprawy jakości świadczenia usług publicznych;
- inwestycji związanych z polepszeniem jakości środowiska naturalnego;
- podnoszenia kompetencji i umiejętności mieszkańców;
- wspierania rozwiązań o charakterze smart city;
- wspomaganie rozwoju powiązań funkcjonalnych, w tym sąsiadujących ośrodków subregionalnych i lokalnych;
- wsparcia infrastruktury mieszkalnictwa.

Rysunek 2 OSI miejskie obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich, subregionalnych i lokalnych, z uwzględnieniem położenia gminy Skwierzyna

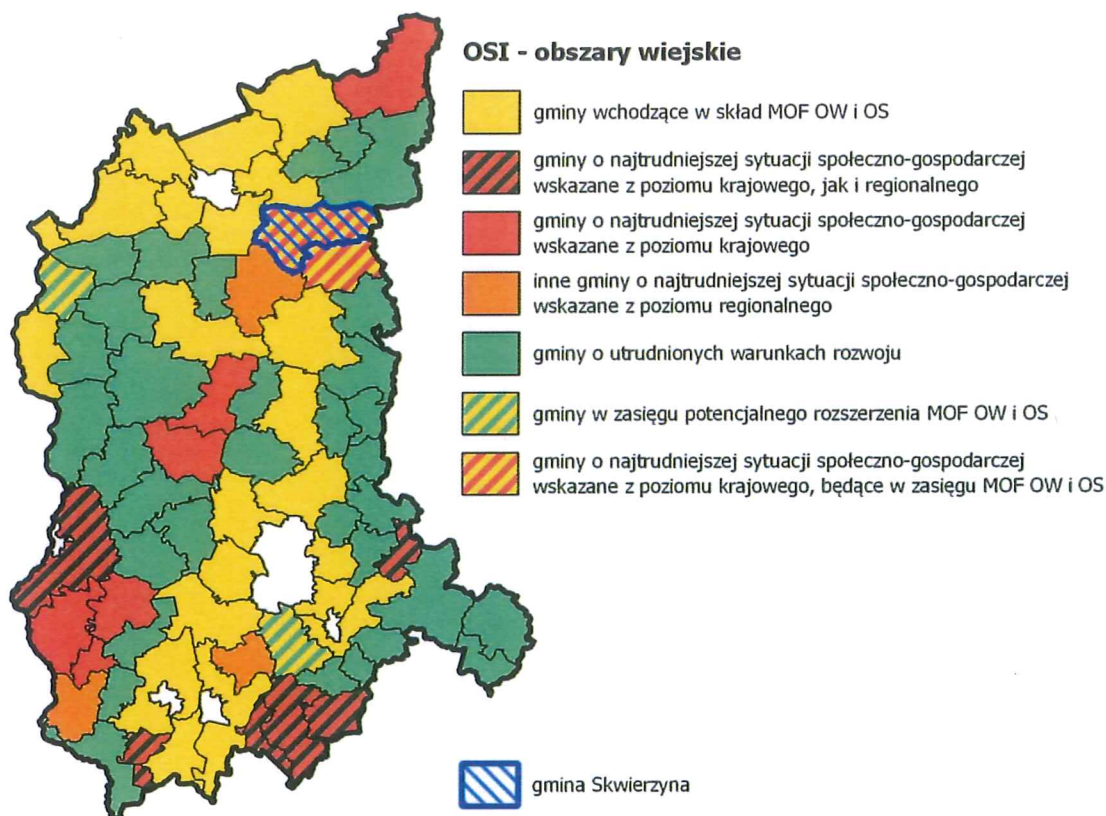
Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

Gmina Skwierzyna jest gminą miejsko-wiejską, w związku z tym wpisuje się również w OSI „obszary wiejskie”. Ta kategoria OSI obejmuje: obszary wiejskie znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz obszary wiejskie o utrudnionych warunkach rozwojowych. Gmina Skwierzyna została zaliczona do gminy w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej. Interwencja kierowana w stronę obszarów wiejskich obejmuje:

- poprawę dostępu do usług publicznych, w tym dostępności do świadczeń medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej, edukacji, usług opiekuńczych oraz kultury i rekreacji, m.in. poprzez współpracę międzygminną, integrującą świadczenie usług i pozwalającą na podnoszenie ich jakości;
- uzupełnienie infrastruktury technicznej;
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej;
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość;
- rozwijanie oferty z obszaru turystyki i rekreacji;
- wykorzystanie atrakcyjnej przestrzeni województwa dla lokalizowania ośrodków opieki dla osób starszych z Polski i z zagranicy, przy zapewnianiu odpowiedniego standardu usług zdrowotnych i kulturalnych;

- wykorzystanie struktur sieciowych w pobudzaniu aktywności gospodarczej i społecznej (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze);
- promocję instrumentów współpracy i partnerstwa – włączenie mieszkańców obszarów wiejskich w działania rozwojowe;
- odnowę wsi, wspieranie budowania tożsamości lokalnej i zachowanie wiejskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

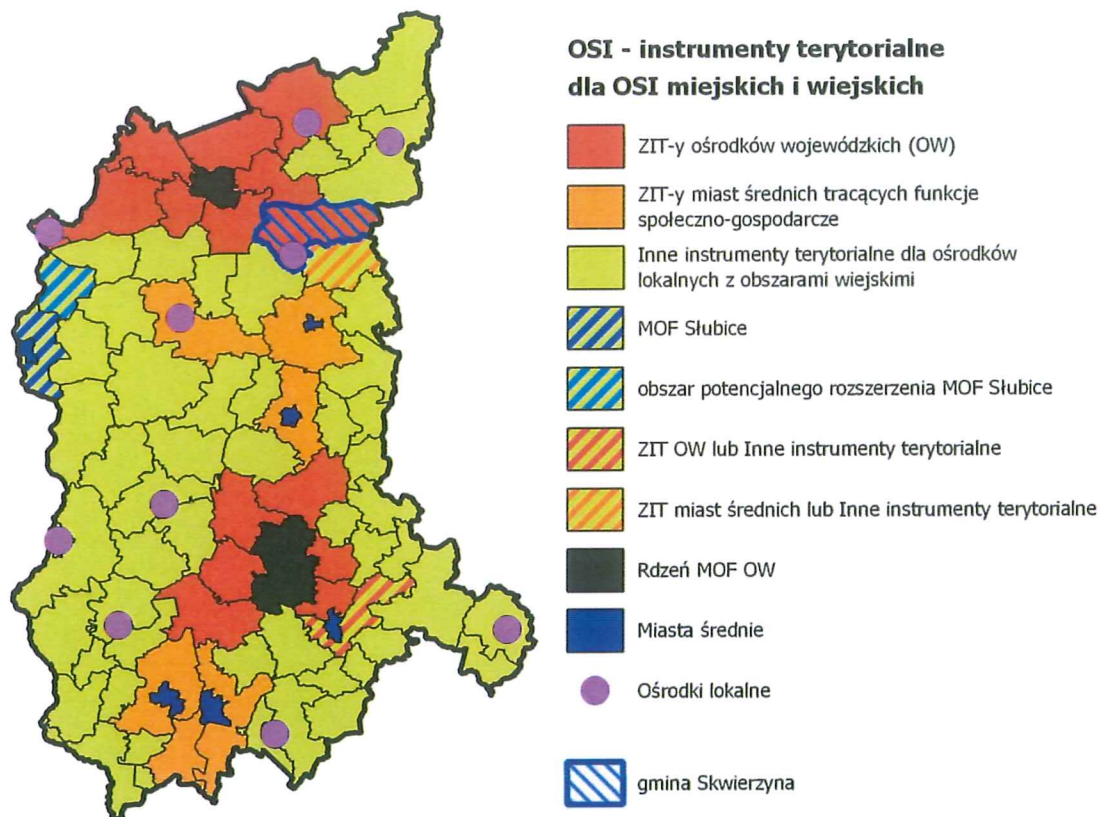
Rysunek 3 OSI obszary wiejskie, z uwzględnieniem położenia gminy Skwierzyna

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

Gmina Skwierzyna wchodzi w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego, w związku z czym może realizować w partnerstwie mechanizm jakim są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT).

Rysunek 4 Instrumenty terytorialne dla OSI miejskich i wiejskich, z uwzględnieniem położenia gminy Skwierzyna

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

Peryferyjne położenie województwa lubuskiego powoduje, że obszar całego województwa zalicza się do OSI obszarów przygranicznych. Obszary te z uwagi na lokalizację posiadają zarówno potencjały, które związane są z możliwością podjęcia współpracy transgranicznej, jak również deficyty i bariery, związane z peryferyjnością, niższą dostępnością transportową oraz zwiększoną skalą migracji. Gmina Skwierzyna wpisuje się w drugi pas obszarów przygranicznych – podregion gorzowski, które w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej, obejmują programy współpracy transgranicznej.

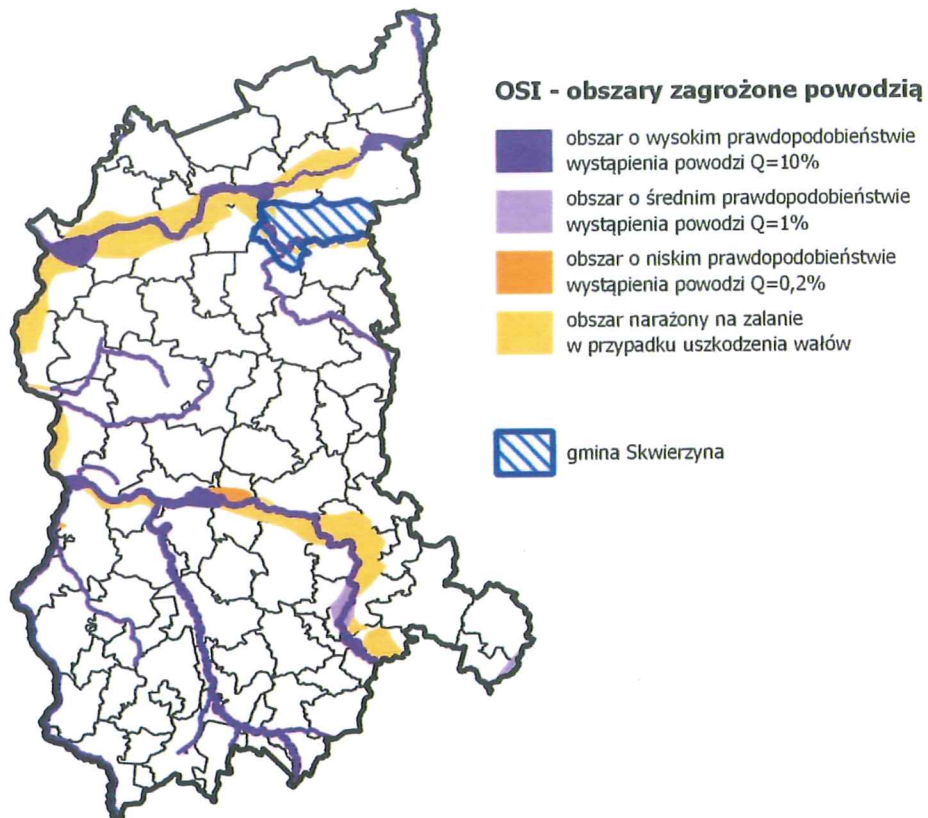
Rysunek 5 OSI obszary przygraniczne, z uwzględnieniem położenia gminy Skwierzyna

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

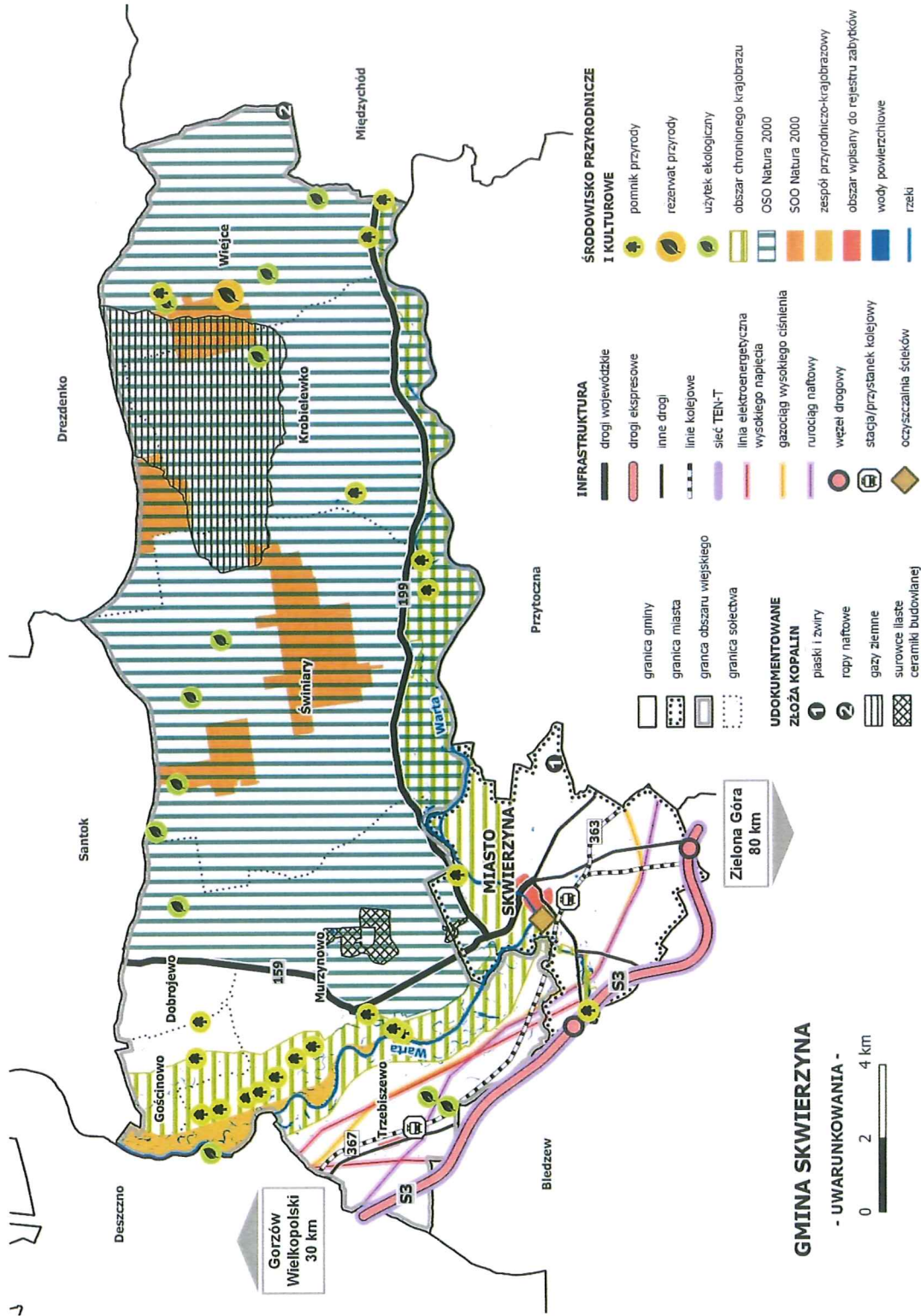
Ostatnim z typów OSI na poziomie regionalnym, w które również wpisuje się gmina Skwierzyna są obszary zagrożone powodzią. Przez gminę Skwierzyna przepływa rzeka Warta oraz Obra, co zwiększa ryzyko wystąpienia podtopień i zalań oraz warunkuje zaliczenie gminy do obszarów o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi. Ponadto Skwierzyna jest również obszarem narażonym na zalanie w przypadku uszkodzenia wałów. W ramach OSI związanych z obszarami zagrożonymi powodzią, inwestycje przeciwpowodziowe powinny obejmować w szczególności budowę wałów przeciwpowodziowych, a także innych budowli, takich jak: jazy, przepusty, wały cofkowe czy zbiorniki retencyjne.

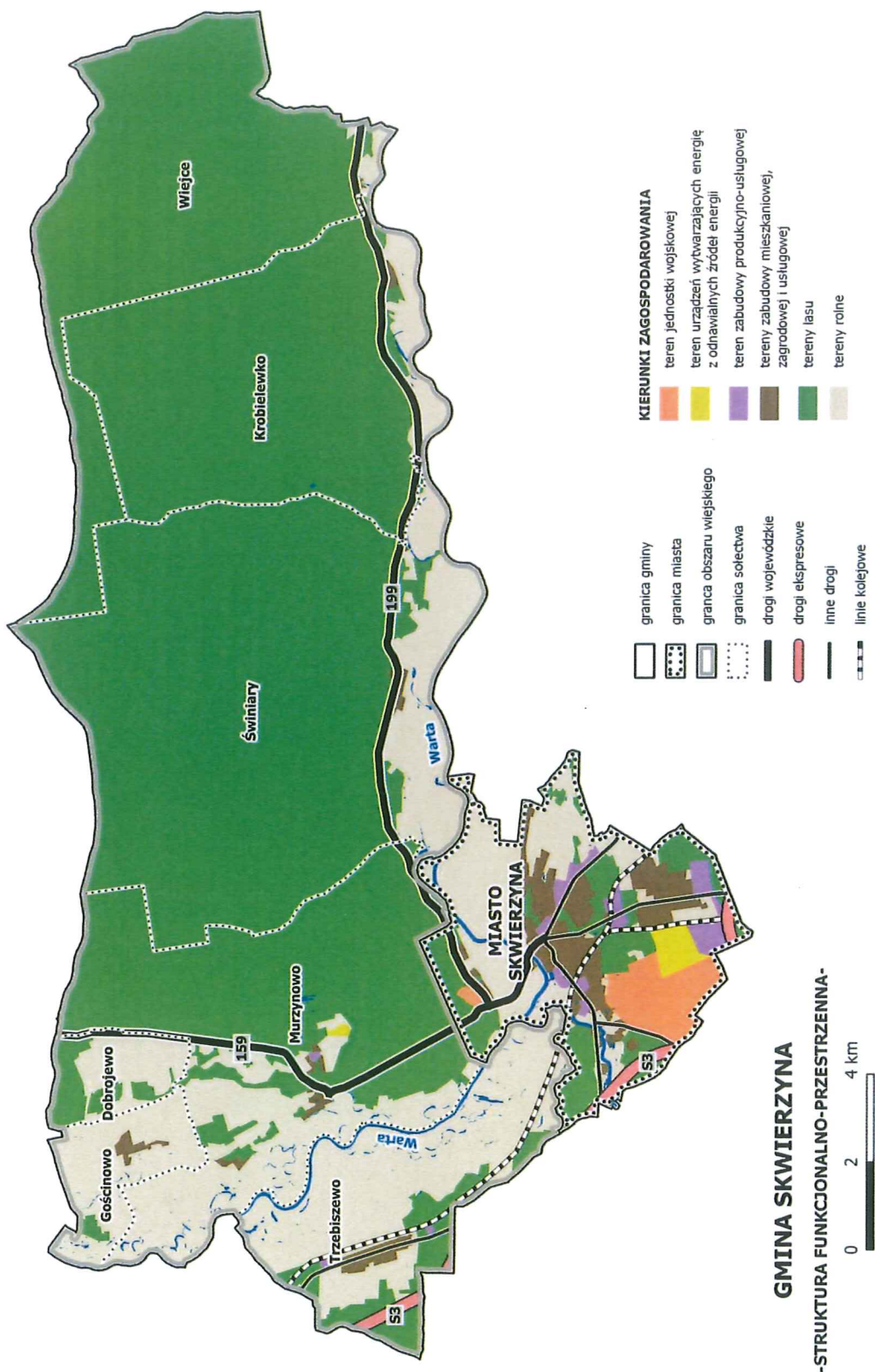
Rysunek 6 OSI obszary zagrożone powodzią, z uwzględnieniem położenia gminy Skwierzyna

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

5. Wnioski z diagnozy, w tym z badań społecznych

Wnioski z diagnozy

Demografia

- Gminę Skwierzyna w 2020 r. zamieszkiwało 11 948 osób. Przez ostatnie dziesięć lat odnotowano spadek w liczbie ludności o 5,8%, czyli o 744 mieszkańców. Prognozuje się, że do 2030 r. liczba ta zmniejszy się do 11 318 osób (o 5,3%). Oznacza to, że w przeciągu 20 lat populacja gminy spadnie w ostatecznym rozrachunku o 10,8%.
- Osoby w wieku przedprodukcyjnym w 2020 r. stanowiły 16,8% wszystkich mieszkańców gminy Skwierzyna. Odsetek osób w wieku produkcyjnym wyniósł 60,2%, a w wieku poprodukcyjnym – 23,0%. Względem 2016 r. widoczny jest spadek odsetka pierwszych dwóch grup wiekowych, z kolei obserwuje się przyrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym o 3,6 pp. Gmina Skwierzyna, jak i powiat międzyszecki oraz województwo lubuskie, charakteryzuje się regresywnym typem demograficznym społeczeństwa.
- W ciągu ostatnich pięciu lat przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 000 osób w gminie Skwierzyna zmniejszył się z -0,3 do -7,5. Podobne tendencje związane z ujemnym przyrostem naturalnym można zaobserwować również na terenie powiatu i województwa. Na obserwowalne wyludnianie się społeczności wpływ mogła mieć również pandemia COVID-19.
- Saldo migracji na 1 000 ludności dla gminy Skwierzyna w 2020 r. wyniosło -6,0, gdzie w 2016 r. było to -3,7. Jednak dla obszaru wiejskiego wskaźnik ten osiągnął dodatni wynik (powyżej 5). Widoczna jest zatem migracja mieszkańców poza miasto. Wpływ na nią posiada atrakcyjność obszarów wiejskich, na których ludzie częściej decydują się osiedlać, a także bliskość do Gorzowa Wielkopolskiego pełniącego funkcję miasta wojewódzkiego.

Pomoc społeczna

- Udział beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w latach 2016-2020 w gminie Skwierzyna zmniejszył się z 10,5% do 6,5%, czyli o 4 pp. W 2020 zarówno powiat międzyszecki, jak i województwo lubuskie osiągnęło współczynnik na niższym poziomie, co wskazuje, iż pomimo stopniowego uniezależniania się od pomocy społecznej, mieszkańcy gminy Skwierzyna wciąż korzystają z niej częściej niż w porównywanych obszarach.
- W 2021 r. pomocą społeczną objęto 443 rodziny (778 osób), o 35,7% mniej niż w 2016 r. Blisko 1/4 rodzin objętych pomocą były to rodziny z dziećmi. Taki sam odsetek dotyczył rodzin emerytów i rencistów. Rodziny niepełne stanowiły jedynie 11,3%.
- W latach 2016-2020 znacznie zmniejszyła się liczba osób, którym przyznano zasiłki celowe (z 486 do 315) oraz zasiłki okresowe (z 362 do 219). Nieznacznej zmianie uległa liczba osób pobierających zasiłki stałe (ze 128 do 106), natomiast na koniec badanego okresu największą kwotę przeznaczono właśnie na ten rodzaj zasiłków – 586 tys. zł. Na zasiłki celowe przekazano sumę wysokości 475 tys. zł, a na zasiłki okresowe – 394 tys. zł. Widać zatem, iż zapotrzebowanie na wsparcie finansowe mieszkańców gminy stopniowo się zmniejsza.
- W 2016 r. przyznano 598 rodzinom świadczenia pieniężne oraz 220 rodzinom świadczenia niepieniężne. W 2021 liczba ta zmniejszyła się do 383 (świadczenia pieniężne) 119 rodzin (świadczenia niepieniężne). Kwota przeznaczona na udzielanie świadczeń w ramach zadań własnych gminy spadła względem roku bazowego z 2 198 tys. zł do 1 769 tys. zł w 2020 r.

Edukacja i kultura

- W 2020 r. wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej można było wskazać niepełnosprawność (176 rodzin), alkoholizm (67 rodzin), a także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (55 rodzin). Poza niepełnosprawnością, na terenie gminy Skwierzyna nie występują problemy społeczne o silnym nasileniu.
- Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w 2020 r. wyniósł 16,1% (o 7,5 pp. więcej niż w 2016 r.). Jest to wynik porównywalny z województwem lubuskim, natomiast o blisko połowę wyższy niż w przypadku powiatu międzyrzeckiego. Świadczy to o sukcesywnie podnoszącej się dostępności do tych usług.
- W gminie Skwierzyna odsetek dzieci w wieku 3-6 objętych wychowaniem przedszkolnym w 2020 r. wyniósł 101,3%. Wskazuje to na fakt, iż do przedszkoli w Skwierzynie uczęszczają również dzieci spoza gminy. W 2016 r. współczynnik ten był równy 80,6%, można mówić zatem o wzroście na poziomie 20,7 pp. Jest to porównywalny wynik z powiatem oraz województwem. Blisko dwukrotnie większą dostępność do opieki przedszkolnej odnotowano w mieście niż na wsi.
- Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r. w gminie Skwierzyna są niższe niż dla powiatu międzyrzeckiego oraz województwa lubuskiego. Uczniowie w gminie osiągnęli następujące rezultaty: test z języka angielskiego (53,5%), test z języka polskiego (47,9%) i test z matematyki (38,3%).
- Współczynnik skolaryzacji szkół podstawowych netto w latach 2016-2020 wzrósł z 88,6% do 93,2%, czyli o 4,6 pp. Wskaźnik ten przewyższa wyniki osiągnięte przez powiat oraz województwo. Świadczy to, iż gmina Skwierzyna zapewnia edukację zdecydowanej większości dzieci w wieku szkolnym. Jest to dobry rezultat, lecz wciąż część dzieci kształci się poza terenem gminy.
- Liczba czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 ludności w latach 2016-2020 na terenie gminy Skwierzyna zmniejszyła się z 94 do 85 osób. Spadek odnotowany został również w przypadku wskaźnika wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika, z 19,3 do 9,2. Jest to spowodowane pandemią COVID-19, która negatywnie wpłynęła na dostępność do oferty jednostek kultury.
- Według danych GUS BDL w ciągu ostatnich 5 lat najwięcej imprez zorganizowano w 2019 r. (108), z kolei największą liczbę uczestników imprez odnotowano w 2018 r. (27 800 osób). W 2020 r. zorganizowano jedynie 58 imprez, w których uczestniczyło 1 770 osób, co spowodowane była ograniczeniami wynikającymi z pandemii COVID-19.
- W 2020 r. na kulturę oraz ochronę dziedzictwa narodowego przeznaczono 1,7% budżetu gminy (w 2016 – 2,1%). Z kolei, udział oświaty i wychowania w wydatkach ogółem wyniósł 29,1%, o 2,6 pp. mniej niż w 2016 r.

Rynek pracy

- Liczba osób pracujących w przeliczeniu na 1 000 ludności w wieku produkcyjnym w roku 2020 wyniosła 248 osób, o 14 więcej niż w 2016 r. Jest to niższy wynik niż w przypadku powiatu czy województwa. Na koniec badanego okresu wskaźnik ten na terenie miasta wyniósł 292, a na obszarze wiejskim – 85. W liczbach bezwzględnych w latach 2016-2020 na terenie gminy Skwierzyna liczba osób pracujących zmniejszyła się z 1832 z 1781, czyli o 2,8%.

- Udział bezrobotnych w liczbie pracujących osób w wieku produkcyjnym w 2020 r. w gminie Skwierzyna wyniósł 7,4%. Względem 2016 r. zmniejszył się o 1,5 pp. Jest to wynik wyższy od powiatu i województwa. Widać zatem, iż proces usamodzielniania się społeczeństwa w gminie postępuje wolniej niż w przypadku porównywanych obszarów oraz sugeruje to problem z dostępnością do miejsc prac. Liczba bezrobotnych w latach 2016-2020 zmniejszyła się z 698 do 531 osób.
- Wśród grupy bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (32,6%) lub gimnazjalnym/podstawowym (28,3%). Mieszkańcami gminy pozostającymi bez pracy są osoby głównie w wieku 25-34 lata (27,2%). Według stażu pracy najwięcej osób bezrobotnych posiada doświadczenie zawodowe wynoszące od 1 do 5 lat pracy (26,7%). Na terenie gminy dominuje bezrobocie długookresowe, ponieważ największa część osób pozostaje bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy.
- Na terenie gminy Skwierzyna w 2016 r. zarejestrowanych było 1 273 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1 216 należało do sektora prywatnego. W 2020 r. ogólna liczba podmiotów wzrosła o 14 (1,1%) i wyniosła 1 287 podmiotów. Zdecydowaną większość stanowiły podmioty o liczbie pracowników między 1 a 9 – 94,8%.
- Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2020 r. w gminie Skwierzyna wyniosła 81. Jest to wynik o 4 jednostki mniejszy niż w 2016 r. Z kolei liczba podmiotów wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2016-2020 zmniejszyła się z 79 do 43. Widać zatem, że podmioty coraz dłużej utrzymują się na rynku, a bilans firm nowo zarejestrowanych do wykreślonych w 2020 r. wyniósł 43 podmioty powyżej zera.
- W 2016 w przeliczeniu na 1 000 ludności w rejestrze REGON zarejestrowane były 103 podmioty. W 2020 r. liczba ta wyniosła 108 podmiotów, czyli o 5 więcej. W przypadku wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 ludności w latach 2016-2020 liczba przedsiębiorców zwiększyła się z 68 do 73. Na poziomie kraju wartość tego wskaźnika na koniec badanego okresu wyniosła 87. Wynika z tego, iż przedsiębiorczość w gminie Skwierzyna w ostatnich latach wzrosła, lecz wciąż jest na niższym poziomie względem kraju.
- Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji w przeliczeniu na 10 tys. ludności wzrosła z 41 do 43. Wyniki te są porównywalne do obszaru powiatu i województwa. W sytuacji gospodarczej gminy Skwierzyna obserwuje się stagnację, co może wynikać z migracji mieszkańców poza miasto i poszukiwania pracy w Gorzowie Wielkopolskim.
- W latach 2016-2020 w gminie Skwierzyna liczba wniosków składanych w systemie CEIDG stopniowo malała. Na przestrzeni badanego okresu liczba wniosków o założenie działalności zmniejszyła się z 127 do 101, o zawieszenie – z 75 do 51, a o zakończenie – z 57 do 47. Pomimo ubytku ogółu składanych wniosków cały czas przeważa liczba wniosków o założenie nowej działalności, co należy uznać za pozytywną tendencję.
- W 2020 r. do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 wpisanych było najwięcej podmiotów zajmujących się handlem hurtowym i detalicznym (285 podmiotów). Następną pod kątem liczebności grupą były przedsiębiorstwa obsługujące rynek nieruchomości (184 podmioty) oraz firmy budowlane (181 podmiotów).

Finanse samorządowe

- Przez ostatnie pięć lat dochody gminy Skwierzyna wzrosły z 52,4 mln zł do 67,1 mln zł. Nadwyżkę finansową osiągnięto w latach 2016, 2019 i 2020. Na koniec badanego okresu największy odsetek dochodów stanowiły dochody własne (44,5%). Następne pod względem udziału były dotacje (32,5%), a ostatecznie subwencje (23,0%). Wydatki w gminie zwiększyły się z 52,1 mln zł do 61,4 mln zł.
- W 2020 r. największym źródłem dochodów własnych w gminie był podatek od nieruchomości, który pozwolił na uzyskanie 9,31 mln zł. Podobną kwotę pozyskano dzięki podatkowi dochodowemu od osób fizycznych (9,14 mln zł). Dochody z majątku stanowiły 1,72 mln zł dochodu. Tak wysoki udział dochodów pochodzących z podatku od nieruchomości może wynikać z dużej liczby mieszkańców budujących domy na obszarze wiejskim gminy.
- Największą część wydatków (wg Klasyfikacji Budżetowej) przekazano na dział Rodzina – 18,13 mln zł. Następne w kolejności były Oświata i wychowanie (17,86 mln zł) oraz Administracja publiczna (5,384 mln zł).
- Przez ostatnie pięć lat odsetek wydatków przekazanych na pomoc społeczną w gminie Skwierzyna zwiększył się z 31,5% do 37,6%. Wydatki przeznaczone na administrację publiczną zmniejszyły się z 9,0% do 8,8%, a na transport i łączność spadły z 10,1% do 5,9%.
- W 2020 r. wskaźnik samofinansowania, obrazujący relację kapitału własnego w stosunku do kapitału obcego gminy, wyniósł 266,9%. Względem 2016 r. wzrósł on o blisko 200 pp., co może świadczyć o niskim poziomie realizowanych inwestycji w stosunku do własnych możliwości gminy. Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem zwiększył się z 6,1% do 7,1%

Infrastruktura i ochrona środowiska

- Na jednego mieszkańca w 2016 r. przypadło 239,1 kg zmieszanych odpadów komunalnych. W 2020 r. liczba ta zmniejszyła się do 183,6 kg. Spadek wyniósł 55,5 kg, czyli o 23,2%. Jest to wynik niższy od powiatu oraz porównywalny z województwem, co należy uznać za pozytywną tendencję.
- Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów w 2017 r. stanowiły w gminie Skwierzyna 13,8%, a do 2020 r. odsetek ten wzrósł do 40,7%. Powiększył się zatem o 26,9 pp. Na terenie powiatu wzrost tego współczynnika wyniósł 15,2 pp., a województwa 11,6 pp. Wyniki uzyskane przez gminę na koniec badanego okresu jest o ok. 5% wyższy niż w przypadku porównywanych obszarów. Świadczy to o wysokiej świadomości mieszkańców związanej z ochroną środowiska na terenie gminy.
- Z sieci wodociągowej w 2020 r. korzystało 89,1% mieszkańców gminy Skwierzyna. Odsetek ludności z miasta wyniósł 95,3%, a z obszaru wiejskiego – 68,1%. Z sieci kanalizacyjnej w tym samym roku na terenie całej gminy korzystało 66,7% osób. Dostępność sieci kanalizacyjnej na terenie miasta osiągnęła 84,3%, z kolei na wsi, według danych GUS BDL, sieć kanalizacyjna nie została doprowadzona. Podobna sytuacja odnotowana została w przypadku sieci gazowej, gdzie w całej gminie korzystał z sieci odsetek mieszkańców na poziomie 53,6%, w mieście – 67,8%, a do wsi nie została doprowadzona.
- W 2020 r. wydatki budżetu gminy przeznaczone na gospodarkę odpadami wyniosły 2,33 mln zł, na oświetlenie ulic – 0,88 mln zł, na gospodarkę ściekową i ochronę wód – 0,43 mln zł, a oczyszczanie miast i wód – 0,35 mln zł. Największy wzrost wydatków w latach 2016-2020 zanotowano w przypadku gospodarki odpadami komunalnymi (47,6%) oraz oświetlania ulic, placów i dróg (38,6%). W przypadku pozostałych wydatków, przeznaczona na nie suma nie uległa znacznej zmianie. Dział gospodarki komunalnej i ochrony środowiska stanowi 7,1% udziału w ogóle wydatków gminy.

- Udział powierzchni chronionej prawnie w gminie Skwierzyna w 2020 r. wyniósł 16,8%. Odsetek powierzchni pokrytej lasami stanowił ponad 67%. Jest to stosunkowo wysoki wynik, w porównaniu dla powiatu czy województwa, gdzie było to kolejno 52,7% i 49,3%.

Wyniki badań społecznych

Wśród mieszkańców gminy Skwierzyna przeprowadzone zostało badanie ankietowe. Pozwoliło ono poznać opinie lokalnej społeczności na obecny stan gminy, a także jej mocne i słabe strony. Umożliwiło pogłębienie analizy gospodarczej i społecznej oraz zaangażowało ludność w proces tworzenia strategii. Wnioski z badania ankietowego stanowią kluczowy element części diagnostycznej, ponieważ stanowią fundament do formułowania kierunków rozwoju gminy.

1. W badaniu udział wzięły 384 osoby. Wśród respondentów przeważała liczba kobiet oraz osób w wieku produkcyjnym. Seniorzy stanowili jedynie ok. 3% wszystkich badanych. Ponad 45% osób deklarowało wykształcenie wyższe, a 55,5% aktywność na rynku pracy. Odsetek uczniów i studentów wyniósł 18% badanych.
2. Ponad 55% ankietowanych uważa, że gmina Skwierzyna jest dobrym miejscem do życia. Negatywnie do pytania odniosło się niespełna 31% badanych. Pozytywny stosunek do gminy potwierdzają plany respondentów co do ich miejsca zamieszkania w perspektywie najbliższych 5 lat. Niespełna 57% badanych planuje pozostać w gminie. W następnej kolejności mieszkańcy deklarowali chęć przeprowadzki do innego dużego miasta w Polsce, poza województwem lubuskim (11,7%). Ponad 6% osób chciałoby przeprowadzić się do Gorzowa Wielkopolskiego lub Zielonej Góry.
3. Blisko 1/3 mieszkańców czuje się mocno związana z gminą Skwierzyna, a ponad połowa deklaruje chęć zaangażowania się w jej rozwój. Blisko 40% respondentów jest dumna ze swojego miejsca zamieszkania i dla niemal 70% osób nie jest ono obojętne. Świadczy to o poczuciu tożsamości badanych i przywiązania do gminy.
4. Najkorzystniej ocenionymi elementami infrastruktury była dostępność miejsc usługowych i handlu (67,7%), dostępność szkół (64,3%) oraz przedszkoli (60,4%). Wysoko oceniona została również jakość powietrza (59,3%) oraz stan techniczny chodników (54,9%). Przedstawione aspekty świadczą o atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania, zwłaszcza dla młodych małżeństw.
5. Najgorzej ocenionymi elementami była liczba ścieżek rowerowych (81,5%) oraz dostępność do usług medycznych (72,9%). Wskazuje to na potrzebę zarówno dostosowania opieki medycznej do starzejącego się społeczeństwa oraz wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej poprzez zapewnienie oferty rekreacji. Wyzwaniami stojącymi przed gminą jest również umożliwienie mieszkańcom rozwoju zawodowego i dobrych miejsc pracy (58,5%). Badani wskazują także na

ograniczoną dostępność transportu publicznego (57,8%) i niską atrakcyjność turystyczną gminy (57,8%).

6. Respondenci jako atut gminy najczęściej wymieniali atrakcyjne tereny pod kątem przyrodniczym i lokalizacyjnym, a także ciszę i spokój panujące w gminie. Z kolei jako słabą stronę wskazywali brak miejsc pracy, ograniczoną ofertę miejsc rekreacji i odpoczynku oraz niezadowolający stan infrastruktury drogowej.
7. Zdaniem mieszkańców, priorytetem w gminie, który przyczyni się do poprawy jakości życia, jest rozbudowanie ścieżek rowerowych. Pozytywnie wpłynęłoby to na atrakcyjność osiedleńczą oraz ofertę sportowo-rekreacyjną gminy. Dodatkowo należy również zapewnić więcej miejsc pracy oraz poprawić infrastrukturę drogową.
8. Negatywnie oceniona została oferta miejsc pracy, ponieważ blisko 90% mieszkańców uważa, iż w gminie nie można znaleźć „dobrego” zatrudnienia, a zarobki nie są satysfakcjonujące. Ponad 80% respondentów negatywnie odniosło się do możliwości przekwalifikowania, a blisko 2/3 ankietowanych deklaruje problemy w znalezieniu jakiegokolwiek pracy. Niespełna 45% badanych uważa, że w gminie nie ma możliwości założenia własnej działalności gospodarczej.

6. Analiza SWOT

Mocne strony

STRENGTHS

Lokalizacja - bliskość drogi ekspresowej S3, przebieg drogi krajowej nr 24 i międzynarodowej E65, przebieg linii kolejowej oraz transgraniczne położenie

Potencjał turystyczny rzeki Warty i Obry

Bogactwo środowiska naturalnego – ponadprzeciętny (67%) poziom lesistości, występowanie obszarów chronionych m.in. obszaru specjalnej ochrony Puszcza Notecka czy obszaru chronionego krajobrazu Dolina Warty i Dolnej Noteci

Dziedzictwo kulturowe - wielokulturowość związana z obecnością Kresowian, ustanowienie w gminie Sanktuarium Matki Bożej Klewańskiej

Wysoki poziom skuteczności samorządu w realizacji działań zaplanowanych w poprzedniej strategii

Zdefiniowanie miasta Skwierzyna jako ośrodka lokalnego w województwie, pełniącego funkcje uzupełniające w stosunku do ośrodków wojewódzkich

Tradycje gospodarcze związane z rzemiosłem (wikliniarstwo, stolarstwo)

Wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców

Obecność jednostki wojskowej – 35. Skwierzyńskiego dywizjonu raketowego Obrony Powietrznej

Słabe strony

W
EAKNESSES

Starzenie się społeczności lokalnej – 23% w strukturze ludności stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym

Ujemny przyrost naturalny – na poziomie -7,5 na 1000 ludności w 2020 r.

Ograniczona atrakcyjność osiedleńcza gminy – saldo migracji od ponad 10 lat utrzymuje się na poziomie ujemnym, w 2020 r. wynosiło -6,0 na 1000 ludności

Niski poziom integracji lokalnej społeczności, brak poczucia tożsamości lokalnej

Brak bezpośredniego połączenia komunikacją publiczną z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Gorzowa Wielkopolskiego

Niska aktywność społeczna i obywatelska

Niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych, szlaki pieszo-rowerowe wymagające odnowienia i uzupełnienia oznakowania

Niezadowalający stan infrastruktury drogowej i okołodrogowej

Niski udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (około 13%)

+	
Szanse	
O P P O R T U N I T I E S	Współpraca w ramach przynależności do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego
	Dostępność środków w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027
	Wzmocnienie współpracy transgranicznej
	Funkcjonowanie Regionalnego Parku Przemysłowego działającego w ramach Podstrefy Kostrzyńsko – Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

-	
Zagrożenia	
T H R E A T S	Niestabilna sytuacja państw sąsiednich, w szczególności związana z wojną w Ukrainie
	Postępujący kryzys klimatyczny i możliwość wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych
	Niemożność przewidzenia skutków i konsekwencji pandemii COVID-19
	Drenaż mózgów – odpływ młodych, wykształconych mieszkańców do większych ośrodków

II. Założenia planistyczne

7. Wizja i misja rozwoju

Wizja stanowi opis pożądanego stanu gminy Skwierzyna w perspektywie 2030 roku. Stanowi ona najbardziej fundamentalną aspirację, która jest spójna i wspólna dla wszystkich interesariuszy, którzy zaangażowani są w rozwój gminy. Wśród nich znajdują się przede wszystkim mieszkańcy, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze prowadzące działalność na terenie gminy oraz samorząd. Podstawę budującą wizję rozwoju gminy Skwierzyna w wymiarze symbolicznym i kierunkowym, stanowią trzy komponenty:

- wspólnota – oznacza bycie i działanie razem wszystkich grup interesariuszy dla dobra własnego i wspólnego,
- współpraca – działanie w ramach i zawieranie partnerstw trójsektorowych, jak również stosowanie zasady subsydiarności, która wskazuje, że władza powinna mieć znaczenie pomocnicze i wspierające,
- wizerunek – budowanie klimatu (również inwestycyjnego) oraz marki gminy i jej wizerunku jako wyróżniającego się ośrodka miejsko-wiejskiego w skali regionu.

Wizja

Wzmocniono tożsamość lokalną, zbudowano aktywną i zintegrowaną wspólnotę lokalną. Rozwinęliśmy i wpłynęliśmy na budowę kapitału społecznego i ludzkiego.

Poprawiliśmy funkcjonowanie gminy w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Społeczność mieszkańców Gminy Skwierzyna tworzy wspólnotę, aktywnie i chętnie współpracuje oraz cieszy się dobrą opinią.

Kluczowe dla rozwoju gminy jest budowanie pozytywnego i atrakcyjnego wizerunku gminy, poprzez współpracę i wzmacnianie poziomu kapitału społecznego oraz poczucia wspólnoty wśród mieszkańców.

W 2030 roku mieszkańcy stanowiąc będą wspólnotą aktywnie współpracującą i działającą na rzecz rozwoju lokalnego. Integracja mieszkańców oraz budowa tożsamości lokalnej jest szczególnie istotna z uwagi na kontekst historyczny po 1945 roku. Po II wojnie światowej Skwierzyna wróciła w granice Polski, a na teren gminy przesiedlono wtedy około 800 osób, z terenów Polski centralnej oraz repatriantów, deportowanych przez władze radzieckie przede wszystkim z Klewania na Wołyniu¹. Obecnie województwo lubuskie, a w tym gmina Skwierzyna, stanowią miejsca, w których zamieszkują Kresowianie. Z uwagi na ten fakt i bogate tradycje Kresowian oraz ich kulturę, istotne jest dążenie do integracji wszystkich grup mieszkańców, biorąc pod uwagę zachodzące zmiany w kolejnych dekadach powojennych aż po dzień dzisiejszy. Ważne jest również budowanie tożsamości lokalnej i przywiązania do miejsca, przy jednoczesnym poszanowaniu tradycji i upamiętnieniu trudnej historii Polaków, którzy w 1945 roku musieli opuścić dotychczasowe miejsca zamieszkania. Pożądany rozwój gminy Skwierzyna możliwy będzie dzięki wzmocnieniu wizerunku gminy i stworzeniu marki, którą może stać się w przyszłości festiwal – Dzień Kultury Kresowej. Organizacja tego wydarzenia w 2022 r. związana była z pierwszą rocznicą ustanowienia Sanktuarium Matki Bożej Klewańskiej. W myśl wizji, realizacja zaplanowanych działań oprócz budowy silnej wspólnoty lokalnej, przyczyni się także do podniesienia jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienia atrakcyjności gminy, zarówno pod względem osiedleńczym, jak i turystycznym.

---

¹ www.skwierzyna.pl/pl/page/historia

Misja określa ideę i generalny kierunek rozwoju gminy, stanowiąc równocześnie uzasadnienie do przyjęcia zaprezentowanego w kolejnych rozdziałach schematu interwencji strategicznej.

Misja

Misją Gminy Skwierzyna jest prowadzenie polityki rozwojowej wpisującej się w ideę dobrego rządzenia. Gmina Skwierzyna jako wspólnota samorządowa prowadzi efektywną, profesjonalną i skuteczną politykę rozwojową.

Misja odnosi się do działań w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, natomiast w swojej treści koncentruje się na zasadzie działania i tym jak powinna być prowadzona polityka rozwojowa gminy w całościowym, kompleksowym ujęciu. Gmina Skwierzyna jest gminą miejsko-wiejską, której rozwój ma opierać się o zasady zrównoważonego rozwoju. Idea ta prowadzi do pozytywnych zmian w ramach rozwoju społeczno-gospodarczego, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska i zapobieganiu konfliktom przestrzennym, poprzez kształtowanie ładu przestrzennego. Jest to szczególnie istotne z uwagi na uwarunkowania i specyfikę gminy Skwierzyna. Gmina Skwierzyna została zaklasyfikowana na poziomie krajowym do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Interwencja w tych obszarach powinna skupić się na wzroście gospodarczym i rozwoju usług publicznych, w celu podniesienia jakości życia mieszkańców. Jednocześnie tereny wiejskie w gminie charakteryzują się wysoką jakością i bogactwem obszarów atrakcyjnych przyrodniczo, co determinuje konieczność prowadzenia działań z zakresu ich racjonalnego wykorzystania i ochrony.

Misja jest komplementarna z wizją, czyli pożądanym stanem docelowym skupiającym się na budowie wspólnoty, którego osiągnięcie warunkowane jest realizacją zasad dobrego rządzenia (good governance). Wspomniana koncepcja zarządzania opiera się na aktywizacji i zaangażowaniu w proces podejmowania decyzji i działania wszystkich zainteresowanych stron, realizacji przedsięwzięć stanowiących odpowiedź na potrzeby społeczne, jak również uwzględnianiem głosów mniejszości, w celu wypracowania konsensusu społecznego, który ułatwi sprawowanie władzy. Koncepcja ta i przyświecające jej zasady powinny być wdrażane w instytucjach samorządowych w gminie, a konsekwentna realizacja pozwoli na tworzenie się społeczeństwa obywatelskiego.

8. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Sformułowana wizja i misja rozwoju przedstawiają wyzwania strategiczne, a zdefiniowane w ramach niniejszej strategii cele strategiczne wskazują na generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji. Cele zostały wypracowane w trójdzielnej strukturze, w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Wśród istotnych wyzwań dla gminy Skwierzyna wskazuje się w szczególności wykorzystanie wewnętrznych uwarunkowań i zasobów w celu pobudzenia rozwoju gospodarczego. Ważne jest również

zaspokajanie rosnących potrzeb społeczności lokalnej oraz wzmocnienie i budowanie poziomu kapitału społecznego. Z uwagi na miejsko-wiejski charakter gminy, kluczowe jest przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju, dbanie o jakość środowiska przyrodniczego i jego ochronę oraz wykorzystanie posiadanych zasobów w celu rozwoju społeczno-gospodarczego.

Z uwagi na zidentyfikowane w gminie wyzwania sformułowano następujące cele strategiczne w trzech domenach (wymiarach) planistycznych.

Wymiar gospodarczy	Cel strategiczny 1.	Budujemy trwały rozwój gospodarczy w oparciu o dobre skomunikowanie i dostępność terenów inwestycyjnych
Wymiar przestrzenny	Cel strategiczny 2.	Poprawa funkcjonowania przestrzeni publicznej w gminie Skwierzyna przy jednoczesnej ochronie i udostępnianiu zasobów środowiskowych
Wymiar społeczny	Cel strategiczny 3.	Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i społecznego

Wymiar gospodarczy

Cel strategiczny 1.

Budujemy trwały rozwój gospodarczy w oparciu o dobre skomunikowanie i dostępność terenów inwestycyjnych (CS 1.)

Gmina Skwierzyna jest atrakcyjna pod względem inwestycyjnym i posiada znaczące atuty gospodarcze. Potencjałem mającym wpływ na rozwój gospodarczy, jest przede wszystkim jej położenie.

Komunikację w gminie ułatwiają zjazdy na drogę ekspresową S3 (węzły Skwierzyna Południe i Skwierzyna Zachód) zapewniające możliwość szybkiego dotarcia do autostrady A2. Ponadto w gminie krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne: drogi krajowe nr 24 - Poznań - Gorzów i międzynarodowe E - 65 Wrocław – Szczecin. Przez gminę Skwierzyna przebiega również linia kolejowa nr 363.

Potencjał stanowi również transgraniczne położenie oraz bliskość ośrodków wojewódzkich (Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra). Najbliższe przejście graniczne znajduje się w odległości 70 km (Kostrzyn nad Odrą). Trwały rozwój gospodarczy możliwy jest również dzięki m.in. posiadaniu uzbrojonych terenów inwestycyjnych, atrakcyjnej ofercie inwestycyjnej oraz funkcjonowaniu Regionalnego Parku Przemysłowego działającego w ramach Podstrefy Kostrzyńsko – Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Kluczowe jest systematyczne wzmocnienie jakości i standardów obsługi inwestorów poprzez profesjonalizację usług świadczonych w Urzędzie Miejskim, jak również szeroką promocję gospodarczą całej gminy.

Specyfika gminy, uwarunkowania terenowe, tradycje lokalne w zakresie rzemiosła (wikliniarstwo, stolarstwo) i ponadprzeciętny poziom lesistości (ponad 67%) wpływają na strukturę gospodarki lokalnej, w której, dzięki szerokiej promocji, może zwiększyć się rola branży drzewnej. Istotne z punktu widzenia aktywizacji miejscowej społeczności, jak również zwiększenia znaczenia rzemiosła oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych, jest funkcjonowanie Cechu Rzemieślników i Przedsiębiorców w Skwierzynie.

Ponadprzeciętny poziom lesistości oraz pokrycie blisko 17% powierzchni gminy formami ochrony przyrody m.in.: obszar specjalnej ochrony Puszcza Notecka czy obszar chronionego krajobrazu Dolina Warty i Dolnej Noteci, stanowią możliwości dywersyfikacji struktury lokalnej gospodarki, poprzez zwiększenie roli jaką pełnić może turystyka.

Aktywizacja funkcji turystycznej, ze szczególnym wskazaniem na rozwój turystyki aktywnej (wędkarstwo, turystyka kajakowa, piesza, rowerowa), powinna bazować na wskazanych atutach, walorach krajobrazowych i zasobach naturalnych, jak również skupić się na możliwości wykorzystania potencjału rzek: Warty i Obry, gdyż stanowią one bazę do rozwoju inwestycji związanych z rekreacją i wypoczynkiem. Wysoki udział powierzchni lasów, obecność obszarów chronionych i zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią mocne strony gminy, które budują jej wizerunek oraz atrakcyjność turystyczną i osiedleńczą, co koresponduje również z rozwojem sfery gospodarczej.

Podstawę rozwoju gminy Skwierzyna stanowi maksymalne wykorzystanie przewag konkurencyjnych, w postaci atrakcyjnej lokalizacji oraz wysokich walorów przyrodniczych,

sprzyjających rozwojowi oferty turystycznej, które możliwe będzie dzięki prowadzeniu kompleksowych działań z zakresu promocji gminy.

Wymiar przestrzenny

Cel strategiczny 2.

Poprawa funkcjonowania przestrzeni publicznej w gminie Skwierzyna przy jednoczesnej ochronie i udostępnianiu zasobów środowiskowych (CS 2.)

Wymiar przestrzenny skupia się nie tylko na kwestiach związanych z ochroną środowiska i poprawą jego jakości, ale dotyczy również rozbudowy infrastruktury publicznej. Priorytetem w gminie Skwierzyna jest poprawa infrastruktury drogowej w celu zwiększenia dostępności komunikacyjnej, jak również rozwój transportu publicznego, który umożliwi zwiększenie poziomu integracji nadrzędnego ośrodka centralnego - miasta Skwierzyna z obszarami wiejskimi.

Warto również prowadzić działania mające na celu wzmocnienie współpracy z samorządami z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Gorzowa Wielkopolskiego oraz integracji przestrzennej obszaru. Skwierzyna, jako ośrodek lokalny w województwie lubuskim, pełni rolę uzupełniającą w stosunku do oferty miast wojewódzkich, poprzez koncentrację funkcji gospodarczych, zapewnienie usług publicznych (edukacji, kultury, transportu) dla mieszkańców miasta, jak i całej gminy. Współpraca w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego i realizacja przedsięwzięć zintegrowanych pozwoli na wzmocnienie zewnętrznej dostępności, zwiększenie efektywności energetycznej i podniesienie konkurencyjności całego obszaru.

Na kształtowanie przestrzeni w gminie wpływ ma przede wszystkim obecność obszarów chronionych, w szczególności kompleks leśny Puszczy Noteckiej, który rozciąga się od Santoka aż po wielkopolskie Oborniki, jak również rzeki Warta i Obra. Stanowią one istotny potencjał rozwojowy, jednakże są również barierą rozwojową z uwagi na ograniczenia w ich zagospodarowaniu. Zaklasyfikowanie gminy na poziomie regionalnym do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, z uwagi na obecność rzeki Warty i Obry, determinuje konieczność budowy inwestycji przeciwpowodziowych oraz minimalizacji zagospodarowania obszarów zagrożonych powodzią. Jednakże wykorzystanie zasobu jakim są rzeki Warta i Obra i racjonalne zagospodarowanie terenów nadbrzeżnych wraz ze stworzeniem miejsc spędzania czasu wolnego, a jednocześnie atrakcyjnej oferty turystycznej, opartej o wędkarstwo czy turystykę kajakową, przyczyni się do wzrostu społeczno-gospodarczego.

Jednym z walorów gminy oprócz bogactwa środowiska przyrodniczego, są również historyczne układy urbanistyczne – zespół urbanistyczno-krajobrazowy miasta Skwierzyna i ruralistyczny w miejscowości Trzebiszewo. Rozwój przestrzenny gminy powinien skupiać się zarówno na ochronie wartości przyrodniczych, jak również zachowaniu dotychczasowych układów urbanistycznych, w celu budowy atrakcyjności turystycznej. Kluczowy jest rozwój gminy przy zachowaniu i przestrzeganiu zasad zrównoważonego rozwoju.

Wyzwaniem dla samorządu jest przede wszystkim postępujący kryzys klimatyczny i konieczność adaptacji do zmian klimatycznych. Ponadto w celu eliminacji i zapobiegania ubóstwu energetycznemu, ważne jest wsparcie mieszkańców w zakresie wdrażania rozwiązań wykorzystujących odnawialne źródła energii. Identyfikowanym w gminie problemem, występującym w szczególności zimą, jest niska jakość powietrza. W celu poprawy jakości powietrza ważna jest wymiana źródeł ciepła, zarówno w budynkach użyteczności publicznej, jak i

w gospodarstwach indywidualnych. Jako główne działania w tym kierunku zakłada się również redukcję emisji zanieczyszczeń oraz stosowanie nowoczesnych rozwiązań infrastrukturalnych, w szczególności w zakresie zaopatrzenia w ciepło oraz gospodarki ściekowej. Istotna jest również rozbudowa systemu ścieżek rowerowych pełniących funkcje transportowe i alternatywę dla ruchu samochodowego, jak również funkcje rekreacyjne, co pozytywnie wpływa na wzmocnienie atrakcyjności turystycznej.

Wymiar społeczny

Cel strategiczny 3.

Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i społecznego (CS 3.)

Rozwój i systematyczna profesjonalizacja usług publicznych odgrywa kluczową rolę i ma wpływ na jakość życia mieszkańców. Dobrze zaplanowana interwencja pozwala na konsekwentne wdrażanie i realizację przedsięwzięć. Poziom realizacji poprzedniej strategii² można ocenić wysoko. W ostatnich sześciu latach gmina Skwierzyna m.in. pozyskała dofinansowanie na blisko 60 mln zł oraz zrealizowała wiele inwestycji przyczyniających się do podniesienia jakości życia mieszkańców (m.in. powstanie domu seniora, klubu dziecięcego czy hali sportowej).

Ponadto w 2021 r. gmina dołączyła do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego, a współpraca w ramach tego partnerstwa stanowi istotną szansę rozwojową, z uwagi na możliwość realizacji przedsięwzięć w formule zintegrowanej.

Istotne dla rozwoju gminy Skwierzyna jest budowanie pozytywnego i atrakcyjnego wizerunku, co możliwe będzie dzięki współpracy oraz wzmocnieniu poziomu kapitału społecznego i budowie społeczeństwa obywatelskiego.

Gmina Skwierzyna została zaklasyfikowana na poziomie krajowym do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją (do społecznych obszarów problemowych³), czyli obszarów w których nastąpiła kumulacja przede wszystkim negatywnych zjawisk społecznych m.in. depopulacja oraz starzenie się społeczności lokalnej. Wśród kluczowych interwencji wskazuje się przede wszystkim na poprawę dostępu do usług publicznych, zwiększenie dostępności komunikacyjnej czy poprawę jakości funkcjonowania instytucji publicznych. W przypadku gminy Skwierzyna, istotne będzie przede wszystkim podnoszenie standardu, dostępności i jakości świadczonych usług publicznych oraz wzmacnianie poziomu kapitału społecznego.

Obserwowane procesy demograficzne związane z wyludnianiem się i wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności, implikują konieczność wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej, poprzez rozwój usług i stworzenie różnorodnej i bogatej oferty kulturalno-rozrywkowej i spędzania czasu wolnego. Kluczowe znaczenie ma również zapewnienie dostępności do placówek opieki zdrowotnej oraz wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, przede wszystkim osób ze szczególnymi potrzebami. Ponadto istotna w kontekście budowy społeczeństwa obywatelskiego jest aktywizacja i integracja wszystkich grup mieszkańców, która możliwa będzie m.in. poprzez włączenie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym, dzięki doposażeniu obiektów i wsparciu funkcjonowania organizacji pozarządowych, jak również Skwierzyńskiego Ośrodka Kultury i Biblioteki Miejskiej.

Usługi publiczne związane z edukacją, kulturą, sportem i rekreacją, jak również pomocą społeczną mają wpływ na wizerunek i postrzeganie gminy, jak również sprzyjają budowaniu kapitału społecznego i integracji. Kluczowe w kontekście rozwoju jest przede wszystkim dobre rządzenie,

² Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Gminy Skwierzyna na lata 2016 - 2022

³ Ibidem.

które oznacza podejmowanie decyzji oraz działań, z udziałem wszystkich zainteresowanych podmiotów. Włączenie mieszkańców i ich aktywna współpraca sprzyjać będzie budowie silnego społeczeństwa obywatelskiego. Istotne z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju gminy Skwierzyna jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju i włączenia w proces wszystkich grup społecznych, jak również zaspokajanie ich potrzeb, które możliwe będzie poprzez wdrażanie koncepcji good governance (dobre rządzenie).

9. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Zgodnie z wymogami ustawy o samorządzie gminnym, w strategii rozwoju gminy powinny znaleźć się kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Sformułowane w przedmiotowym dokumencie kierunki działania, odpowiadają na potrzeby rozwojowe gminy Skwierzyna i służą do realizacji założonych celów. Oznaczają również kierunki koncentracji wspólnych wysiłków, które w ramach współpracy podejmować będzie samorząd, partnerzy publiczni, społeczni, gospodarczy oraz mieszkańcy. Niniejsza interwencja składa się z 9 kierunków działania, dla których oczekiwane rezultaty wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia wskazano w rozdziale 11. Rezultaty planowanych działań.

Wymiar gospodarczy

Kierunek działania 1. Gospodarcze wykorzystanie przebiegu drogi ekspresowej S3 i obecności w granicach gminy węzłów Skwierzyna Zachód i Skwierzyna Południe (K1)

- Kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych na terenie gminy Skwierzyna
- Kreowanie nowych terenów inwestycyjnych w gminie wraz z ich szeroką promocją
- Prowadzenie zorganizowanej i konsekwentnej polityki przestrzennej poprzez uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- Aktywna współpraca gminy, przedsiębiorców oraz instytucji otoczenia biznesu
- Wspieranie funkcjonowania działania Specjalnej Strefy Ekonomicznej
- Prowadzenie działań na rzecz lokowania w gminie nowych przedsiębiorstw tworzących miejsca pracy dla społeczności lokalnej
- Rozwój lokalnych podmiotów gospodarczych w oparciu o unikalne zasoby gminy
- Wzmacnianie zdolności inwestycyjnych istniejących przedsiębiorstw
- Tworzenie dogodnych warunków dla inwestycji zewnętrznych i prowadzenia działalności gospodarczej
- Współpraca z Cechem Rzemieślników i Przedsiębiorców wraz z tworzeniem warunków do rozwoju przedsiębiorczości
- Wspieranie i animowanie współpracy na rzecz budowy innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy
- Budowa konkurencyjności gminy w oparciu o rozwój innowacji i wdrażanie inteligentnych specjalizacji⁴

Kierunek działania 2. Rozwój instytucjonalny samorządu lokalnego jako ważnego elementu budowania dobrego wizerunku gminy i czynnika określającego atrakcyjność inwestycyjną (K2)

- Profesjonalizacja usług świadczonych przez Urząd Miejski i jednostki organizacyjne
- Rozwój e-administracji, informatyzacja urzędu
- Poprawa obsługi mieszkańców i inwestorów poprzez wdrażanie e-usług
- Zintensyfikowanie działań związanych z rozwojem technologii cyfrowych, zwiększeniem dostępności do usług teleinformatycznych

⁴ Zgodnie z Programem Rozwoju Innowacji Województwa Lubuskiego do roku 2030

- Wdrażanie zasad dobrego rządzenia oraz usprawnień w sektorze publicznym
- Prowadzenie szkoleń mających na celu podnoszenie kompetencji pracowników instytucji publicznych, z naciskiem na kompetencje cyfrowe
- Budowa marki gminy w oparciu o Dzień Kultury Kresowej
- Wzmacnianie wizerunku gminy poprzez aktywny marketing i promocję gospodarczą
- Stworzenie cyklicznej imprezy kulturalnej w celu wzmocnienia wizerunku gminy
- Promocja turystyczna gminy w oparciu o tradycje lokalne związane ze stolarstwem i wikliniarstwem i funkcjonowanie Izby Edukacji Leśnej

Kierunek działania 3. Promowanie i wspieranie przedsiębiorczości, dywersyfikowanie struktury gospodarczej w oparciu o posiadane zasoby naturalne (K3)

- Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej w szczególności bazy noclegowej i gastronomicznej
- Stworzenie zintegrowanej sieci szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych w oparciu o bogactwo środowiska przyrodniczego
- Budowa stacji rowerowych
- Odnowa, uzupełnienie oznakowania szlaków turystycznych (rowerowych, nordic walking) wraz z ich promocją
- Promocja produktów turystycznych i oferty turystycznej
- Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej dedykowanej turystyce weekendowej
- Rozwój i promocja turystyki aktywnej (wędkarstwo, turystyka kajakowa, piesza, rowerowa)
- Promocja i popularyzacja turystyki wędkarskiej poprzez wykorzystanie potencjału Parku Ryb Pojezierza Dobiegniewskiego w Skwierzynie
- Wzmacnianie poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców wraz z promocją postawy przedsiębiorczej
- Podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości
- Prowadzenie działań na rzecz współpracy lokalnych firm ze szkołami i stopniowe wprowadzenie młodzieży na rynek pracy
- Wykorzystanie instrumentów ekonomii społecznej i solidarnej w procesie włączania osób wykluczonych na rynek pracy

Wymiar przestrzenny

Kierunek działania 4. Odwrócenie miasta w kierunku wideł Warty i Obry jako unikalnego zasobu środowiskowego, przestrzeni wypoczynku i rekreacji (K4)

- Wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy jako czynnika stymulującego atrakcyjność inwestycyjną
- Rewitalizacja lewego brzegu Warty wraz z basenem rzeczny w Skwierzynie
- Rozwój turystyki wodnej w oparciu o wykorzystanie nadbrzeży rzek Obry i Warty
- Racjonalne zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią
- Stworzenie miejsc spotkań dla mieszkańców na terenach nadrzecznych
- Rewitalizacja parków w gminie w celu stworzenia miejsc do sportu i rekreacji dla dzieci i młodzieży
- Poprawa jakości, kompleksowości oraz dostępności oferty czasu wolnego
- Rozbudowa oferty rekreacji i wypoczynku wraz z budową nowoczesnego zaplecza
- Wsparcie funkcjonowania Ośrodka Sportu i Rekreacji

- Przebudowa i rozbudowa stadionu miejskiego zlokalizowanego na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji
- Wykorzystanie potencjału dawnego portu

Kierunek działania 5. Podejmowanie działań na rzecz minimalizowania skutków kryzysu klimatycznego (K5)

- Prowadzenie działań z zakresu adaptacji do zmian klimatu
- Zakładanie łąk kwietnych i rozwój terenów parkowych
- Utrzymanie i ochrona naturalnej roślinności w postaci łąk, zadrzewień i zakrzewień
- Realizacja i budowa obiektów zielono-błękitnej infrastruktury
- Budowa i rozbudowa kanalizacji deszczowej
- Rozszczelnienie powierzchni nieprzepuszczalnych i zwiększenie retencji wód poprzez zmianę podłoża na przepuszczalne i półprzepuszczalne
- Budowa zbiorników retencyjnych na terenie gminy
- Zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej
- Wspieranie działań zmierzających do poprawy jakości powietrza m.in. poprzez wspieranie wymiany indywidualnych źródeł ciepła
- Wsparcie procesu wdrażania OZE w gospodarstwach indywidualnych (fotowoltaika, pompy ciepła) oraz w obiektach użyteczności publicznej
- Rozwój, zwiększenie poziomu wykorzystania oraz oparcie gospodarki energetycznej gminy o odnawialne źródła energii
- Stworzenie studium koncepcyjnego dokumentacji projektowej i przeprowadzenie procedury oddziaływania na środowisko dotyczące farm fotowoltaicznych – etap I
- Budowa farm fotowoltaicznych – etap II
- Poprawa efektywności energetycznej, w tym wymiana i modernizacja oświetlenia ulicznego i oświetlenia w budynkach należących do Gminy na oświetlenie energooszczędne
- Wdrażanie inteligentnego sterowania systemem oświetlenia
- Prowadzenie działań informacyjnych, szkoleniowych i propagowanie wiedzy o zmianach klimatu i dobrych praktykach służących adaptacji, wśród mieszkańców

Kierunek działania 6. Wzmacnianie powiązań sieciowych i funkcjonalnych w oparciu o instrument Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego (K6)

- Aktywna współpraca z partnerami w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego w zakresie wyzwań ponadlokalnych
- Współpraca w ramach MOF Gorzowa Wielkopolskiego w celu pozyskania środków zewnętrznych na realizację wspólnych działań
- Realizacja projektów zintegrowanych w partnerstwie zgodnie ze Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego
- Współpraca w ramach wdrażania inwestycji mających na celu przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną
- Prowadzenie działań na rzecz poprawy skomunikowania i połączenia komunikacją publiczną z aglomeracją gorzowską
- Wdrażanie przedsięwzięć zintegrowanych w ramach perspektywy 2021-2027

Kierunek działania 7. Podnoszenie standardu i jakości infrastruktury publicznej (K7)

- Prowadzenie działań na rzecz poprawy zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej
- Modernizacja, przebudowa i rozbudowa sieci drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą
- Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty infrastruktury drogowej i okołodrogowej (oświetlenie drogowe, sygnalizacja świetlna, chodniki)
- Budowa sieci dróg gminnych na terenach wiejskich
- Budowa sieci ścieżek rowerowych łączących Skwierzynę z sołectwami
- Budowa ścieżek pieszo-rowerowych
- Budowa, rozbudowa i modernizacja gminnej sieci kanalizacyjnej
- Budowa, rozbudowa i modernizacja gminnej sieci wodociągowej
- Budowa oczyszczalni ścieków m.in. w miejscowościach: Murzynowo, Trzebiszewo, Gościnowo, Dobrojewo
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, w szczególności Dziennego Domu „Senior Wigor”, Skwierzyńskiego Ośrodka Kultury, Urzędu Miejskiego, budynku po byłej szkole w Świniarach, budynku szkoły w Trzebiszewie, Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących, budynków Zespołu Edukacyjnego w Skwierzynie oraz Szkoły Podstawowej w Murzynowie
- Podniesienie zdolności operacyjnej OSP Murzynowo i Trzebiszewo, poprzez doposażanie i zakup pojazdów ratowniczo-gaśniczych
- Doposażenie Zakładu Usług Komunalnych poprzez zakup samochodu asenizacyjnego
- Rozwój systemu gospodarki odpadami
- Rozbudowa remizy strażackiej w Skwierzynie i Murzynowie
- Estetyzacja przestrzeni publicznych
- Wdrażanie polityki dostępności, likwidowanie barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych i obiektach użyteczności publicznej

Wymiar społeczny

Kierunek działania 8. Podnoszenie standardu, dostępności i jakości świadczonych usług publicznych (K8)

- Upowszechnienie opieki żłobkowej i przedszkolnej
- Podnoszenie standardów jakości opieki i wspieranie rozwoju dzieci do lat 3
- Podnoszenie standardów jakości usług związanych z wychowaniem przedszkolnym
- Systematyczne podnoszenie jakości nauczania w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych
- Dostosowanie oferty i kierunków kształcenia w szkołach ponadpodstawowych do zmieniających się warunków na lokalnym rynku pracy
- Wzmacnianie kluczowych kompetencji dzieci i młodzieży – kompetencji miękkich, cyfrowych oraz znajomości języków obcych
- Doposażenie w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne placówek oświatowych
- Doposażenie świetlic wiejskich
- Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Gościnowo
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjnej wraz z zagospodarowaniem terenów zielonych
- Budowa basenu w Skwierzynie

- Rozwój budownictwa komunalnego, budowa wielorodzinnej zabudowy wraz z modernizacją istniejącego zasobu komunalnego
- Remonty w lokalach i budynkach komunalnych oraz ich modernizacja
- Budowa mieszkań pod wynajem w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszaniowej
- Wsparcie funkcjonowania Skwierzyńskiego Towarzystwa Budownictw Społecznego i podnoszenie standardów obsługi klientów
- Rozwijanie oferty kulturalnej dla wszystkich grup społecznych
- Wsparcie działalności funkcjonowania Skwierzyńskiego Ośrodka Kultury oraz Biblioteki Miejskiej
- Modernizacja sali widowiskowej Skwierzyńskiego Ośrodka Kultury
- Podjęcie działań na rzecz uruchomienia Muzeum Historii Miasta Skwierzyna
- Utworzenie Centrum Edukacji Historycznej w Skwierzynie
- Wykorzystanie potencjału i wspieranie działalności kulturalnej organizacji pozarządowych na terenie gminy m.in. ochotniczych straży pożarnych i koła gospodyń wiejskich
- Wykorzystanie i wzmocnienie potencjału Szpitala im. R. Śmigiełskiego, poprzez wsparcie budowy oddziału pediatrycznego
- Zapewnienie sprawnego systemu wsparcia dla osób starszych, niesamodzielnych i niepełnosprawnych
- Podnoszenie standardów obsługi klientów pomocy społecznej
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury opieki społecznej
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej seniorom

Kierunek działania 9. Aktywizacja wszystkich grup mieszkańców gminy Skwierzyna (K9)

- Prowadzenie działań z zakresu reintegracji zawodowej mieszkańców, zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Zwiększenie samodzielności osób bezdomnych, poprzez system usług reintegracji społecznej i zawodowej
- Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców poprzez organizację wydarzeń kulturalno-rozrywkowych i sportowo - rekreacyjnych
- Rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań kulturalnych wraz z kształtowaniem tożsamości lokalnej wśród najmłodszych mieszkańców gminy
- Organizacja imprez o charakterze międzypokoleniowym
- Wsparcie działalności Dziennego Domu „Senior Wigor” i organizacji spotkań i wydarzeń dla seniorów m.in. ogólnopolskiego przeglądu twórczości seniorów
- Rozszerzenie działalności placówki Dziennego Domu „Senior Wigor” poprzez stworzenie Skwierzyńskiego Centrum Senioralnego
- Zachowanie dziedzictwa kulturowego i krajobrazu w celu budowy tożsamości lokalnej
- Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni aktywności społecznej skierowanej w stronę różnych grup odbiorców
- Włączenie mieszkańców w działania rozwojowe poprzez promocję instrumentów współpracy i partnerstwa
- Pobudzenie aktywności społecznej poprzez wykorzystanie struktur sieciowych (m.in. Lokalnej Grupy Działania Brama Lubuska, Rybackiej Lokalnej Grupy Działania Pojezierze Dobiegniewskie)
- Zintegrowanie społeczności lokalnej i włączenie mieszkańców w procesy decyzyjne, poprzez promocję uczestnictwa w zebraniach dotyczących Funduszu Sołeckiego

10. Schemat ilustrujący założenia planistyczne

<p>CS1. Budujemy trwałe rozwój gospodarczy w oparciu o dobre skomunikowanie i dostępność terenów inwestycyjnych</p>	<p>CS2. Poprawa funkcjonowania przestrzeni publicznej w gminie Skwierzyna przy jednoczesnej ochronie i udostępnianie zasobów środowiskowych</p>	<p>CS3. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i społecznego</p>
<p>K1 Gospodarcze wykorzystanie przebiegu drogi ekspresowej S3 i obecności w granicach gminy węzłów Skwierzyna Zachód i Skwierzyna Południe</p>	<p>K4 Odwroćcie miasta w kierunku wideł Warty i Obry jako unikalnego zasobu środowiskowego, przestrzeni wypoczynku i rekreacji</p>	<p>K8 Podnoszenie standardu, dostępności i jakości świadczonych usług publicznych</p>
<p>K2 Rozwój instytucjonalny samorządu lokalnego jako ważnego elementu budowania dobrego wizerunku gminy i czynnika określającego atrakcyjność inwestycyjną</p>	<p>K5 Podejmowanie działań na rzecz minimalizowania skutków kryzysu klimatycznego</p>	<p>K9 Aktywizacja wszystkich grup mieszkańców gminy Skwierzyna</p>
<p>K3 Promowanie i wspieranie przedsiębiorczości, dywersyfikowanie struktury gospodarczej w oparciu o posiadane zasoby naturalne</p>	<p>K6 Wzmacnianie powiązań sieciowych i funkcjonalnych w oparciu o instrument Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego</p>	
	<p>K7 Podnoszenie standardu i jakości infrastruktury publicznej</p>	

11. Rezultaty planowanych działań

Obligatoryjnym elementem w ramach części programowej strategii rozwoju gminy jest wskazanie oczekiwanych rezultatów planowanych działań wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia. Poniższa tabela przedstawia wskaźniki w odniesieniu do poszczególnych kierunków działań zdefiniowanych w ramach realizacji przedmiotowej strategii oraz oczekiwane rezultaty. Przez rezultaty rozumie się efekty planowanych działań oraz pożądane zmiany, które mają nastąpić w wyniku planowanej interwencji. Przyjęte wskaźniki pozwalają na monitorowanie wdrażania zapisów oraz pokazują stopień realizacji przyjętych celów.

L.p. kierunku działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2020) ⁵	Oczekiwany rezultat w 2030 roku	Źródło danych
1.	Gospodarce wykorzystanie przebiegu drogi ekspresowej S3 i obecności w granicach gminy węzłów Skwierzyna Zachód i Skwierzyna Południe	Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie
		Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	13,1%	wzrost	BDL GUS
2.	Rozwój instytucjonalny samorządu lokalnego jako ważnego elementu budowania dobrego wizerunku gminy i czynnika określającego atrakcyjność inwestycyjną	Liczba przeprowadzonych działań promujących gminę	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie
		Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu cyfryzacji dla pracowników instytucji publicznych	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie
3.	Promowanie i wspieranie przedsiębiorczości, dywersyfikowanie struktury gospodarczej w oparciu o posiadane zasoby naturalne	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	73	wzrost	BDL GUS
		Liczba przeprowadzonych działań z zakresu promocji turystycznej gminy	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie
4.	Odwroćenie miasta w kierunku widel Warty i Obry jako unikalnego zasobu środowiskowego, przestrzeni wypoczynku i rekreacji	Rewitalizacja lewego brzegu Warty	0	1	Urząd Miejski w Skwierzynie
5.	Podjęcie działań na rzecz minimalizowania skutków kryzysu klimatycznego	Liczba nowo wdrożonych instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie
		Moc zainstalowanych instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie
		Długość infrastruktury do odprowadzenia wody opadowej	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie

⁵ Dla niektórych wskaźników wartość bazowa określona została jako zero, a rokiem bazowym i jednocześnie rokiem wdrażania interwencji jest rok 2022 r.

Lp. kierunku działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2020) ⁵	Oczekiwany rezultat w 2030 roku	Źródło danych
6.	Wzmacnianie powiązań sieciowych i funkcjonalnych w oparciu o instrument Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego	Powierzchnia nowo wybudowanych zbiorników retencyjnych	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie
		Liczba przeprowadzonych działań informacyjnych, szkoleniowych i edukacyjnych dotyczących kryzysu klimatycznego	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie
7.	Podnoszenie standardu i jakości infrastruktury publicznej	Liczba zrealizowanych projektów w partnerstwie w ramach przynależności do MOF Gorzowa Wielkopolskiego	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie
		Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	66,7%	wzrost	BDL GUS
		Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej	66,7%	wzrost	BDL GUS
		Udział odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów	40,7%	wzrost	BDL GUS
8.	Podnoszenie standardu, dostępności i jakości świadczonych usług publicznych	Długość dróg dla rowerów na 100 km ²	0,81 km	wzrost	BDL GUS
		Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	0	wzrost	Urząd Miejski w Skwierzynie
		Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	16,1%	wzrost	BDL GUS
		Wybudowanie świetlicy wiejskiej w miejscowości Gościnowo	0	1	Urząd Miejski w Skwierzynie
		Utworzenie Centrum Edukacji Historycznej	0	1	Urząd Miejski w Skwierzynie
9.	Aktywizacja wszystkich grup mieszkańców gminy Skwierzyna	Liczba mieszkań komunalnych	268	wzrost	BDL GUS
		fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	4,27	wzrost	BDL GUS
		Udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej	0	wzrost	BDL GUS
	Liczba uczestników imprez zorganizowanych przez centrum kultury, kluby i świetlice	25 812 ⁶	wzrost	BDL GUS	

⁶ Z uwagi na niski stopień reprezentacyjności danych z 2020 r. ze względu na pandemię COVID-19 i ograniczenia w funkcjonowaniu m.in. instytucji kultury, wykorzystano dane za 2019 r.

III. Wdrażanie

12. Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii

System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030 składa się z szeregu następujących po sobie procesów kluczowych do jego realizacji oraz uwzględnia podmioty i jednostki zaangażowane w ich implementację.

Realizacja strategii	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie projektu – Burmistrz Skwierzyny przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego w Skwierzynie, w uzgodnieniu z Radą Miejską (zmiany zapisów w dokumencie także w oparciu o uzasadnione propozycje i wnioski mieszkańców, organizacji społecznych oraz przedsiębiorców). • Wybór zadań do realizacji w ramach Strategii – Burmistrz Skwierzyny przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego w Skwierzynie i instytucji samorządowych. • Nawiązanie współpracy z partnerami dla realizacji działań i projektów wymagających zaangażowania innych organizacji i instytucji (administracji różnego szczebla, organizacji społecznych, przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu) oraz działania lobbingowe na rzecz strategicznych kierunków rozwoju w wymiarze ponadlokalnym – Burmistrz Skwierzyny. • Opracowanie rocznych i wieloletnich programów branżowych oraz inwestycyjnych, w ramach których będą realizowane założenia strategiczne – wyspecjalizowane komórki Urzędu Miejskiego w Skwierzynie oraz inne instytucje samorządowe (jednostki organizacyjne). • Zatwierdzenie i zapewnienie finansowania dla rocznych oraz wieloletnich programów branżowych i inwestycyjnych, w ramach których realizowane będą cele strategiczne i kierunki działań – merytoryczne komórki Urzędu Miejskiego w Skwierzynie, Rada Miejska. • Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań wynikających z kierunków działań poprzez umieszczenie konkretnych zadań w budżecie oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej – Skarbnik, Burmistrz Skwierzyny, Rada Miejska. • Przygotowanie wniosków o uzyskanie finansowania zewnętrznego dla projektów wynikających z założeń strategii – Burmistrz Skwierzyny, przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego w Skwierzynie wraz z jednostkami organizacyjnymi. • Nadzór nad realizacją projektów, rozliczenia, raporty – merytoryczne komórki Urzędu Miejskiego.
Procedura monitorowania	<ul style="list-style-type: none"> • Monitoring bieżący będzie realizowany corocznie w ramach sporządzanego Raportu o stanie gminy Skwierzyna. • Celem tej procedury jest uzyskanie kompletnej informacji dotyczącej rezultatów działań przyjętych do realizacji. • Monitoringowi podlega katalog wskaźników umieszczonych w rozdziale 11. <i>Rezultaty planowanych działań.</i> • Wynikiem corocznie prowadzonego monitoringu będzie zestawienie wskaźników dla poszczególnych kierunków działań, których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych zapisanych w Strategii.

Ewaluacja	<ul style="list-style-type: none"> • Rekomenduje się przeprowadzenie dwóch przeglądów strategicznych w okresie obowiązywania strategii – w 2027 (ewaluacja on-going) i w 2030 roku (ewaluacja ex-post). • Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz kierunków działań. • Ewaluacja (szczególnie ta o charakterze on-going) ma na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na realne działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji).
Analiza dokumentu	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany w Strategii Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030 dokonywane będą uchwałą Rady Miejskiej na wniosek Burmistrza Skwierzyny. • Przed podjęciem uchwały wymagane jest wydanie stosownej opinii przez komisję Rady Miejskiej. • Ocena realizacji strategii na podstawie danych zawartych w raportach ewaluacyjnych zostanie dokonana w latach 2027-2030. Jej celem będzie porównanie założonych w strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia w zakresie aktualizacji na kolejne lata wdrażania Strategii. • Decyzja o aktualizacji dokumentu będzie dokonywana przez Burmistrza Skwierzyny we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miejskiego w Skwierzynie, które przedstawią ją do przyjęcia Radzie Miejskiej w Skwierzynie.
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumenty wykonawcze (obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie, np. plan gospodarki niskoemisyjnej, gminny program rewitalizacji, gminny program opieki nad zabytkami) powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie. • Obowiązkowe jest oznakowanie dokumentu zgodnie z obowiązującymi zasadami sporządzania dokumentacji oraz wytycznymi systemu identyfikacji wizualnej gminy. • Przygotowanie dokumentu wykonawczego powinno zakończyć się w ciągu 12 miesięcy od jego zainicjowania. • Obowiązkowo każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom. • W każdym dokumencie wykonawczym powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań niniejszej Strategii. • Każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację oraz jej skutki.

13. Finansowanie strategii

Do prowadzenia możliwie najbardziej efektywnej polityki rozwoju gminy wykorzystywane powinny być wszelkie dostępne środki finansowe. W związku z tym, mając na celu skuteczną realizację Strategii Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030, samorząd jako jej operator i inicjator będzie poszukiwał wszystkich dostępnych źródeł, narzędzi, metod i możliwości realizacji określonych celów, aby urzeczywistnić zaproponowaną w dokumencie wizję.

Wśród potencjalnych źródeł finansowania działań wskazać należy przede wszystkim katalog środków publicznych, w tym:

- Środki własne pochodzące z budżetu gminy,
- Środki z budżetu województwa lubuskiego,
- Środki pozyskane z Unii Europejskiej,
- Krajowe Programy Operacyjne,
- Środki budżetu państwa,
- Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021-2027,
- Inne środki publiczne.

Poza środkami publicznymi pod uwagę należy wziąć również środki prywatne, które mogą zostać wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Polityka spójności UE na lata 2021-27 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST). W założeniu fundusze te wzajemnie się uzupełniają, a ich głównym przeznaczeniem jest wzmocnienie spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej oraz promowanie zrównoważonego rozwoju.

Zgodnie z założeniami nowej perspektywy finansowej, około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów krajowych, a pozostałe 40% zostanie przekazane na realizację programów regionalnych. Poniżej przedstawiono zakres programów operacyjnych, w ramach których mogą zostać zrealizowane poszczególne zadania zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy Skwierzyna.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)

Głównym celem Programu jest rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, który przyczyni się do poprawy warunków życia w kraju. Będzie to możliwe dzięki realizacji inwestycji związanych z rozbudową efektywnego systemu transportowego oraz poprawą jego bezpieczeństwa, zwiększeniem efektywności energetycznej budynków, a także poprawą odporności systemu ochrony zdrowia, jak

również wzmocnieniem roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym. Z wykorzystaniem środków z Programu FEnIKS mogą zostać wdrożone działania takie jak budowa farm fotowoltaicznych, termomodernizacja budynków, rozbudowa sieci drogowej czy zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej.

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

Program FENG skupia się na wzmocnieniu konkurencyjności krajowych MŚP i zwiększeniu potencjału lokalnej gospodarki poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii. Zgodnie z założeniami, przedsiębiorcy mogą liczyć na wsparcie w zakresie realizacji badań i wdrożenia innowacji, a także automatyzacji i robotyzacji zakładów oraz internacjonalizacji firm. Wsparte zostaną również projekty związane z rozbudową publicznej infrastruktury badawczej oraz wzmocnieniem potencjału instytucji otoczenia biznesu. W ramach Programu mogą zostać dofinansowane także projekty uwzględniające działania przyczyniające się do zapewnienia neutralności klimatycznej oraz zrównoważonego rozwoju.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

Program FERS stanowi podstawę dalszego rozwoju społecznego i gospodarczego kraju. Jego celem jest przede wszystkim podnoszenie jakości usług publicznych – wzmocnienie systemu ochrony zdrowia i edukacji, poprawa dostępności opieki nad dziećmi oraz wsparcie osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy. Wsparciem zostaną objęte projekty skupione na realizacji polityki społecznej w zakresie wzmocnienia integracji społecznej, zwiększania dostępności do usług publicznych oraz rozwoju dialogu społecznego i obywatelskiego. W ramach Programu mogą zostać zrealizowane działania uwzględniające m.in. upowszechnianie opieki żłobkowej i przedszkolnej, dostosowywanie oferty i kierunków kształcenia w szkołach do zmieniających się uwarunkowań na rynku pracy, wzmocnienie kompetencji miękkich i cyfrowych społeczeństwa, czy zapobieganie wykluczeniu osób z niepełnosprawnościami.

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Realizacja Programu FERC ma przyczynić się do transformacji cyfrowej kraju. Jego głównym celem jest rozwój gospodarki opartej na wykorzystaniu nowoczesnych technologii, stymulowanie rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, budowa społeczeństwa gigabajtowego oraz zapewnienie cyberbezpieczeństwa. Z wykorzystaniem wsparcia z Programu FERC mogą zostać wdrożone działania takie jak rozwój e-administracji i informatyzacja urzędu, szkolenia pracowników instytucji publicznych z zakresu podnoszenia kompetencji cyfrowych, czy zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych.

Ponadto, poszczególne zadania zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy Skwierzyna mogą zostać zrealizowane w ramach **Funduszy Europejskich dla Województwa Lubuskiego**, które zostaną przeznaczone na wsparcie rozwoju lokalnego w pięciu podstawowych obszarach: gospodarka, sprawy klimatu i ochrona środowiska, szeroko pojęty transport i infrastruktura drogowa, rynek pracy i edukacja, zdrowie, a także wsparcie terytorialne. W jego ramach mogą zatem zostać zrealizowane projekty uwzględniające podniesienie konkurencyjności regionu, w tym działania dotyczące m.in. rozwoju przedsiębiorczości, ochrony środowiska i klimatu, zwiększenia efektywności energetycznej i OZE, rozwoju infrastruktury społecznej, transportowej i kulturalnej, a także zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

14. Ewaluacja ex-ante

Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami, obowiązkowym elementem strategii jest ewaluacja ex-ante, tzw. ewaluacja uprzednia. Wśród ocenianych kryteriów wskazuje się przede wszystkim na trafność, skuteczność, efektywność realizacji oraz spójność. Celem ewaluacji jest przede wszystkim poprawa jakości zaplanowanej interwencji. Pozwala ona na ocenę, na ile przedsięwzięcia wskazane w strategii są dobrze wyznaczone oraz możliwe do osiągnięcia. Na potrzeby opracowania przedmiotowej strategii, wykorzystano wariant ewaluacji jakim jest ewaluacja partycypacyjna, która charakteryzuje się tym, że ewaluator uczestniczy w procesie powstawania strategii od początku, jako współautor dokumentu. Dzięki temu jest w stanie lepiej poznać specyfikę jednostki oraz przygotowywanego dokumentu, a tym samym stanowić wsparcie podczas prac nad strategią. Poniżej przedstawiono wnioski z przeprowadzonej ewaluacji ex-ante w odniesieniu do kryteriów ewaluacji.

1. Na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030 przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców w celu zdiagnozowania potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej. Ponadto opracowano diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej dzięki której możliwe było zidentyfikowanie wyzwań, problemów, deficytów, jak również potencjałów rozwojowych, które można wykorzystać w dalszym rozwoju gminy Skwierzyna.
2. W przedmiotowej strategii trafnie sformułowano cele strategiczne i kierunki działań. Ich realizacja pozwoli na wykorzystanie posiadanych zasobów m.in. w postaci walorów naturalnych oraz przeciwdziałanie obserwowanym deficytom. Zgodnie z wymogami w dokumencie wskazano cele strategiczne odnoszące się do wymiarów: społecznego, gospodarczego i przestrzennego. Cele wskazują kierunek postępowania, który należy obrać aby zrealizować zaplanowaną wizję rozwoju gminy.
3. *Cel strategiczny 1. Budujemy trwały rozwój gospodarczy w oparciu o dobre skomunikowanie i dostępność terenów inwestycyjnych* opiera się przede wszystkim na wykorzystaniu przewag konkurencyjnych związanych z atrakcyjną lokalizacją oraz walorami środowiska naturalnego, które są podstawą do budowy marki i pozytywnego wizerunku gminy, jak również dają możliwość dywersyfikacji struktury lokalnej gospodarki poprzez zwiększenie roli turystyki w rozwoju gospodarczym. Realizacja tego celu pozytywnie wpłynie również na zwiększenie poziomu przedsiębiorczości w gminie. Kluczowe z punktu widzenia sprawnego zarządzania oraz budowy silnego społeczeństwa obywatelskiego, którego rola w rozwoju gminy jest niezwykle istotna, jest rozwój instytucjonalny samorządu lokalnego oraz wdrażanie zasad good governance (dobre rządzenie).

4. Trafność celu strategicznego 2. *Poprawa funkcjonowania przestrzeni publicznej w gminie Skwierzyna przy jednoczesnej ochronie i udostępnianiu zasobów środowiskowych* wynika przede wszystkim z obserwowanych zewnętrznych uwarunkowań, w szczególności związanych z kryzysem klimatycznym i koniecznością przeciwdziałania negatywnym skutkom tego zjawiska. Zaplanowane w ramach wskazanego celu przedsięwzięcia skupiają się również na wykorzystaniu szans i potencjałów, związanych z przynależnością do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego oraz rzekami Wartą i Obrą, które przepływają przez teren gminy. Wymiar przestrzenny skupia się również na podnoszeniu jakości i standardu infrastruktury publicznej, która ma znaczący wpływ na odczuwaną jakość życia przez mieszkańców.
5. Zasadność interwencji w ramach celu strategicznego 3. *Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i społecznego* jest wynikiem artykułowanych przez mieszkańców potrzeb, ich rosnących aspiracji, jak również konieczności budowy silnego kapitału społecznego i aktywizacji mieszkańców w celu dalszego sprawnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Sytuacja w gminie po 1945 roku związana z przesiedleniami na jej teren, liczne migracje, spowodowały, że w gminie nie wytworzyła się silna tożsamość lokalna. Zatem kluczowe jest zaangażowanie społeczności w procesy rozwojowe, ich aktywizacja, w celu wzmocnienia kapitału społecznego i rozbudzenia tożsamości gminnej, już wśród najmłodszych mieszkańców Skwierzyny.
6. Logika interwencji, która została zaprezentowana na schemacie ilustrującym założenia planistyczne, wskazująca na przyporządkowanie do każdego z wymiarów celu strategicznego oraz odpowiednich kierunków działań umożliwia skuteczną realizację zapisów strategii. Ponadto w dokumencie zaprezentowano system realizacji wraz z oczekiwanymi rezultatami planowanych działań, który stanowi potwierdzenie efektywności realizacji oraz oznacza, że zaplanowane cele są możliwe do osiągnięcia w perspektywie 2030 roku. Podobnie było w przypadku poprzedniej strategii, której założenia zostały w większości zrealizowane.
7. Dokument cechuje wysoka spójność zewnętrzna i wewnętrzna. Strategia Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030 jest komplementarna i spójna z dokumentami wyższego rzędu, ze szczególnym wskazaniem na Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, do której zapisów odwołuje się zarówno przytaczając jej cele, jak i odnosząc się do obszarów strategicznej interwencji, uwzględniając specyfikę gminy Skwierzyna. Ponadto dokument wykazuje wysoką spójność wewnętrzną, zakres interwencji w ramach poszczególnych kierunków stanowi kompleksową interwencję z poziomu gminy, która pozwoli na rozwój zarówno w sferze społeczno-gospodarczej, jak i przestrzennej. Zaplanowane przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają, nie nakładają się na siebie i są spójne.

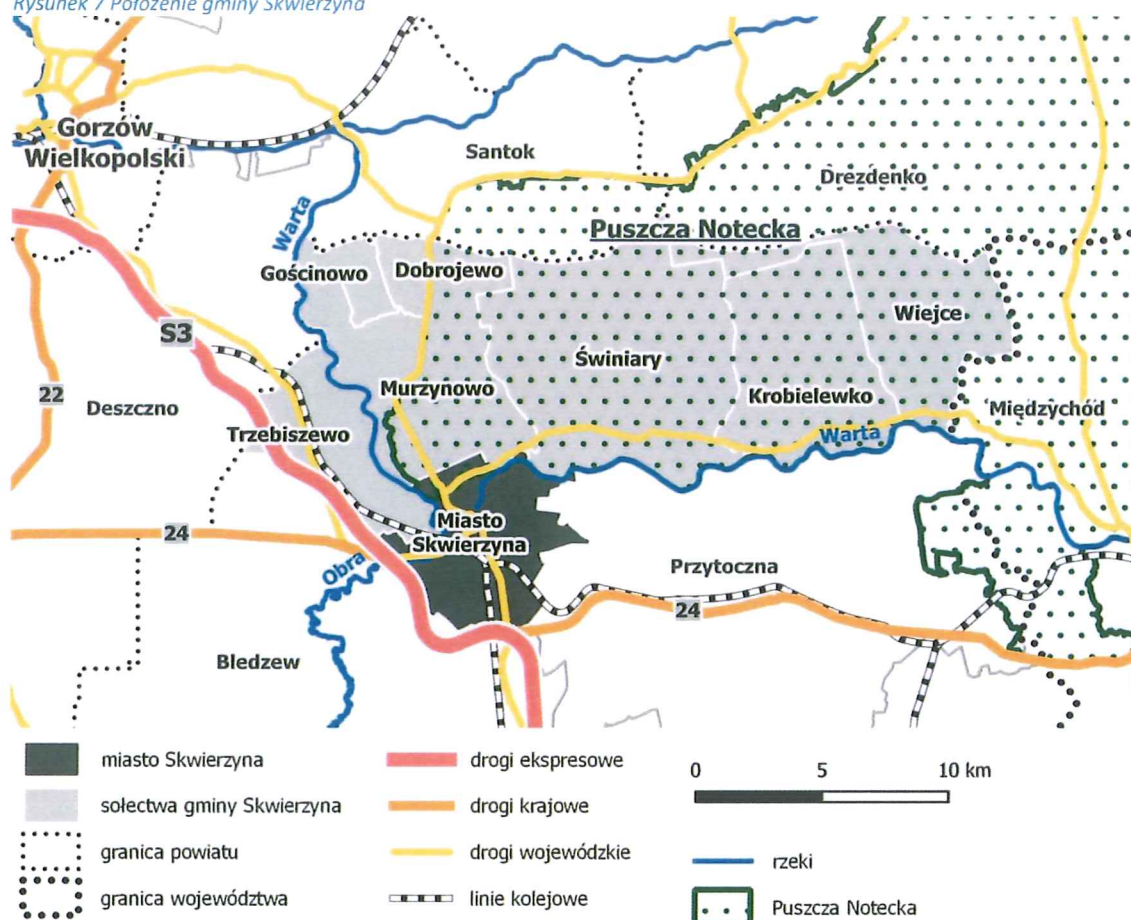

8. Przeprowadzona ewaluacja pozwala stwierdzić, że dokument został opracowany w sposób prawidłowy, uwzględniając priorytetowe zadania w odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb, wyzwań i deficytów, jak również bazując na posiadanych zasobach i szansach pojawiających się w otoczeniu.

Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Gmina Skwierzyna jest zlokalizowana w północno-wschodniej części województwa lubuskiego, w powiecie międzyrzeckim. Jej powierzchnia obejmuje 285,4 km². W obrębie gminy mieści się 7 sołectw o charakterze wiejskim: Dobrojewo, Gościnowo, Krobielewko, Murzynowo, Świniary, Trzebiszewo i Wiejce oraz miasto Skwierzyna.

Rysunek 7 Położenie gminy Skwierzyna

Źródło: opracowanie własne.

Zaletą gminy Skwierzyna jest atrakcyjna lokalizacja. W jej obrębie krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne takie jak droga krajowa nr 24 (Poznań – Gorzów Wielkopolski) czy S-3 (Wrocław – Szczecin.)

Przez miasto przepływa rzeka Warta i Obra, co nadaje atrakcyjności turystycznej miastu. Do walorów przyrodniczych należy również zaliczyć krajobraz leśny Puszczy Noteckiej, która zahacza o gminę.

Historycznie Skwierzyna stanowiła osadę rybacką znajdującą się w brzegu Warty. Przebiegał przez nią również ważny szlak handlowy ze Szczecina do Krakowa. Prawa miejskie otrzymała ok. 1295 r.

od polskiego króla Przemysła II. Wraz z rozwojem Skwierzyna stała się miastem trójnarodowościowym, tzn. zamieszkiwali ją Polacy, Niemcy oraz Żydzi. Posiada ona zatem długą (ponad 725 lat) i bogatą tradycję i dziedzictwo kulturowe.

Analiza danych zastanych

Demografia

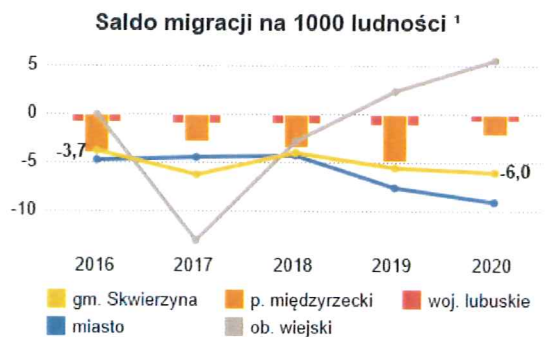
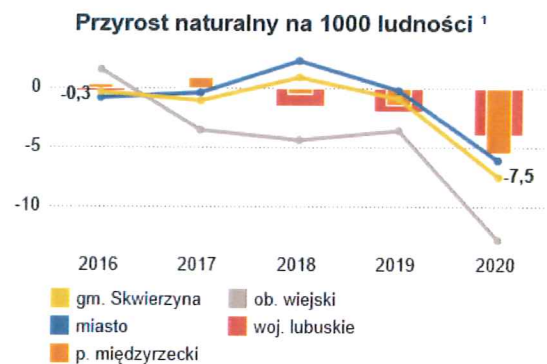
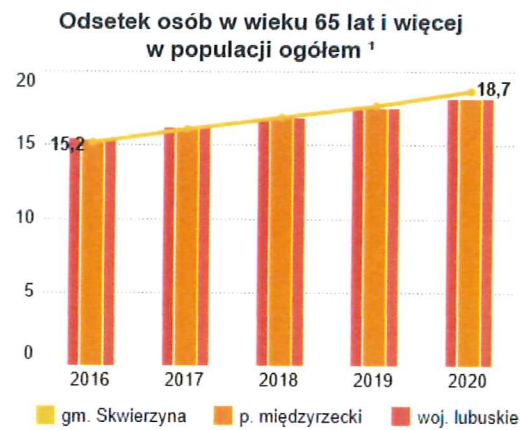
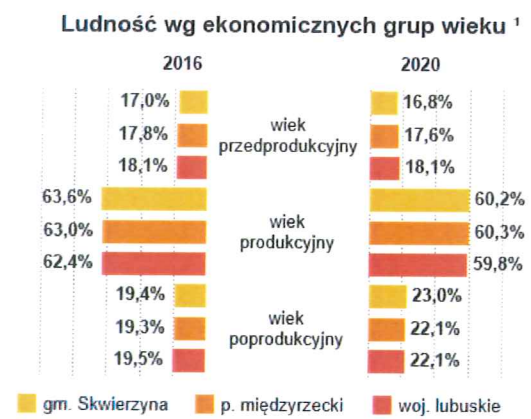
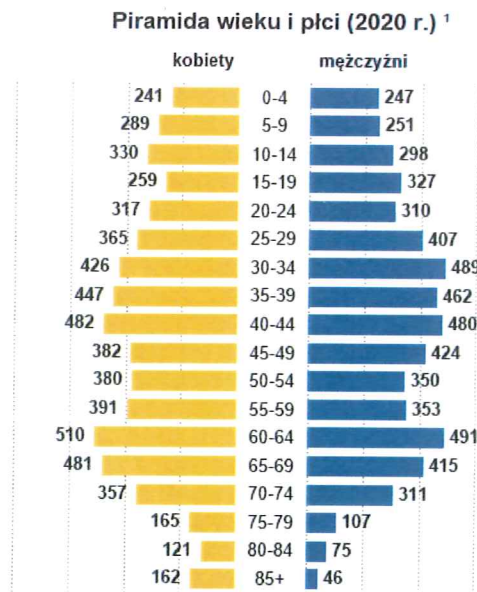
Stan ludności w gminie Skwierzyna w latach 2010-2020 zmniejszył się z 12 692 do 11 948 osób, czyli o 5,9%. Do 2030 r. prognozowany jest dalszy ubytek w liczbie mieszkańców do 11 318 osób. W liczbach bezwzględnych daje to ubytek na poziomie 630 mieszkańców, czyli o kolejne 5,3%.

Ludność w wieku przedprodukcyjnym w gminie Skwierzyna w 2020 r. stanowiła 16,8% ogółu ludności. W przypadku powiatu międzyrzeckiego odsetek ten wyniósł 17,6%, a województwa lubuskiego 18,1%. We wszystkich analizowanych obszarach odnotowano nieznaczny ubytek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym. Odsetek ludność wieku produkcyjnym oscylował w okolicach 60% dla wszystkich jednostek. Względem 2016 r. odnotowano spadek rzędu 3,4 pp. dla gminy Skwierzyna, 2,7 pp. dla powiatu i 2,6 pp. dla województwa. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym dla gminy wyniósł w 2020 r. 23,0%, a dla pozostałych obszarów 22,1%. W przypadku tej grupy wiekowej odnotowano przyrost względem roku bazowego o ok. 3% dla wszystkich jednostek. Analizując strukturę ludności wg ekonomicznych grup wiekowych oraz piramidę wieku mieszkańców, widać problem związany ze starzeniem się społeczności, który obecnie dotyka niemal cały kraj. Tezę tę potwierdza wzrost odsetka osób w wieku 65 lat i więcej w ogóle populacji. W latach 2016-2020 odnotowano przyrost z 15,2% do 18,7% w gminie Skwierzyna.

Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 000 ludności w latach 2016-2020 w gminie Skwierzyna zmienił się z -0,3 do -7,5. Najmocniej obserwowany spadek tego wskaźnika jest na obszarze wiejskim, gdzie w 2020 r. sięgnął on do poziomu -12,8 osób. W przypadku miasta wyniósł -6,1. Na koniec badanego okresu w powiecie międzyrzeckim przyrost naturalny na 1 000 ludności osiągnął -5,4, a w województwie lubuskim -3,9 osób. Widać zatem, że proces depopulacji gminy postępuje intensywniej niż w przypadku porównywanych obszarów.

W gminie Skwierzyna obserwuje się emigrację mieszkańców z obszarów miejskich na wieś. Dla gminy saldo migracji na 1 000 ludności w latach 2016-2020 pogłębiło ujemny wynik, z -3,7 do -6,0. W przypadku miasta tendencja ta była najmocniej widoczna (z -4,9 do -9,0). Obszar wiejski gminy zanotował za to pozytywny wynik w przypadku tego wskaźnika licząc 5,6 osób w 2020 r. (w 2016 r. równał się 0). Problem emigracji mieszkańców w analizowanym okresie dotyczył również terenu powiatu (-2,1 w 2020 r.), jak i województwa (-0,7 w 2020 r.).

DEMOGRAFIA

źródło danych:
¹ GUS BDL (2010-2020)
² Opracowanie własne

Pomoc społeczna

Liczba osób objętych pomocą społeczną na przestrzeni lat 2016-2021 systematycznie spada. Na początku badanego okresu było to 1 433 mieszkańców (689 rodzin), natomiast na koniec 778 osób (443 rodziny). Odnotowano zatem spadek o ponad 45%. W 2020 r. zasięgiem środowiskowej pomocy społecznej objęto 6,5% mieszkańców gminy. Jest to wynik wyższy niż w przypadku powiatu międzyrzeckiego (5,5%) i województwa lubuskiego (4,7%). Pomimo stopniowo zanikającej potrzeby pomocy społeczeństwu gminy, jest ona wciąż wyższa niż dla porównywanych obszarów.

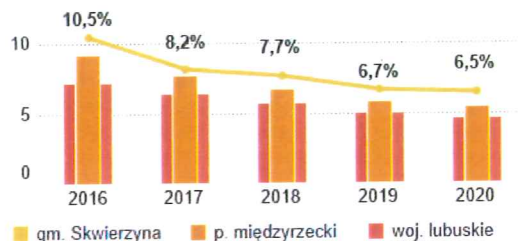
Świadczenia pieniężne przyznano w 2016 r. 598 rodzinom, w 2021 r. liczba ta zmniejszyła się do 383 rodzin, czyli o blisko 36%. W analizowanym obszarze liczba rodzin, które otrzymały świadczenie niepieniężne również spadła, z 220 do 119. Kwota udzielonych świadczeń w ramach zadań własnych gminy w 2021 wyniosła 1 769 tys. zł.

Liczba osób, którym przyznano zasiłki celowe w latach 2016-2020 zmniejszyła się o 35,2% i na koniec badanego okresu wyniosła 315. Podobny spadek odnotowano w przypadku zasiłków okresowych (o 39,5%). Liczba osób otrzymujących zasiłki stałe w 2020 r. wyniosła 106 i zmniejszyła się jedynie o 12 mieszkańców. Jest to jednak rodzaj zasiłków, które generują najwyższe koszty, ponieważ w 2020 r. na ich udzielenie przeznaczono 586 tys. zł. W przypadku zasiłków celowych było to 475 tys. zł, a na zasiłki okresowe w tym roku przeznaczono 394 tys. zł.

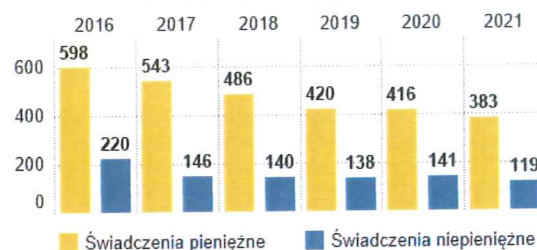
Głównymi przyczynami w 2020 r. przyznania pomocy społecznej była niepełnosprawność (176 osób), alkoholizm (67) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (55 osób). Analizując strukturę rodzin objętych pomocą społeczną, widać, iż blisko połowa beneficjentów to rodziny z dziećmi lub rodziny emerytów i rencistów. Rodziny niepełne stanowią 11,3%.

POMOC SPOŁECZNA

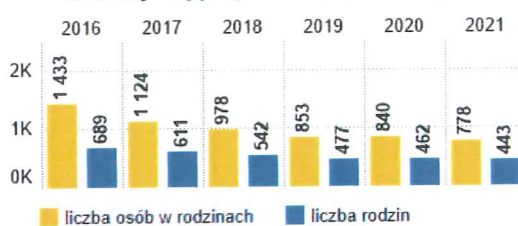
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej ¹

Liczba rodzin, którym udzielono świadczeń ²

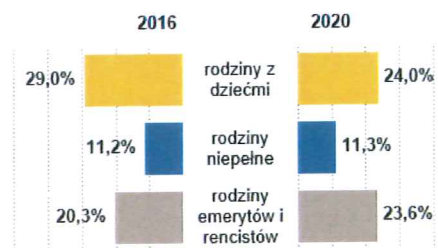
Rodziny objęte pomocą społeczną ²

Kwota udzielonych świadczeń w ramach zadań własnych gminy [tys. zł] ²

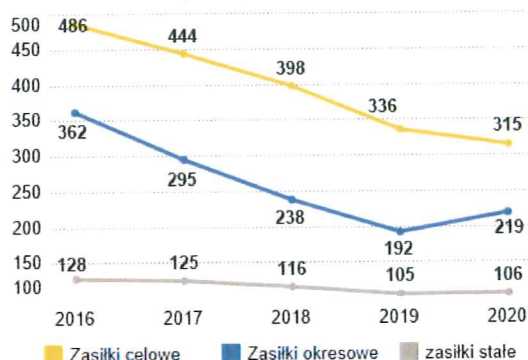
Struktura rodzin objętych pomocą społeczną ²

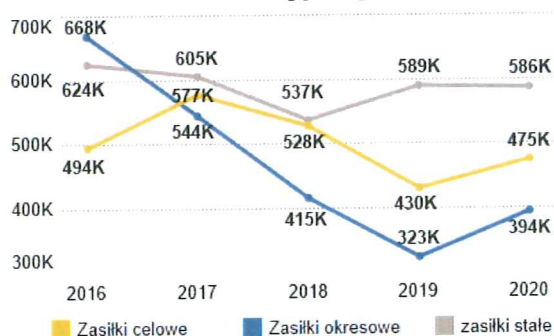
Główne przyczyny przyznania pomocy ² - liczba rodzin (2020 r.) -

Liczba osób, którym udzielono zasiłki ²

Kwota udzielonych świadczeń na zasiłki [tys. zł] ²

Źródło danych:

¹ GUS BDL (2016-2020)

² Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie

Edukacja i kultura

W latach 2016-2020 w gminie Skwierzyna odsetek dzieci objętych opieką żłobkową wzrósł niemal dwukrotnie, z 8,6% do 16,1%. Na koniec badanego okresu wynik ten dla powiatu międzyrzeckiego wyniósł 7,9%, a dla województwa lubuskiego 15,5%. Na terenie gminy panuje stosunkowo wysoka dostępność do opieki żłobkowej.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2016 r. wyniósł 80,6%. Do 2020 r. wzrósł o blisko 20 pp. Zdecydowanie większa dostępność do przedszkoli panuje na terenie miasta, gdzie objętych opieką zostało 112,2% dzieci. Na wsi było to 65,5%. Wyniki powiatu (88,8%) oraz województwa (88,6%) są niższe niż dla gminy.

Współczynnik skolaryzacji netto w ciągu ostatnich pięciu lat wzrósł z 88,6% do 93,2%. W 2020 r. wskaźnik ten dla powiatu wyniósł 91,8%, a województwa – 93,3%. Wyniki egzaminów ósmoklasisty uzyskane w gminie Skwierzyna uplasowały się poniżej średniej wojewódzkiej i krajowej. Uczniowie lokalnych szkół najwyższą średnią uzyskali z testu z języka angielskiego (53,5%), a następnie języka polskiego (47,9%) i matematyki (38,3%).

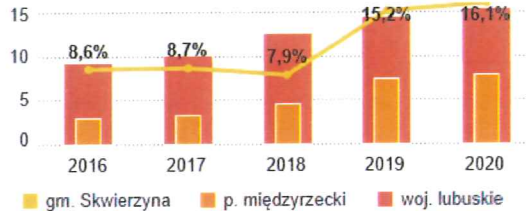
Wydatki w 2020 r. poniesione na oświatę i wychowanie w największym stopniu dotyczyły szkół podstawowych (7,49 mln zł). Na przedszkola przekazano 2,97 mln zł. Łącznie odsetek wydatków na ten dział stanowił 29,1% wszystkich wydatków gminy.

Dostępność do oferty kultury w latach 2016-2020 uległa pogorszeniu na skutek wybuchu pandemii COVID-19. Liczba czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 ludności zmniejszyła się z 94 do 85 osób. Wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na jednego czytelnika również uległ spadkowi, z 19,3 do 9,2. W 2020 r. zorganizowano 58 imprez, na które przyszło 1 770 uczestników. W 2016 r. liczba imprez wyniosła 62 (o 6,5% mniej), a liczba uczestników – 17 115 (o 89,7% mniej).

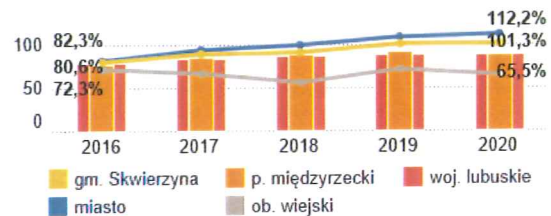
W związku z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego w 2020 r. wydano 470 tys. zł na działalność bibliotek, 447 tys. zł na funkcjonowanie ośrodków kultury i 4 tys. zł przeznaczono na ochronę zabytków. Łączny udział tego działu w wydatkach ogółem stanowił 1,7%.

EDUKACJA I KULTURA

Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach ¹

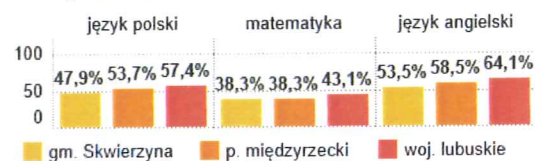
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym ¹

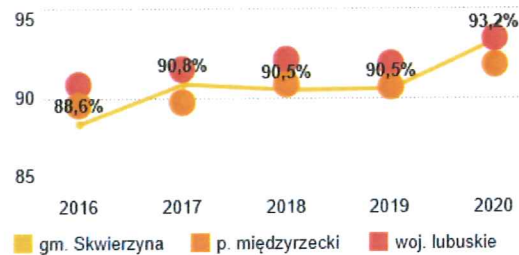
Biblioteki publiczne ¹

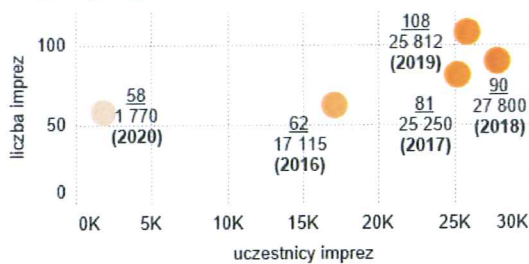
Wyniki egzaminu ósmoklasisty (2021 r.) ²

Współczynnik skolaryzacji netto - szkoły podstawowe - ¹

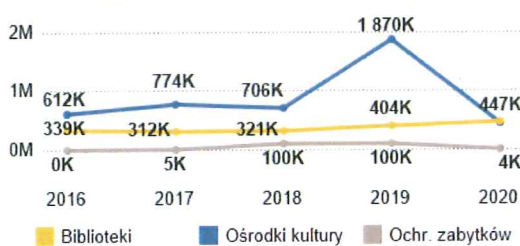
Imprezy organizowane przez ośrodki kultury ¹

Wydatki budżetu gminy [mln zł] ¹

Wydatki budżetu gminy [tys. zł] ¹

- udział w wydatkach ogółem -

- udział w wydatkach ogółem -

źródło danych:

¹ GUS BDL (2016-2020)

² <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

Rynek pracy

Liczba osób pracujących w liczbach bezwzględnych w latach 2016-2020 w gminie Skwierzyna zmniejszyła się z 1832 do 1781 mieszkańców⁷. Ubytek wyniósł 2,8%. Na koniec badanego okresu na rynku pracy przeważała liczba mężczyzn (941 osób) względem kobiet (840 osób). Wskaźnik liczby osób pracujących w przeliczeniu na 1 000 osób w wieku produkcyjnym na terenie gminy w przeciągu ostatnich lat zwiększył się z 234 do 248 mieszkańców. Wzrost zanotowany został głównie w mieście, gdzie wynik ten wzrósł z 265 do 292 pracowników. Dla obszaru wiejskiego zaobserwowano ubytek ze 116 do 85 osób. Na koniec badanego okresu wskaźnik dla powiatu wyniósł 312,9, a województwa 382,6 osób.

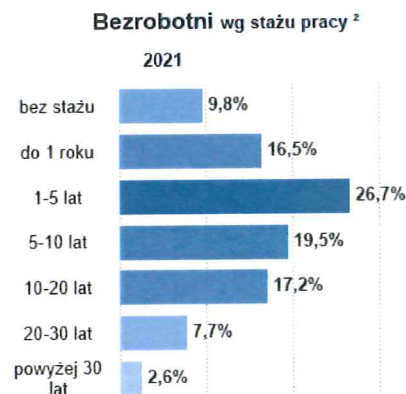
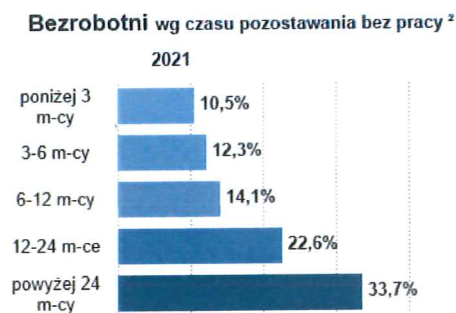
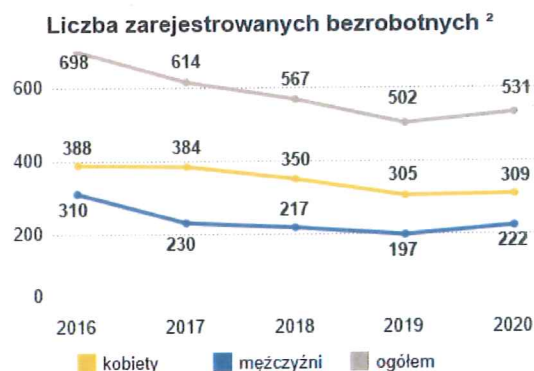
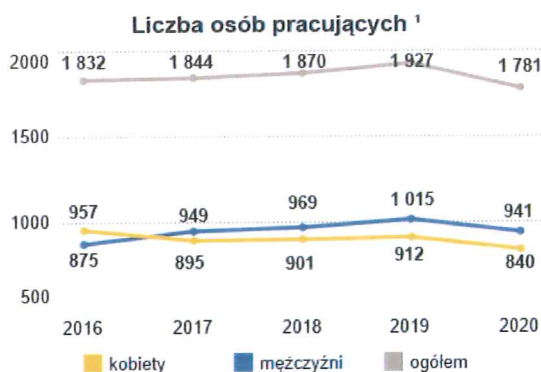
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przeciągu ostatnich pięciu lat zmniejszyła się z 698 do 531 osób. W 2020 r. 58,2% bezrobotnych stanowiły kobiety. Analizując udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w latach 2016-2020 również widać ubytek, z 8,9% do 7,4%. Pomimo odnotowanej poprawy w tym zakresie, sytuacja w gminie wciąż prezentuje się gorzej niż w powiecie oraz województwie, gdzie ten sam wskaźnik wyniósł 5,6% oraz 3,9%.

W 2021 r. najwięcej bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (32,6%) oraz gimnazjalnym lub poniżej (28,3%). Około 1/3 bezrobotnych pozostawało bez pracy powyżej 24 miesięcy. Najwięcej pozostających bez pracy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (27,2%), 35-44 lata (25,4%) oraz 45-54 lata (21,9%). Bezrobotni gminy Skwierzyna w większości przypadków to mieszkańcy posiadający pomiędzy 1 a 5 lat doświadczenia zawodowego.

---

⁷ Definicja BDL GUS: Dane od 2000 r. dotyczą podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 i więcej osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących. Dane nie obejmują pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych.

RYNEK PRACY

źródło danych:

¹ GUS BDL (2016-2020)

² Powiatowy Urząd Pracy w Międzyrzeczu

Przedsiębiorczość

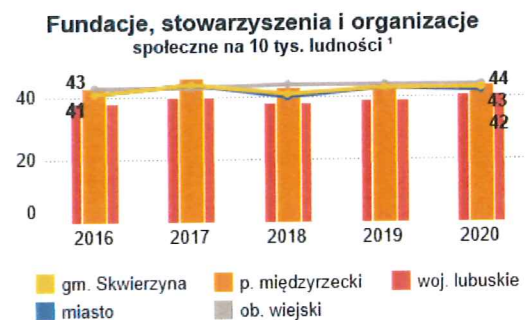
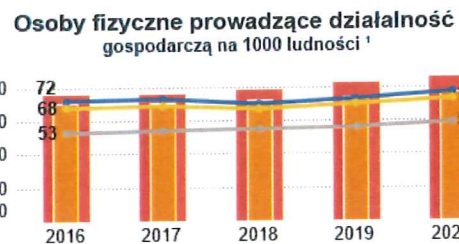
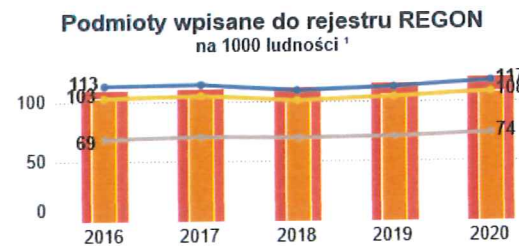
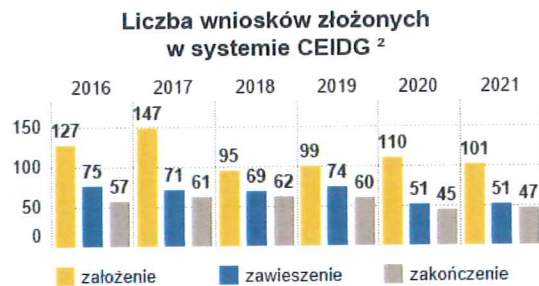
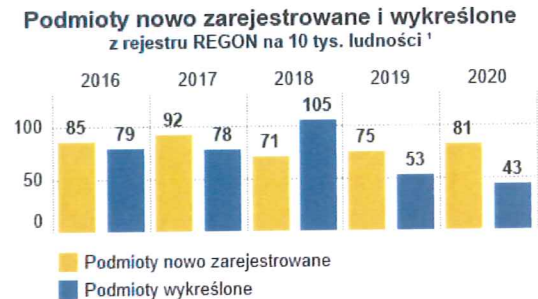
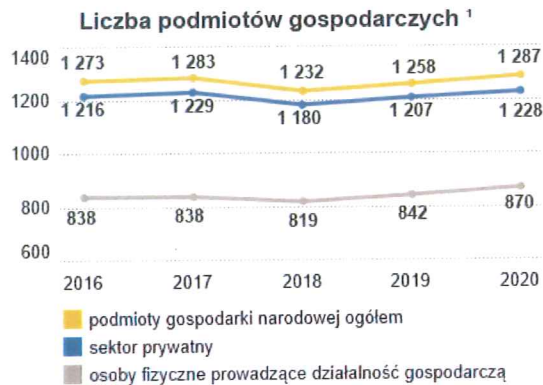
Liczba podmiotów gospodarczych w przeciągu ostatnich pięciu lat wzrosła z 1 273 do 1 287 przedsiębiorstw, czyli o 1,1%. W 2020 r. zdecydowaną większość stanowiły firmy z sektora prywatnego (1 228 organizacji), a liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wyniosła 870. Przez większość analizowanego okresu przeważała liczba podmiotów nowo zarejestrowanych nad wykreślonymi z rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności. W 2016 r. wpisano do rejestru 85 podmiotów, a wykreślono 79. W 2020 r. liczba podmiotów nowo zarejestrowanych wyniosła 81, natomiast liczba podmiotów wykreślonych spadła blisko o połowę i równała się 43.

W przeliczeniu na 1 000 ludności w latach 2016-2020 liczba podmiotów wpisanych do rejestru regon zwiększyła się ze 103 do 108 w gminie Skwierzyna. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą również wzrosła, z 68 do 73 przedsiębiorstw. Najmniejszy wzrost odnotowano w przypadku fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności, z 41 do 43 jednostek. Wyniki te są porównywalne do powiatu i województwa, można zatem mówić o utrzymaniu przez gminę tendencji ponadlokalnych i poziomu rozwoju gospodarczego, jak i przedsiębiorczości.

W 2016 r. na terenie gminy Skwierzyna zostało złożonych do systemu CEIDG 127 wniosków o założenie działalności, 75 wniosków o zawieszenie i 57 o zakończenie. W 2020 r. łączna ilość wniosków zmniejszyła się o 23,2%. Złożono 101 wniosków o założenie, 51 o zawieszenie i 47 o zakończenie działalności.

Najwięcej podmiotów wpisanych do rejestru REGON w 2020 r. w gminie Skwierzyna zakwalifikowanych zostało do sekcji handel hurtowy i detaliczny (285 podmiotów). W następnej kolejności pod względem liczebności uplasowały się firmy obsługujące rynek nieruchomości (184 podmioty) oraz sektor budownictwa (181 podmiotów). W strukturze wiekowej przedsiębiorców dominowały osoby w wieku 40-49 lat (26,7%), 30-39 lat (23,1%) oraz 50-59 lat (21,4%). Liczba młodych przedsiębiorców, do 30 roku życia, to 9,6%.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Źródło danych:

¹ GUS BDL (2016-2020)

² Hurtownia danych CEIDG i Biznes.gov.pl

Finanse samorządowe

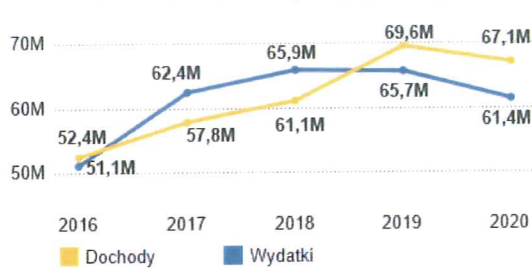
Dochody gminy Skwierzyna w latach 2016-2020 wzrosły z 52,4 mln zł do 67,1 mln zł, czyli o 21,9%. Wydatki również wzrosły, z 51,1 mln zł do 61,4 mln zł (o 16,8%). W latach 2016, 2019 i 2020 gmina odnotowała nadwyżkę operacyjną.

Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły z 4 251 zł w 2016 r. do 5 577 zł w 2020 r. Na koniec badanego okresu wskaźnik ten dla powiatu wyniósł 5 773 zł, a dla województwa 6 089 zł. Źródłami dochodu gminy w 2020 r. w 44,5% były dochody własne, w 32,5% dotacje, a w 23,0% subwencje. Względem 2016 r. na znaczeniu zyskał dochód własny (wzrost udziału o 0,6 pp.) oraz dotacje (wzrost udziału o 2,4 pp.). Na dochód własny w większości składał się dochód z podatku od nieruchomości (9,3 mln zł) oraz dochód z podatku dochodowego od osób fizycznych (9,1 mln zł). Wskaźnik samofinansowania w gminie Skwierzyna w 2020 r. wyniósł 266,9%, o blisko 200 pp. więcej niż w 2018 r. Świadczy to o wysokiej samodzielności gminy w kwestiach finansowych.

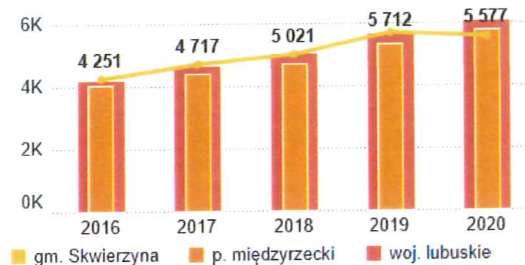
Głównymi wydatkami gminy wg działów klasyfikacji Budżetowej w 2020 r. były rodzina (18,1 mln zł) oraz oświata i wychowanie (17,9 mln zł). Udział wydatków gminy przeznaczony na pomoc społeczną w 2020 r. wyniósł 37,6%, administracja publiczna stanowiła 8,8% ogółu wydatków, a transport i łączność 5,9%.

FINANSE SAMORZĄDOWE

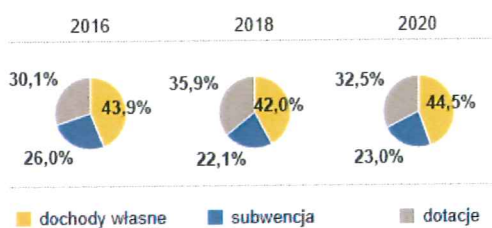
Dochody i wydatki gminy [mln zł] ¹

Dochody gminy na 1 mieszkańca [zł] ¹

Źródła dochodów ¹

Dochody własne (2020 r.) [mln zł] ¹ - wybrane źródła -

Wskaźniki oceny finansowej gminy ²

źródło danych:

¹ GUS BDL (2016-2020)

² Ministerstwo Finansów

Główne wydatki

wg działów Klasyfikacji Budżetowej (2020 r.) [mln zł] ¹

Udział w wydatkach ogółem ¹ - pomoc społeczna i rodzina -

- administracja publiczna -

- transport i łączność -

Infrastruktura i ochrona środowiska

Masa zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przypadających na 1 mieszkańca w latach 2016-2020 zmniejszyła się z 239,1 do 183,6 kg. Wynik ten jest porównywalny zarówno dla miasta, jak i obszaru wiejskiego. W 2020 r. wskaźnik ten dla powiatu wyniósł 238,9 kg, a dla województwa 209,9 kg. Z kolei odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów na koniec badanego okresu w przypadku gminy wyniosły 40,7%, powiatu – 33,3%, a województwa – 35,9%. Względem 2016 r. wskaźnik ten w gminie wzrósł o 26,9 pp. Widać zatem, iż mieszkańcy gminy Skwierzyna bardziej dbają o segregację odpadów od porównywanych obszarów.

W przypadku urządzeń sieciowych największą dostępność w 2020 r. na terenie gminy odnotowano w przypadku sieci wodociągowej (89,6%), dla sieci kanalizacyjnej było to 66,7%, a sieci gazowej – 53,6%. W mieście dostępność do urządzeń sieciowych oscylowała w przedziale od 67,8% do 95,3%, jednak do obszaru wiejskiego zarówno sieć gazowa, jak i kanalizacyjna nie została doprowadzona.

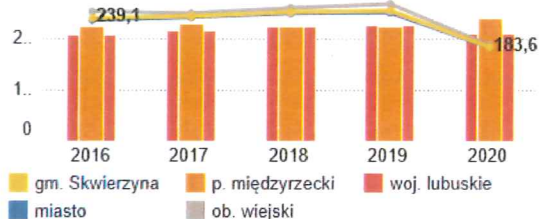
Zużycie wody z wodociągów na 1 korzystającego w przeciągu ostatnich pięciu lat zmniejszyło się z 31,8 m³ do 29,6 m³. Wskaźnik ten w 2020 r. dla powiatu międzyrzeckiego wyniósł 31,0 m³, a województwa lubuskiego 33,7 m³.

Udział powierzchni chronionej prawnie w 2020 r. w gminie wyniósł 16,8%, a odsetek lesistości równał się 67,3%. Na terenie gminy znajduje się m.in. obszar specjalnej ochrony - Puszcza Notecka (19 661 ha), obszar chronionego krajobrazu – Dolina Warty i Dolnej Noteci (4 778 ha), specjalny obszar chroniony – Bory Chrobotkowe Puszczy Noteckiej (1 831 ha).

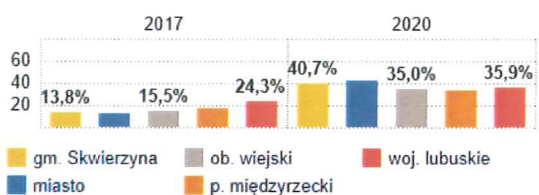
Wydatki budżetu gminy na dział gospodarki komunalnej i ochrony środowiska w 2020 r. w większości dotyczyły gospodarki odpadami komunalnymi (2,3 mln zł). Kolejnymi istotnymi grupami pod względem sumy wydatków były oświetlenie ulic, placów i dróg (0,9 mln zł), gospodarka ściekowa i ochrona wód (0,4 mln zł), a także oczyszczanie miast i wsi (0,4 mln zł). Łączna suma wydatków tego działu stanowiła 7,1% wszystkich wydatków gminy, czyli 4 221 498,3 zł.

INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA

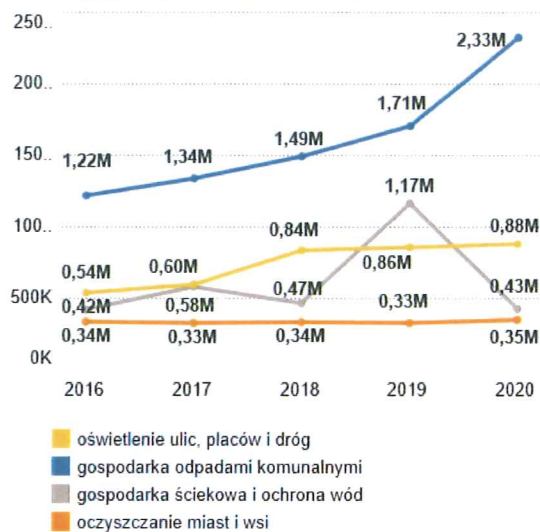
Zmieszane odpady komunalne z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca¹

Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów¹

Wydatki budżetu gminy [mln zł]¹ - gospodarka komunalna i ochrona środowiska -

- udział w wydatkach ogółem -

¹ GUS BDL (2016-2020)

Sieć wodociągowa (2020 r.)¹

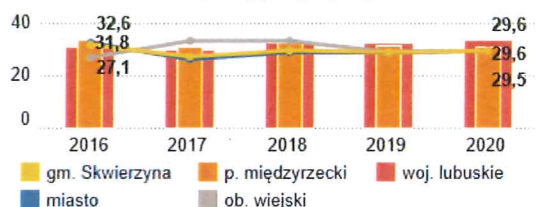
Sieć kanalizacyjna (2020 r.)¹

Sieć gazowa (2020 r.)¹

Zużycie wody z wodociągów na 1 korzystającego [m³]¹

Udział powierzchni prawnie chronionych w powierzchni ogółem (2020 r.)¹

Gmina oczami mieszkańców

Strategia Rozwoju Gminy Skwierzyna na lata 2023-2030 opiera się na analizie danych zastanych, ale co ważniejsze, uwzględnia również opinie mieszkańców gminy. Pozwala to na lepsze rozpoznanie potrzeb lokalnej społeczności oraz angażuje ją w proces dalszego rozwoju gminy. Mieszkańcy stanowią grupę, której jakość życia może zostać realnie poprawiona na skutek odpowiednio zaplanowanych przedsięwzięć, dlatego tak ważny jest ich głos. Wykorzystanie narzędzia badawczego, jakim jest ankieta, pozwoliło na dotarcie do mieszkańców gminy Skwierzyna oraz poznanie ich opinii i spostrzeżeń na temat aktualnego stanu gminy. Wskazali oni także mocne oraz słabe strony gminy, jak i pożądane zadania rozwojowe ze swojej perspektywy.

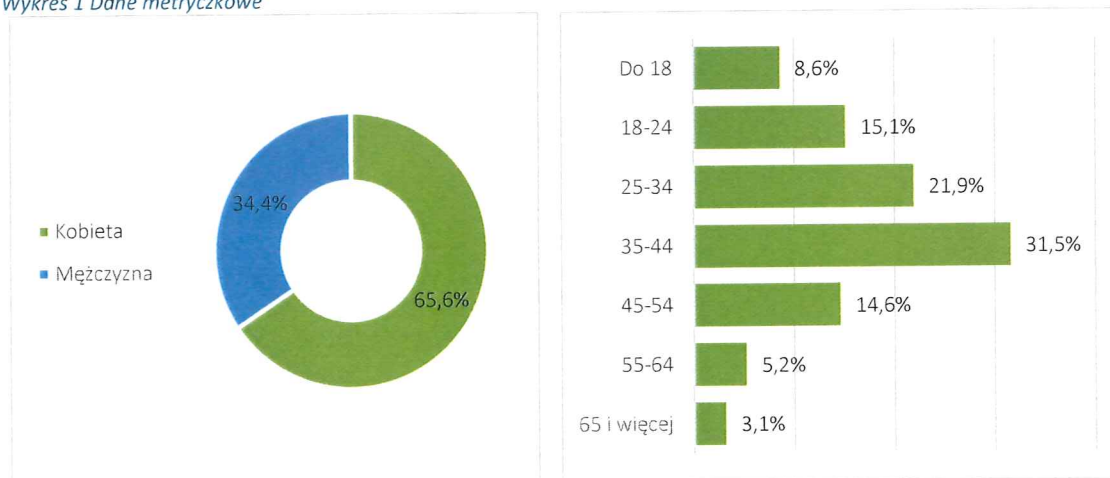
Badanie zostało przeprowadzone w formie papierowej oraz elektronicznej (https://ankieta.deltapartner.org.pl/sr_gmina_skwierzyna_mieszkanicy).

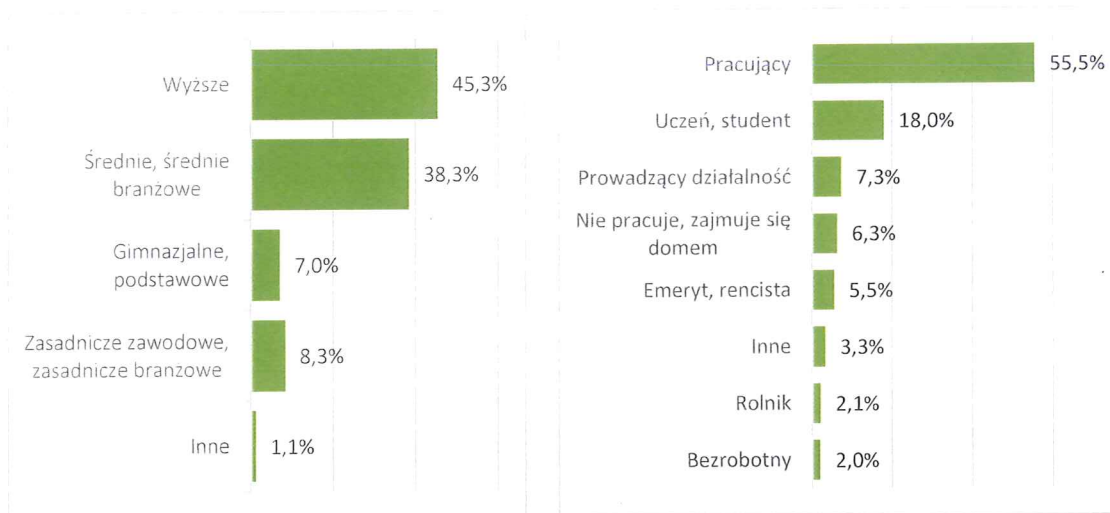
W ramach ankietyzacji udało się dotrzeć do 384 respondentów – mieszkańców gminy Skwierzyna.

Dane metryczkowe:

- Wśród respondentów przeważały kobiety (65,6%).
- W grupie badanych dominują osoby w wieku produkcyjnym, w szczególności grupa mieszkańców w wieku 35-44 lata stanowiąca 31,5% wszystkich ankietowanych. Odsetek seniorów ukształtował się na poziomie 3,1%, a osób do 18 roku życia – 8,6%.
- Blisko połowa respondentów deklarowała wykształcenie wyższe. Około 38% osób posiadało wykształcenie średnie lub średnie branżowe, a 7,0% podstawowe.
- Ponad 55% respondentów było czynnych zawodowo. Kolejną znaczącą grupę pod względem liczności stanowili uczniowie i studenci (18,0%).

Wykres 1 Dane metryczkowe

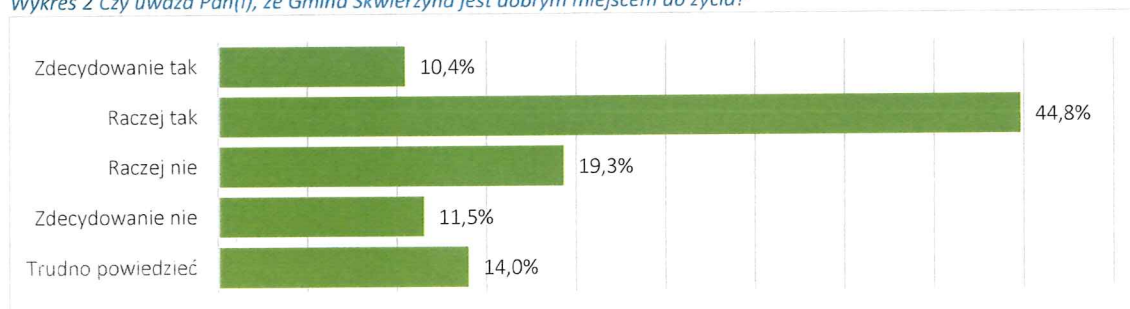

Źródło: badanie własne, n=384

1. Czy uważa Pan(i), że Gmina Skwierzyna jest dobrym miejscem do życia?

W pierwszej kolejności zapytano respondentów czy gmina Skwierzyna jest dobrym miejscem do życia. Ponad 55% badanych pozytywnie odniosło się do pytania. W tym, ponad 10% osób zaznaczyło odpowiedź „zdecydowanie tak”. Około 30% ankietowanych uznało, iż gmina Skwierzyna nie jest dobrym miejscem do życia, a 14% miało trudności z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi. Otrzymany wynik świadczy o zadowoleniu i zaspokojeniu potrzeb większości mieszkańców.

Wykres 2 Czy uważa Pan(i), że Gmina Skwierzyna jest dobrym miejscem do życia?

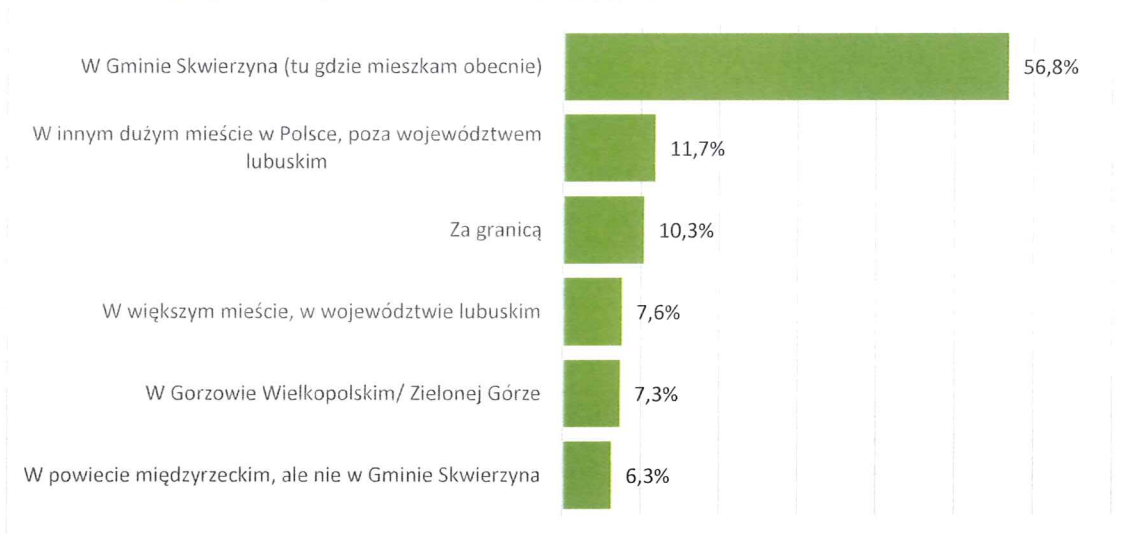

Źródło: badanie własne, n=384

2. Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby/chciałby Pani/Pan mieszkać?

Zapytano mieszkańców również gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat planują mieszkać. Podobny odsetek osób, który pozytywnie odniósł się do poprzedniego pytania planuje dalej mieszkać w gminie (56,%). Blisko połowa badanych deklaruje chęć migracji z gminy. Niespełna 20% ankietowanych chciałoby przeprowadzić się do innego dużego miasta w Polsce, w tym 11,7% poza województwem lubuskim. Dla około 7% badanych atrakcyjniejszym miejscem zamieszkania jest Gorzów Wielkopolski lub Zielona Góra, a 6,3% respondentów chciałoby zostać w powiecie międzyrzeckim, ale przeprowadzić się z gminy Skwierzyna. Ponad 10% osób chciałoby wyemigrować z kraju.

Wykres 3 Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby/chciałby Pani/Pan mieszkać?

Źródło: badanie własne, n=384

3. Jaki jest Pani / Pana stosunek do Gminy Skwierzyna?

W kolejnym pytaniu badani wskazywali na stopień przywiązania do gminy i poczucia tożsamości lokalnej. Blisko 60% osób deklarowało mocny związek z gminą Skwierzyna, a ponad połowa chęć działania na rzecz jej rozwoju. Niespełna 40% respondentów czuje dumę z miejsca swojego zamieszkania. Ważną informacją jest również fakt, iż dla około 70% badanych gmina Skwierzyna nie jest obojętna. Uzyskane odpowiedzi wskazują na mocną więź respondentów z gminą i silne poczucie tożsamości lokalnej, co może przełożyć się na wysoki udział mieszkańców angażujących się w lokalny rozwój.

Wykres 4 Jaki jest Pani / Pana stosunek do Gminy Skwierzyna?

Źródło: badanie własne, n=381

4. Spośród wymienionych elementów infrastruktury oraz oferty dostępnej na terenie Gminy Skwierzyna, proszę określić jak ocenia Pan(i) ich aktualny stan/dostępność.

W ramach badania mieszkańcy poproszeni zostali o dokonanie oceny aktualnego stanu i dostępności wymienionych elementów infrastruktury gminy. Najkorzystniej oceniona została dostępność do miejsc

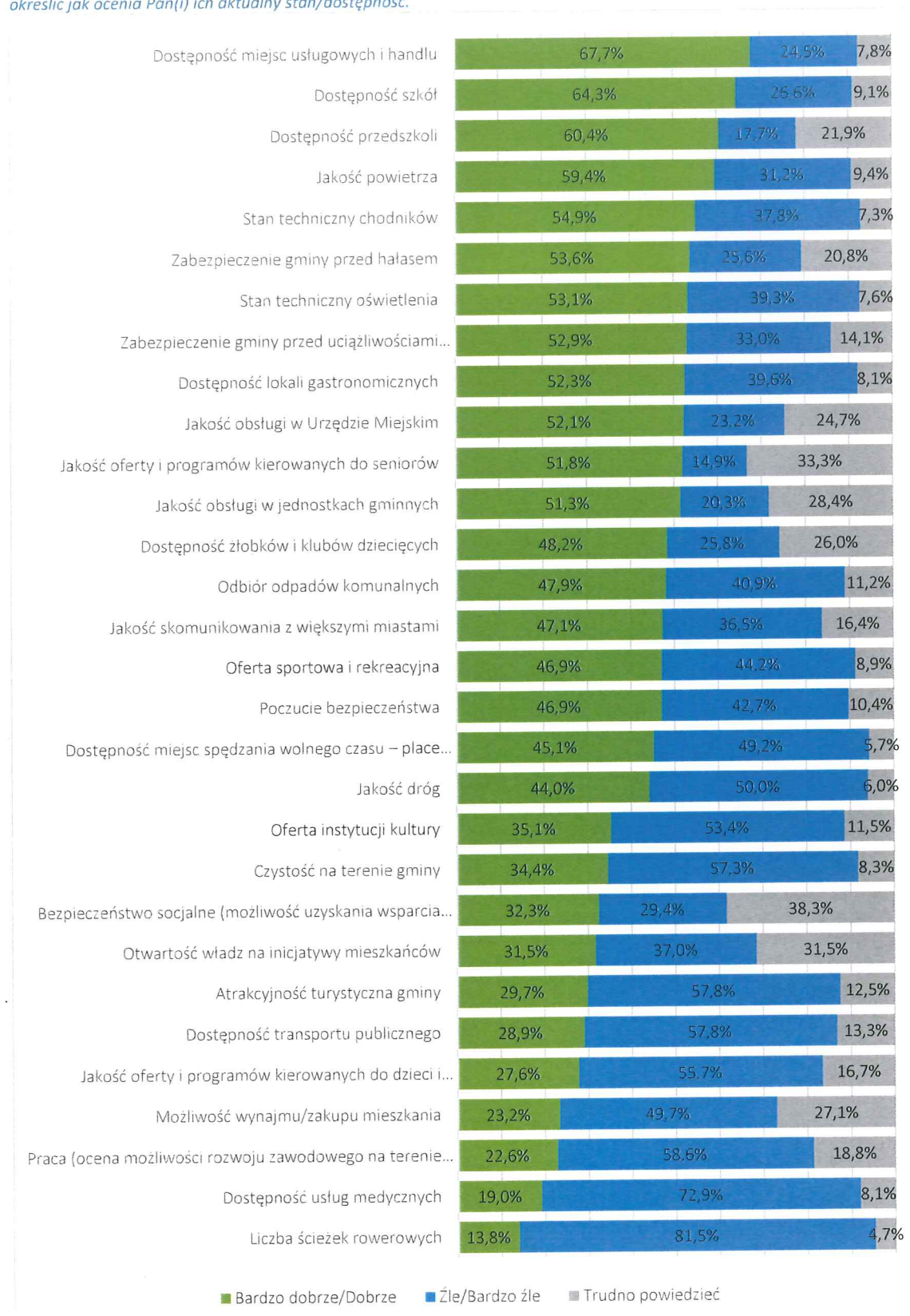
usługowych i handlu (67,7%), dostępność do szkół (64,3%) oraz przedszkoli (60,4%). Pozytywnie respondenci odnieśli się również do jakości powietrza na terenie gminy (59,3%), a także stanu technicznego chodników (54,9%). Wskazuje to na ogólną atrakcyjność osiedleńczą gminy Skwierzyna, co sprzyja napływowi nowych mieszkańców.

Badani negatywnie odnieśli się do liczby ścieżek rowerowych (81,5% odpowiedzi negatywnych), dostępności usług medycznych (72,9%) oraz możliwości rozwoju zawodowego na terenie gminy (58,5%). Respondenci wskazują na braki w ofercie sportowo-rekreacyjnej, potrzebę dostosowania opieki lekarskiej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa, a także konieczność stymulacji gospodarczej Skwierzyny. Elementy te są na niezadowolającym poziomie zdaniem mieszkańców, dlatego powinny stanowić priorytetowe wyzwania rozwojowe dla samorządu.

Trudne w ocenie dla mieszkańców okazały się kwestie związane z bezpieczeństwem socjalnym, jakością oferty i programów kierowanych do seniorów oraz otwartością władz na inicjatywy mieszkańców. Mogło to wynikać ze stosunkowo niskiego udziału seniorów w badaniu (3,1%), powodowanego faktem, iż ankieta dystrybuowana była głównie drogą cyfrową, co wiązało się z wykluczeniem cyfrowym osób starszych.

	Najkorzystniej oceniane elementy życia w gminie Skwierzyna		Najgorzej oceniane aspekty życia w gminie Skwierzyna
67,7%	Dostępność miejsc usługowych i handlu	81,5%	Liczba ścieżek rowerowych
64,3%	Dostępność szkół	72,9%	Dostępność usług medycznych
60,4%	Dostępność przedszkoli	58,5%	Praca (ocena możliwości rozwoju zawodowego na terenie gminy, znalezienia pracy na terenie gminy)
59,3%	Jakość powietrza	57,8%	Dostępność transportu publicznego
54,9%	Stan techniczny chodników	57,8%	Atrakcyjność turystyczna gminy

Wykres 5 Spośród wymienionych elementów infrastruktury oraz oferty dostępnej na terenie Gminy Skwierzyna, proszę określić jak ocenia Pan(i) ich aktualny stan/dostępność.

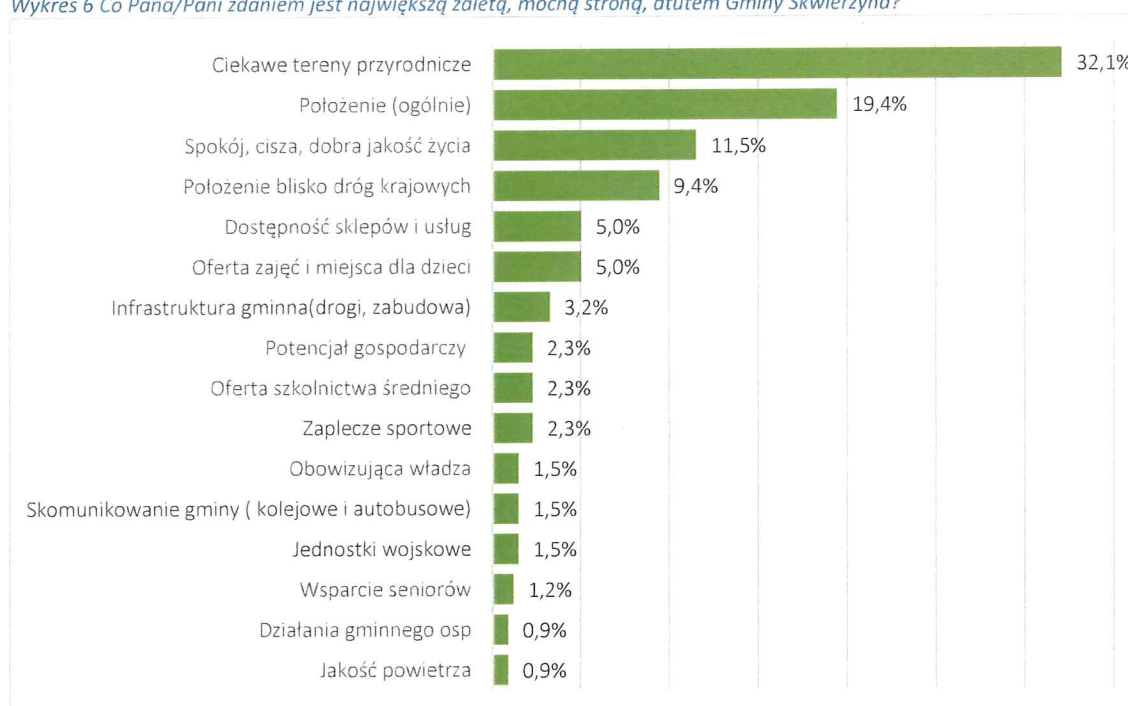

Źródło: badanie własne, n=384

5. Co Pana/Pani zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną, atutem Gminy Skwierzyna?

W ramach ankietyzacji poproszono badanych o napisanie co ich zdaniem stanowi mocną stroną gminy. Największy odsetek respondentów uwagę zwracał na ciekawe tereny przyrodnicze (32,1%) oraz położenie (19,4%). Mieszkańcy cenią również ciszę i spokój panującą w gminie oraz ogólną dobrą jakość życia (11,5%). Dodatkową zaletą jest położenie blisko dróg krajowych (9,4%), co zapewnia dostęp do miejsc pracy oraz szkolnictwa wyższego. Z uzyskanych wyników widać, iż największym atutem gminy Skwierzyna jest wolność od miejskiego zgiełku, atrakcyjna przyrodniczo lokalizacja oraz spokój jakim cieszą się mieszkańcy.

Wykres 6 Co Pana/Pani zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną, atutem Gminy Skwierzyna?

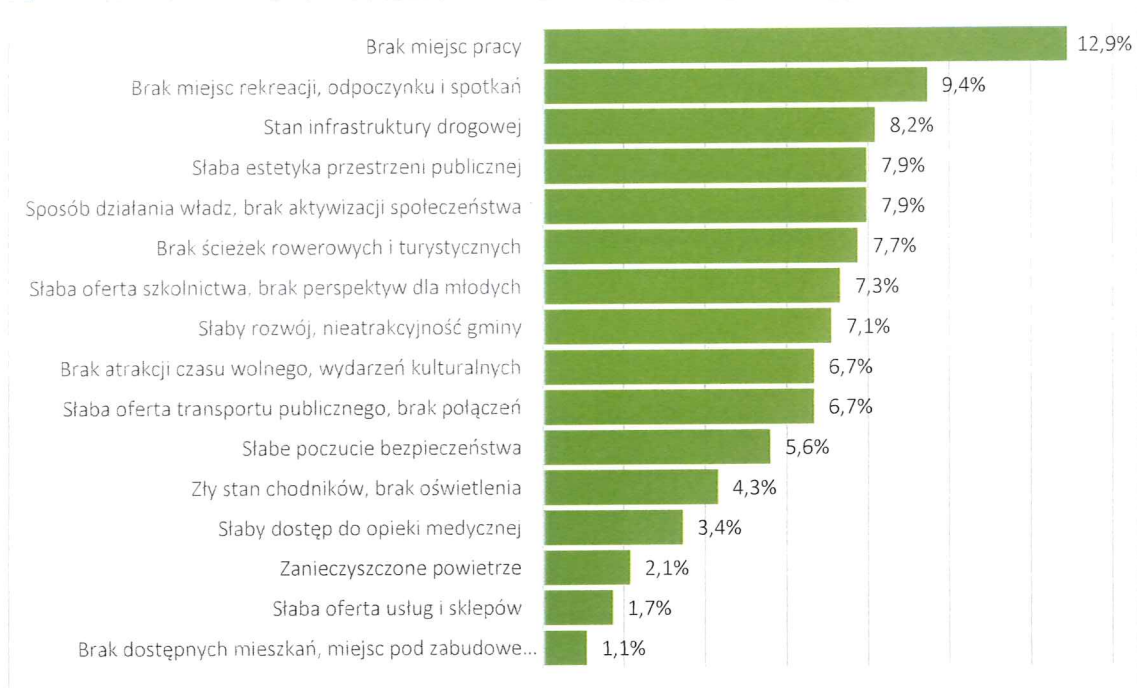

Źródło: badanie własne, n=380

6. Co Pana/Pani zdaniem jest największą wadą, słabą stroną Gminy Skwierzyna?

W następnym pytaniu respondentów poproszono o wskazanie słabej strony gminy. Większość z nich podkreśla brak miejsc pracy (12,9%), a także brak miejsc rekreacji, odpoczynku i spotkań (9,4%). Mieszkańcy niezadowoleni są również ze stanu infrastruktury drogowej (8,2%), jak i słabej estetyki przestrzeni publicznej (7,9%). Sposób działania władz oraz niski poziom aktywizacji społecznej również nie do końca satysfakcjonuje respondentów (7,9%). Aspekty, na które wskazują badani odnoszą się w większości do kwestii związanych z rozwojem zawodowym oraz ofertą spędzania czasu wolnego w gminie. Działania nakierowane na stymulowanie gospodarki oraz stworzenie atrakcyjnej oferty rekreacji mogą realnie przyczynić się do poprawy życia wielu mieszkańców gminy.

Wykres 7 Co Pana/Pani zdaniem jest największą wadą, słabą stroną Gminy Skwierzyna?

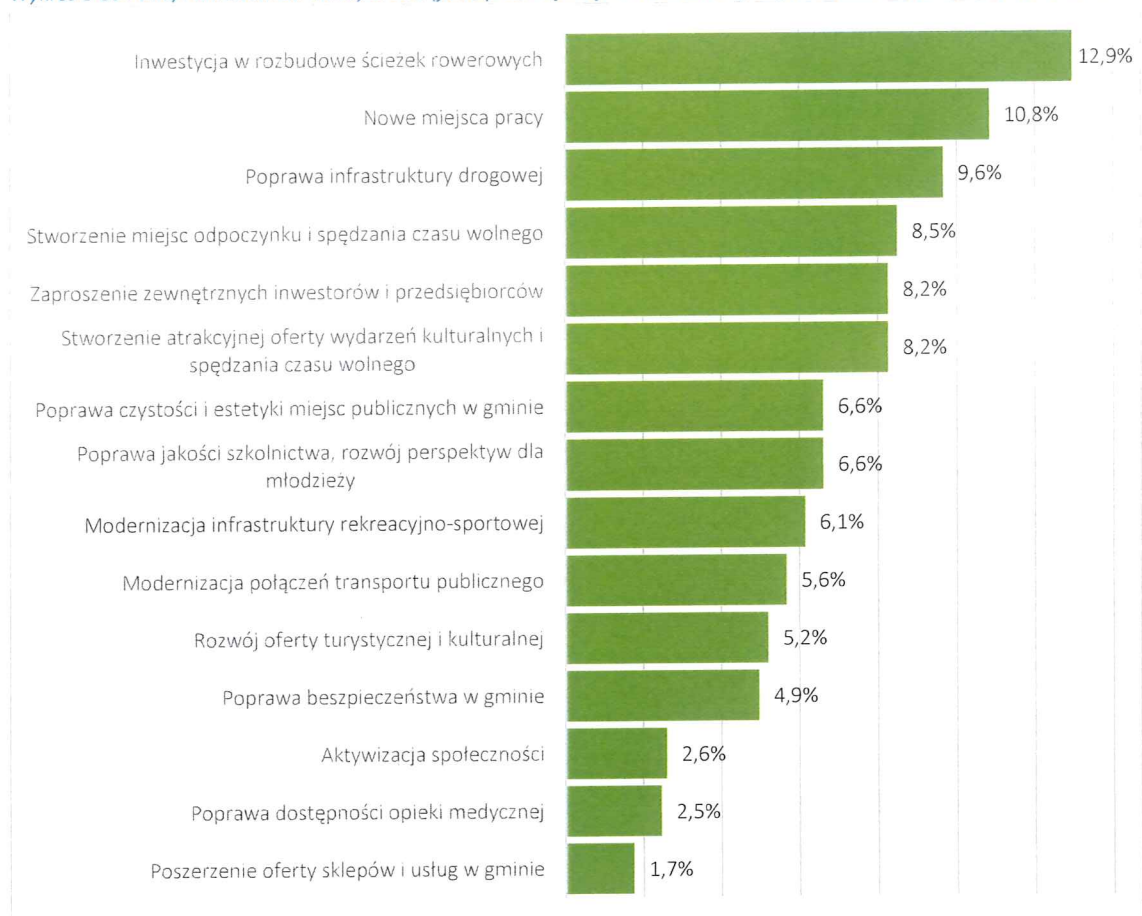

Źródło: badanie własne, n=384

7. Co Pana/Pani zdaniem należy zrobić (jakie przedsięwzięcie zrealizować), aby w Gminie Skwierzyna żyło się lepiej?

Odpowiedź na kolejne pytanie stanowi wyraz aspiracji i oczekiwań mieszkańców co do ich miejsca zamieszkania. Po raz kolejny mieszkańcy zwracają uwagę na potrzebę rozbudowy ścieżek rowerowych oraz zapewnienia większej liczby miejsc pracy. Innymi inwestycjami, które wpłynęłyby na zwiększenie jakości życia w gminie jest poprawa infrastruktury drogowej. Ponownie badani deklarują niewystarczający zakres oferty spędzania wolnego czasu w gminie. Anektowani dostrzegają również potrzebę w przyciągnięciu zewnętrznych inwestorów i przedsiębiorców, aby stymulować lokalną gospodarkę do rozwoju. Wskazane elementy są bezpośrednim odzwierciedleniem potrzeb mieszkańców, w związku z tym powinny stanowić kluczowe przedsięwzięcia podczas formułowania strategii.

Wykres 8 Co Pana/Pani zdaniem należy zrobić (jakie przedsięwzięcie zrealizować), aby w Gminie Skwierzyna żyło się lepiej?

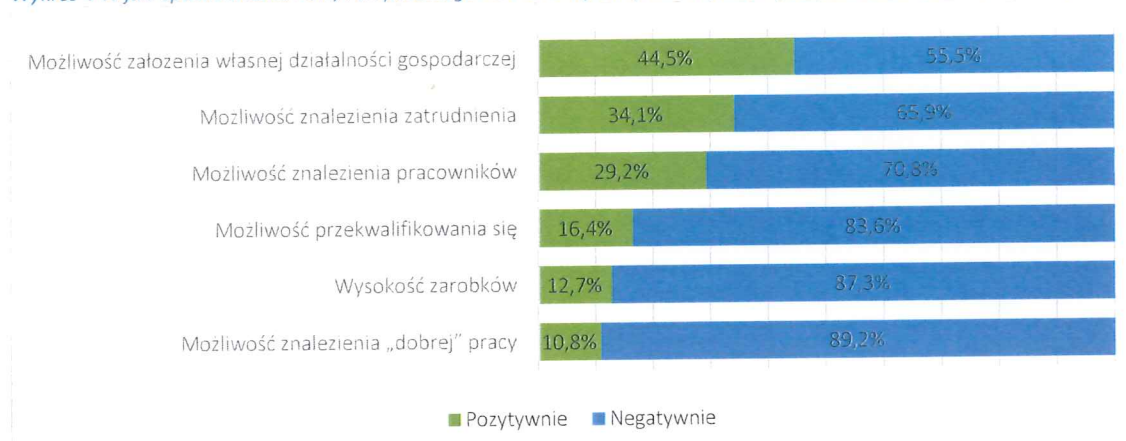
Źródło: badanie własne, n=384

8. W jaki sposób ocenia Pani/Pan poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie Gminy Skwierzyna?

W ramach ankietyzacji poproszono mieszkańców o ocenę rynku pracy na terenie gminy. Ponad połowa respondentów negatywnie odniosła się do możliwości założenia własnej działalności gospodarczej, a 2/3 do możliwości znalezienia zatrudnienia. Niespełna 71% osób deklaruje również utrudnienia przy poszukiwaniu pracowników. Aspekty takie jak możliwość przekwalifikowania się, uzyskania wysokich zarobków czy znalezienia dobrej pracy uzyskały pomiędzy 80% a 90% negatywnych odpowiedzi. Rynek pracy i możliwości rozwoju zawodowego stanowią poważne wyzwanie dla gminy oraz obniżają jakość życia mieszkańców, dlatego powinny zostać zaplanowane działania mające na celu przyczynić się do poprawy w tym zakresie.

Wykres 4 W jaki sposób ocenia Pani/Pan poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie Gminy Skwierzyna?

Źródło: badanie własne, n=384

9. Z zaproponowanych poniżej możliwych kierunków rozwoju Gminy Skwierzyna proszę wybrać maksymalnie 2 kierunki, które jej władze powinny rozważyć jako najkorzystniejsze dla dalszego rozwoju gminy.

Zapytano badanych, które z zaproponowanych kierunków rozwoju uważają za najkorzystniejsze dla gminy Skwierzyna. Najwięcej głosów otrzymała silna gospodarka (51,8%), gmina bezpieczna (50,0%) oraz nowoczesna edukacja (49,7%). Te trzy kierunki rozwoju oscyływały w okolicach 50% odpowiedzi pozytywnych. Daje to pogląd na oczekiwania mieszkańców, którzy chcieliby podnieść atrakcyjność osiedleńczą gminy Skwierzyna poprzez zapewnienie miejsc pracy i podniesienie jakości szkolnictwa.

Wykres 5 Z zaproponowanych poniżej możliwych kierunków rozwoju Gminy Skwierzyna proszę wybrać maksymalnie 2 kierunki, które jej władze powinny rozważyć jako najkorzystniejsze dla dalszego rozwoju gminy.

Źródło: badanie własne, n=384

Załącznik nr 2 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Polityka przestrzenna w systemie polityk publicznych

Polityka przestrzenna należy do sfery tzw. polityk publicznych, które rozumiane są, jako sfera świadomych i zorganizowanych działań struktur państwa i społeczeństwa wokół problemów publicznych. Posługujemy się tu rozumieniem „polityk”, dotyczącym nie samego sprawowania władzy, ale działań w oparciu o przyjęte reguły. O ile polityka w ogólnym znaczeniu zajmuje się przede wszystkim sferą idei, zdobywania władzy i instrumentów jej egzekucji, to polityka publiczna, jako sfera praktyczna – przede wszystkim zagadnieniami związanymi z urzeczywistnianiem idei, i bliska jest zarządzaniu publicznemu.

Polityka przestrzenna spełnia wszystkie kryteria polityk publicznych. Jest to bowiem planowa działalność, polegająca na wykorzystywaniu znajomości dostępnych zasobów oraz praw rządzących kształtowaniem i użytkowaniem przestrzeni w celu najbardziej racjonalnego jej zagospodarowania. W ramach polityki przestrzennej władze publiczne ustalają cele i środki kształtowania zagospodarowania przestrzennego w określonych, zmiennych w czasie warunkach zewnętrznych – społecznych, ekonomicznych, technicznych, a także politycznych. Polityka przestrzenna zajmuje się określeniem celów, wraz ze sposobami ich osiągnięcia, w zakresie użytkowania i przekształcania środowiska życia człowieka, a więc wykorzystywanego przez niego zajmowanego terytorium. Musi ona wpływać na działania podejmowane przez liczne podmioty, czynnie zmieniające kształt tego środowiska.

Obowiązek prowadzenia polityki przestrzennej zawarty jest w polskim prawie, wyznaczającym zakres formalnych kompetencji w tej sferze poszczególnych poziomów władzy.

Instrumentacja polityki przestrzennej

Wdrażanie polityk publicznych można ułożyć w tzw. drabinę interwencji: na najniższym szczeblu władze powstrzymują się od działania, a na najwyższym narzucają swoje rozwiązania, czyli eliminują wybór obywatelowi, tworząc szczególne zakazy i ograniczenia. Władze mogą działać także na rzecz zwiększania skali wyboru, które ma przed sobą obywatel. Zakres instrumentów oddziaływania jest dość szeroki: najbardziej skuteczne mogą być bezpośrednie inwestycje publiczne, realizujące potrzeby społeczne, ale też istotnie wpływające na zachowania inwestycyjne. Istnieje też sfera prawno-regulacyjna, ale jej skuteczność jest w Polsce przeceniana. Lepiej jest udoskonalać sposoby zarządzania przestrzenią, głównie poprzez zwiększanie wiedzy i poprawę dostępu do informacji o problemach specyficznych obszarów, w których żyją obywatele i funkcjonuje gospodarka. Wszystko to winno

sprzyjać większej dynamice wzrostu, co jest obecnie podstawowym kryterium oceny polityk publicznych.

Większa świadomość i zaangażowanie władz w politykę przestrzenną mogą sprzyjać jej skuteczności, ale należy także liczyć w tym względzie na wzrost świadomości obywatelskiej. Zwiększanie wiedzy obywateli może spowodować wzrost poczucia identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz świadomości własnej siły sprawczej w procesie rozwoju – to wymarzona sytuacja dla wzrostu zaangażowania obywatelskiego i kapitałowego. Zwiększanie partycypacji obywatelskiej i zaangażowania lokalnego biznesu może stanowić skuteczną przeciwwagę dla ograniczoności instrumentów sprawowania władzy.

Rekomendacje dla polityki przestrzennej

Polityka przestrzenna powinna stanowić płaszczyznę negocjacji pomiędzy potrzebami, a realnymi możliwościami. Nadrzędną zasadą polityki przestrzennej jest zasada zachowania ładu przestrzennego, przejawiająca się w prowadzeniu efektywnej i racjonalnej polityki przestrzennej i planistycznej na wszystkich poziomach planowania przestrzennego, umożliwiając uzyskanie harmonijnej całości oraz uwzględniając w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Łączy się z nią również zasada zrównoważonego rozwoju, oznaczająca taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności oraz obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Zasada ta pozwala kształtować ład przestrzenny, zapewniając utrzymanie właściwych relacji estetycznych, funkcjonalnych i ekonomicznych zarówno pomiędzy różnymi sposobami zagospodarowania terenów zurbanizowanych, jak i w relacjach pomiędzy układem przyrodniczym i antropogenicznym.

Określenie rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej ma na celu wskazanie zamierzeń, jakie należy realizować, aby osiągnąć ład przestrzenny i zrównoważony rozwój gminy. Strategiczne cele rozwoju przestrzennego województwa wskazane w Planie Zagospodarowania Województwa Lubuskiego to:

1. Spójność terytorialna
2. Zrównoważony rozwój społeczny
3. Rozwój konkurencyjnej gospodarki

W oparciu o zapisy Planu Zagospodarowania Województwa Lubuskiego określa się również kierunki zagospodarowania przestrzennego służące osiągnięciu ww. celów oraz stanowiące podstawę prowadzenia polityki przestrzennej samorządu gminy w zakresie następujących dziedzin:

1. System przyrodniczy

- 1.1. Działania na rzecz zapewnienia korzyści ekosystemowych Natura 2000, w szczególności w kwestii łagodzenia skutków zmian klimatycznych oraz adaptacji do zmian klimatu
- 1.2. Działania na rzecz promocji zrównoważonej turystyki i zielonych miejsc pracy na terenach obszarów Natura 2000 oraz na rzecz promocji innowacyjnych rozwiązań związanych z siecią Natura 2000
- 1.3. Ochrona i kształtowanie systemu przyrodniczego:
  - 1.3.1. Inwestycje celu publicznego:
    - Osiągnięcie właściwego stanu ochrony lub jego poprawę w odniesieniu do typów siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu priorytetowym występujących w obszarach Natura 2000, które wymagają ochrony czynnej
    - Poprawa lub osiągnięcie właściwego stanu ochrony w odniesieniu do pozostałych typów siedlisk przyrodniczych i gatunków występujących w obszarach Natura 2000
  - 1.3.2. Integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnego systemu obszarów chronionych jako podstawy ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych;
  - 1.3.3. Rewizja celów, funkcji oraz zasad wykonywania ochrony w obszarach chronionego krajobrazu;
  - 1.3.4. Opracowanie planów ochrony lub planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000 oraz włączenie wskazań z nich wynikających do aktów prawa miejscowego;
  - 1.3.5. Inwentaryzacja i ochrona najcenniejszych siedlisk przyrodniczych nieobjętych dotychczas ochroną prawną;
  - 1.3.6. Wzmocnienie integracji działalności turystycznej z celami ochrony przyrody;
  - 1.3.7. Koordynacja działań dla zintegrowania systemu terenów chronionych w województwie z systemami ochronnymi w województwach sąsiednich (zachodniopomorskie, wielkopolskie).
- 1.4. Zapewnienie spójności i ciągłości systemu przyrodniczego
  - 1.4.1. Zachowanie integralności obszarów węzłowych i zapewnienie drożności wyznaczonych korytarzy;
  - 1.4.2. Zachowanie drożności cieków stanowiących istotne korytarze migracyjne ichtiofauny lub odtworzenie ich drożności;
  - 1.4.3. Kształtowanie systemu przyrodniczego poszczególnych miast i gmin w sposób zapewniający ich spójność i powiązanie z krajową siecią ekologiczną;
  - 1.4.4. Przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, likwidacja barier na trasach przemieszczania się gatunków.
- 1.5. Ochrona walorów przyrody ożywionej
  - 1.5.1. Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej;
  - 1.5.2. Ochrona i zachowanie integralności oraz trwałości głównych kompleksów leśnych wraz ze strefą ekotonową;
  - 1.5.3. Zwiększenie powierzchni lasów zgodnie z założeniami Krajowego Programu Zwiększania Lesistości wraz z projektami aktualizacji;

- 1.5.4. Stopniowa przebudowa drzewostanów w celu dostosowania struktury lasów do warunków siedliskowych, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych;
- 1.5.5. Ochrona obszarów wodno-błotnych, torfowisk;
- 1.5.6. Ochrona siedlisk łąkowych i pastwiskowych, w tym ochrona zbiorowisk na siedliskach wilgotnych i zmiennowilgotnych,
- 1.5.7. Ochrona muraw kserotermicznych;
- 1.5.8. Ochrona ostoi faunistycznych, w tym miejsc lęgowych i żerowiskowych;
- 1.5.9. Wsparcie różnorodności biologicznej poprzez zrównoważoną gospodarkę wodną, rolną, leśną, łowiecką i rybacką;
- 1.5.10. Opracowanie i upowszechnienie zrównoważonych zasad rozwoju turystyki na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych;
- 1.5.11. Edukacja ekologiczna społeczeństwa.
- 1.6. Ochrona najcenniejszych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego;
- 1.7. Ochrona środowiska glebowego
  - 1.7.1. Ochrona gleb przed degradacją chemiczną i biologiczną;
  - 1.7.2. Ochrona gleb przed suszą rolniczą;
  - 1.7.3. Ochrona gleb wysokich klas bonitacyjnych przed zmianą na cele nierolnicze;
  - 1.7.4. Wykorzystywanie gleb zgodnie z jej potencjałem produkcyjnym z dbałością o dobrą kulturę orną;
  - 1.7.5. Ochrona gleb przed erozją wodną i wietrzną;
  - 1.7.6. Ekstensywna produkcja zwierzęca i roślinna.
- 1.8. Racjonalne gospodarowanie i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych
  - 1.8.1.1. Ochrona zasobów wód podziemnych GZWP zgodnie z warunkami określonymi dla ich obszarów ochronnych;
  - 1.8.2. Wdrażanie zrównoważonego i zintegrowanego zarządzania zasobami wód w układzie zlewniowym;
  - 1.8.3. Osiągnięcie i utrzymanie stanu dobrego jednolitych części wód;
  - 1.8.4. Rozwój kanalizacji sanitarnej i deszczowej;
  - 1.8.5. Zwiększanie retencji zlewni, w tym retencja terenowa wód opadowych;
  - 1.8.6. Zagospodarowanie terenów wokół jezior dla potrzeb turystyki i rekreacji w sposób zapewniający ochronę wód jeziornych przed zanieczyszczeniem;
  - 1.8.7. Prowadzenie monitoringu lokalnego wokół obiektów potencjalnie zagrażających jakości wód;
  - 1.8.8. Zachowanie i tworzenie otulin biologicznych wzdłuż cieków, przekształcanie gruntów orných w dolinach na użytki zielone;
  - 1.8.9. Aktualizacja i zbilansowanie stanu zasobów eksploatacyjnych z zasobami dyspozycyjnymi;
  - 1.8.10. Optymalizacja zużycia wody: modernizacja sieci wodociągowej, wprowadzenie ograniczeń w zużyciu wód podziemnych.
- 1.9. Poprawa warunków arosanitarnych
  - 1.9.1. Wspieranie efektywności energetycznej, w tym:
    - rozwój scentralizowanych systemów ciepłowniczych,
    - termomodernizacja budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej,
    - przebudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej,
    - rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego oraz jego promocja,

- podnoszenie świadomości energetycznej wśród mieszkańców;
- 1.9.2. Ograniczanie niskiej emisji i emisji ze źródeł komunikacyjnych;
- 1.9.3. Upowszechnienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, takich jak:
  - biomasa i biogaz,
  - energia słoneczna,
  - energia wiatru,
  - pompy ciepła;
- 1.9.4. Wdrażanie i realizacja założeń programów służących ochronie powietrza w celu osiągnięcia wymaganych norm jakości powietrza, określonych w przepisach szczególnych.
- 1.9.5. Działania na rzecz promocji zrównoważonej turystyki i zielonych miejsc pracy na terenach obszarów Natura 2000 oraz na rzecz promocji innowacyjnych rozwiązań związanych z siecią Natura 2000
- 1.10. Ochrona przed hałasem
  - 1.10.1. Stała kontrola stanu nawierzchni drogowych i kolejowych, ich systematyczna wymiana lub modernizacja;
  - 1.10.2. Wprowadzanie zieleni izolacyjnej ograniczającej uciążliwość źródła hałasu;
  - 1.10.3. Promowanie alternatywnych środków transportu oraz transportu publicznego;
- 1.11. Realizacja inwestycji celu publicznego
  - 1.11.1. Działania udrażniające w zakresie potrzeb przywracania ciągłości morfologicznej cieków województwa lubuskiego (rz. Pełcz)
  - 1.11.2. Osiągnięcie właściwego stanu ochrony lub jego poprawę w odniesieniu do typów siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu priorytetowym występujących w obszarach Natura 2000, które wymagają ochrony czynnej
  - 1.11.3. Poprawa lub osiągnięcie właściwego stanu ochrony w odniesieniu do pozostałych typów siedlisk przyrodniczych i gatunków występujących w obszarach Natura 2000.
- 2. Strefa społeczna
  - 2.1. Poprawa dostępności do usług medycznych, w tym usług specjalistycznych, oraz podnoszenie jakości profilaktyki zdrowotnej i dostępu do usług sportu – rekreacji
    - 2.1.1. Realizacja inwestycji celu publicznego - modernizacja szpitala w Skwierzynie
    - 2.1.2. Zwiększenie dostępności do usług medycznych, w szczególności na obszarach wiejskich;
    - 2.1.3. Rozszerzenie kadry medycznej, zwłaszcza wśród lekarzy pierwszego kontaktu;
    - 2.1.4. Dostosowanie opieki zdrowotnej do dynamiki zmian długookresowych trendów demograficznych;
    - 2.1.5. Promocja zdrowia i kształtowanie prozdrowotnych postaw wśród mieszkańców;
    - 2.1.6. Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.
  - 2.2. Rozwój szkolnictwa poprzez rozbudowę zaplecza technicznego oraz podniesienie jakości kształcenia w dostosowaniu do potrzeb regionalnego rynku pracy
    - 2.2.1. Podnoszenie jakości kształcenia i poprawa dostępności do placówek edukacyjnych na poziomie przedszkolnym, podstawowym oraz średnim;
    - 2.2.2. Rozwój kształcenia zawodowego, poprzez utworzenie nowoczesnego zaplecza technicznego oraz współpracę z lokalnymi przedsiębiorcami;
  - 2.3. Kształtowanie zasobu budownictwa mieszkaniowego o odpowiednim standardzie
    - 2.3.1. Rozwój budownictwa mieszkaniowego, w tym poszerzenie oferty budownictwa komunalnego;

- 2.3.2. Prowadzenie sprawnego systemu zarządzania zasobami lokalowymi;
- 2.3.3. Rewaloryzacja i podniesienie standardu istniejących zasobów mieszkaniowych;
- 2.3.4. Zachowanie ładu przestrzennego i spójności przestrzennej obszaru (zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, rozwój urbanizacji w nawiązaniu do ukształtowanych układów osadniczych)
- 2.3.5. Wyznaczanie nowych terenów mieszkaniowych dostosowanych do krajobrazu kulturowego, z zapewnieniem dostępu do infrastruktury technicznej jak i społecznej.
- 2.4. Rozwój struktury osadniczej regionu zgodnie z ich specjalizacją usługowo-przemysłową;
  - 2.4.1. Rozwój terenów zurbanizowanych - Wyznaczenie stref ograniczeń w zabudowie oraz terenów wyłączonych z zabudowy;
- 3. Ochrona dziedzictwa kulturowego i turystyka
  - 3.1. Zachowanie i ochrona obiektów zabytkowych
    - 3.1.1. Konserwacja i rewaloryzacja obiektów zabytkowych;
    - 3.1.2. Podejmowanie działań przeciwdziałających degradacji zabytków;
    - 3.1.3. Nadawanie nowych funkcji użytkowych obiektom zabytkowym z zachowaniem ich wartości architektonicznych i historycznych;
    - 3.1.4. Sporządzanie i realizacja lokalnych programów opieki nad zabytkami;
    - 3.1.5. Objęcie obiektów zabytkowych właściwą ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
  - 3.2. Kreowanie i ochrona spójnego i harmonijnego krajobrazu kulturowego
  - 3.3. Efektywne wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego, w tym przede wszystkim na cele turystyczne
  - 3.4. Kształtowanie tożsamości kulturowej
- 4. Strefa ekonomiczno-gospodarcza
  - 4.1. Rozwój gospodarki i wzmocnienie potencjału innowacyjnego sektora gospodarczego.
    - 4.1.1. Wsparcie rozwoju stref ekonomicznych i gospodarczych, promocja terenów inwestycyjnych oraz zapewnienie wysokiej jakości obsługi inwestora;
    - 4.1.2. Tworzenie terenów inwestycyjnych
  - 4.2. Zmniejszenie bezrobocia i zwiększenie aktywności zawodowej ludności
    - 4.2.1. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności zawodowej oraz zasobu miejsc pracy;
    - 4.2.2. Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych;
    - 4.2.3. Promocja włączenia zawodowego i społecznego.
  - 4.3. Rozwój turystyki
    - 4.3.1. Budowa spójnego wizerunku gminy i promocja produktów turystycznych;
    - 4.3.2. Wsparcie rozwoju stref i ośrodków turystycznych;
    - 4.3.3. Rozbudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
    - 4.3.4. Wykorzystanie turystyczne lasów, utrzymanie i powiększenie zasobów leśnych;
    - 4.3.5. Współpraca samorządów w procesie tworzenia zintegrowanej oferty usług turystycznych.
  - 4.4. Poprawa i ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej
    - 4.4.1. Rozwój produkcji rolniczej wysokiej jakości oraz promowanie wytwarzania żywności wysokiej jakości;
    - 4.4.2. Wspieranie działalności grup producenckich;
    - 4.4.3. Promocja produktów regionalnych i odtwarzanie tradycji winiarskich;

- 4.4.4. Tworzenie i wspomaganie funkcjonowania ośrodków obsługi rolnictwa;
- 4.4.5. Wpieranie przedsięwzięć służących ochronie środowiska
- 4.4.6. Intensyfikacja rolnictwa na gruntach najwyższej jakości i ochrona gleb najwyższych klas bonitacyjnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze.
- 4.5. Gospodarcze wykorzystanie lasu.
- 5. Komunikacja i transport
  - 5.1. Realizacja inwestycji celu publicznego:
    - 5.1.1. Modernizacja DK24
    - 5.1.2. Rozbudowa DW159 (Skwierzyna – DW158)
    - 5.1.3. Przebudowa DW159 w km 11+900 do km 12+305 wraz z mostem nad terenem zalewowym rz. Warty w Skwierzynie (estakada)
    - 5.1.4. Przebudowa DW159 w ciągu ul. Mostowej w m. Skwierzyna od km 11+790,00 do km 13+928.78
  - 5.2. Poprawa drogowej dostępności komunikacyjnej w zakresie powiązań zewnętrznych i wewnętrznych
  - 5.3. Wzrost bezpieczeństwa w obrębie miejskich i wiejskich terenów zabudowanych
  - 5.4. Poprawa parametrów użytkowych sieci i infrastruktury kolejowej
    - 5.4.1. Elektryfikacja linii kolejowej
  - 5.5. Stworzenie spójnego systemu pasażerskich i towarowych powiązań kolejowych
    - 5.5.1. Świadczenie usług publicznych w zakresie kolejowych przewozów pasażerskich – organizowanie i zarządzanie publicznym transportem zbiorowym
  - 5.6. Zwiększenie znaczenia transportu wodnego w przewozach towarów oraz turystyce
    - 5.6.1. Modernizacja śródlądowych dróg wodnych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym;
    - 5.6.2. Tworzenie powiązań z siecią drogową i kolejową;
    - 5.6.3. Stworzenie regionalnego planu rozwoju infrastruktury turystycznej dróg wodnych.
  - 5.7. Wzrost znaczenia transportu zbiorowego
    - 5.7.1. Rozwój sieci połączeń autobusowych;
    - 5.7.2. Modernizacja i zakup taboru;
    - 5.7.3. Poprawa stanu infrastruktury obsługi ruchu pasażerskiego;
    - 5.7.4. Tworzenie zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
  - 5.8. Zwiększanie znaczenia ruchu rowerowego jako środka komunikacji
    - 5.8.1. Rozbudowa spójnej sieci dróg rowerowych
    - 5.8.2. Budowa dróg rowerowych przy drogach o dużym natężeniu ruchu;
    - 5.8.3. Rozbudowa systemu tras turystycznych;
    - 5.8.4. Wdrożenie jednolitych standardów infrastruktury.
- 6. Infrastruktura techniczna
  - 6.1. Wzrost bezpieczeństwa energetycznego w zakresie energii elektrycznej
    - 6.1.1. Realizacja inwestycji celu publicznego: Budowa linii dwutorowej WN-110 kV stanowiącej zasilanie projektowanej stacji GPZ Skwierzyna II jako wcięcie w przebudowywany ciąg liniowy;
    - 6.1.2. Rozwój sieci przesyłowej i dystrybucyjnej energii elektrycznej;
    - 6.1.3. Zachowanie rezerw terenowych pod rozwój sieci elektroenergetycznych.
  - 6.2. Wzrost bezpieczeństwa energetycznego w zakresie paliw gazowych
  - 6.3. Wzrost efektywności energetycznej
    - 6.3.1. Ograniczenie strat energii elektrycznej, ciepła, gazu ziemnego w przesyłach i dystrybucji;

- 6.3.2.4. Termomodernizacja budynków i obiektów użyteczności publicznej;
- 6.3.3.5. Racjonalizacja użytkowania energii w sektorze usługowym i przemysłowym;
- 6.3.4.6. Upowszechnianie i promowanie postaw energooszczędnych;
- 6.3.5.7. Stosowanie energooszczędnego oświetlenia ulicznego oraz transportu miejskiego;
- 6.4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego
  - 6.4.1. Budowa nowej oraz modernizacja istniejącej infrastruktury teleinformatycznej
  - 6.4.2. Upowszechnianie technologii informacyjnych (Rozwój i promocja e-usług; zastosowanie technologii informatycznych w administracji i służbach publicznych; zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.)
- 6.5. Wykorzystanie energii biomasy (budowa instalacji wykorzystujących biomasę; budowa mikroinstalacji w budynkach mieszkalnych, usługowych, przemysłowych, użyteczności publicznej.)
- 6.6. Wykorzystanie energii wodnej (Wykorzystanie rzek o dużym potencjale energetycznym; budowa małych elektrowni wodnych.)
- 6.7. Zapewnienie stałego dostępu do wody przeznaczonej do spożycia o dobrej jakości oraz pełnej obsługi w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków
- 6.8. Zrównoważona gospodarka wodno-kanalizacyjna
  - 6.8.1. Budowa sieci kanalizacyjnej
  - 6.8.2. Uregulowanie gospodarki wodnej i kanalizacyjnej w granicach stref ochronnych ujęć wód oraz projektowanych obszarach ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych, zwłaszcza na terenach zurbanizowanych;
  - 6.8.3. Inwentaryzacja miejsc nielegalnych zrzutów nieczystości ze źródeł punktowych i ich bieżąca likwidacja;
  - 6.8.4. Ograniczenie składowania osadów ściekowych poprzez ich wykorzystanie np. w celach rekultywacyjnych oraz odzysku energii;
  - 6.8.5. Promowanie wśród przedsiębiorców technologii wodooszczędnych lub opartych na zamkniętych obiegach wody.
- 6.9. Rozwój gospodarki odpadami - realizacja inwestycji celu publicznego: Budowa nowych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych
- 7. Strefa obronności i bezpieczeństwa
  - 7.1. Realizacja inwestycji celu publicznego:
    - 7.1.1. Zakup sprzętu do monitorowania obiektów ochrony przeciwpowodziowej województwa lubuskiego
    - 7.1.2. Budowa przepompowni Skwierzynka
    - 7.1.3. Ochrona/zwiększanie retencji leśnej w zlewni. Opracowanie szczegółowej analizy i projektu możliwości zwiększenia retencji leśnej w powiązaniu z Kompleksowym projektem adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych
    - 7.1.4. Odtwarzanie retencji dolin rzek. Opracowanie programu możliwości i efektywności rozstawu lub likwidacji wałów przeciwpowodziowych w regionie wodnym
    - 7.1.5. Modernizacja konstrukcji istniejących budynków i budowa nowych o konstrukcjach odpornych na zalanie. Uszczelnianie budynków, stosowanie materiałów wodoodpornych. Trwałe zabezpieczanie terenu wokół budynków. Identyfikacja i sporządzanie wyceny działań modernizacyjnych wraz z opracowaniem programu dopłat

dla właścicieli budynków przeznaczonych do umocnienia w obszarze zagrożenia powodzią o Q1%

7.1.6. Modernizacja konstrukcji istniejących budynków i budowa nowych o konstrukcjach odpornych na zalanie. Uszczelnianie budynków, stosowanie materiałów wodoodpornych. Trwałe zabezpieczanie terenu wokół budynków. Wdrożenie i realizacja programu dopłat dla właścicieli budynków przeznaczonych do umocnienia w obszarze zagrożenia powodzią o Q1%

7.1.7. Wykup gruntów i budynków. Opracowanie programu wykupów i przesiedleń na terenach szczególnie zagrożonych powodzią

7.1.8. Budowa i usprawnienie lokalnych systemów ostrzegania przed powodzią. Wprowadzenie Elektronicznego Systemu Ostrzegania Powodziowego

7.2. Zahamowanie wzrostu i minimalizacja istniejącego ryzyka powodziowego

7.2.1. Ograniczenie wzrostu zagospodarowania na obszarach zagrożonych powodzią;

7.2.2. Określenie warunków możliwego zagospodarowywania obszarów chronionych obwałowaniami;

7.2.3. Identyfikacja obszarów zagrożonych lokalnymi podtopieniami;

7.2.4. Utrzymanie oraz zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni w regionie wodnym;

7.2.5. Działania ograniczające zagrożenie powodziowe, skierowane w pierwszej kolejności na obszary o najwyższym ryzyku powodziowym wyznaczone w planie zarządzania ryzykiem powodziowym;

7.2.6.6. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Załącznik nr 3 Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego

Wzrost i rozwój wsi w ramach województwa łódzkiego w 2027 r. - plan rozwoju i inwestycji powiatu łódzkiego

© 2018 Wzrost i rozwój wsi w ramach województwa łódzkiego

1:25000
© 2010 Wodny Zakład Inżynierii i Geodezji
© 2010 Wodny Zakład Inżynierii i Geodezji

OBLAŚNIENIA ZNAKÓW

MAPA ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO

MAPA RYZYKA POWODZIOWEGO

Potencjalne negatywne skutki dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej

Potencjalne negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi oraz wartości potencjalnych strat powodziowych

<p>72,56 maksymalna rzędna zwierciadła wody</p> <p>75,15 rzędna korony wału przeciwpowodziowego lub zapory bocznej</p> <p>50 kilometr rzeki</p> <p>obszar szczególnego zagrożenia powodzią</p> <p>głębokość wody [m]</p> <p>$h \leq 0,5$</p> <p>$0,5 < h \leq 2,0$</p> <p>$2,0 < h \leq 4,0$</p> <p>$h > 4,0$</p> <p>cieki naturalne i kanały</p> <p>wody powierzchniowe</p> <p>wał przeciwpowodziowy</p> <p>zapora boczna</p> <p>miejsce przełamania się wody przez wał przeciwpowodziowy lub zaporę boczną</p> <p>granica gminy</p> <p>granica powiatu</p> <p>granica województwa</p> <p>granica państwa</p> <p>granica gminy</p>	<p>klasy użytkowania terenu:</p> <p>tereny zabudowy mieszkaniowej</p> <p>tereny przemysłowe</p> <p>tereny komunikacyjne</p> <p>lasy</p> <p>tereny rekreacyjno-wypoczynkowe</p> <p>grunty orne i uprawy trwałe</p> <p>użytki zielone</p> <p>tereny pozostałe</p> <p>wody powierzchniowe</p> <p>kąpielisko</p> <p>ujęcie wody podziemnej</p> <p>ujęcie wody powierzchniowej</p> <p>strefa ochronna ujęcia wody</p> <p>ogród zoologiczny</p> <p>obszar, obiekt zabytkowy UNESCO</p> <p>U - obiekty wpisane na listę UNESCO</p> <p>! pomnik zabytkowy</p> <p>🏠 skansen, muzeum</p> <p>📖 biblioteka, archiwum</p> <p>🌳 park narodowy</p> <p>🌿 rezerwat przyrody</p> <p>🌿 obszar Natura 2000 - obszar specjalnej ochrony ptaków</p> <p>🌿 obszar Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk</p>	<p>zakłady przemysłowe:</p> <p>instalacje mogące powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości</p> <p>zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej</p> <p>o kategorii działalności:</p> <p>przemysł energetyczny</p> <p>produkcja i obróbka metali</p> <p>przemysł mineralny</p> <p>przemysł chemiczny</p> <p>gospodarka odpadami</p> <p>inne rodzaje działalności</p> <p>potencjalne ogniska zanieczyszczeń:</p> <p>składowisko odpadów komunalnych</p> <p>składowisko odpadów przemysłowych</p> <p>składowisko odpadów mieszanych</p> <p>cerniarz</p> <p>oczyszczalnia ścieków</p> <p>przepompownia ścieków</p> <p>obszar szczególnego zagrożenia powodzią</p> <p>50 kilometr rzeki</p> <p>cieki naturalne i kanały</p> <p>wał przeciwpowodziowy</p> <p>zapora boczna</p> <p>granica gminy</p> <p>granica powiatu</p> <p>granica województwa</p> <p>granica państwa</p> <p>granica gminy Skwierzyzna</p>	<p>budynek mieszkalny</p> <p>w obszarze zagrożenia powodziowego [głębokość wody w m]:</p> <p>$\leq 2,0$</p> <p>$> 2,0$</p> <p>budynek o znaczeniu społecznym w obszarze zagrożenia powodziowego [głębokość wody w m]:</p> <p>$\leq 2,0$</p> <p>$> 2,0$</p> <p>oznaczenie budynku o znaczeniu społecznym:</p> <p><i>Żib</i> - żłobek, <i>Przedszk.</i> - przedszkole, <i>szk.</i> - szkoła, <i>P</i> - jednostki Policji, <i>ren.</i> - jednostki ochrony przeciwpożarowej, <i>SG</i> - jednostki Straży Granicznej, <i>szpil.</i> - szpital, <i>san.</i> - sanatorium, <i>d. op.</i> - dom pomocy społecznej, dom opieki, hospicjum, <i>c. han.</i> - centrum handlowo-usługowe, <i>H</i> - hotel, <i>d. wyp.</i> - dom wypoczynkowy, <i>d. wych.</i> - dom wychowawczy, <i>z. kar.</i> - zakład karny, zakład poprawczy, areszt śledczy</p> <p>wartość potencjalnych strat powodziowych [zł/m²]</p> <p>obszary, dla których nie oblicza się strat</p> <p>≤ 1</p> <p>2 - 50</p> <p>51 - 150</p> <p>151 - 300</p> <p>301 - 600</p> <p>> 600</p> <p>50 kilometr rzeki</p> <p>obszar szczególnego zagrożenia powodzią</p> <p>cieki naturalne i kanały</p> <p>wody powierzchniowe</p> <p>wał przeciwpowodziowy</p> <p>zapora boczna</p> <p>granica części miejscowości znajdującej się w obszarze zagrożenia powodziowego</p> <p>granica miejscowości znajdującej się w obszarze zagrożenia powodziowego</p> <p>granica gminy</p> <p>granica powiatu</p> <p>granica województwa</p> <p>granica państwa</p>
---	---	---	--

KALISZ 1380 nazwa miasta i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią

Chotów 52 nazwa wsi i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią

Rypinek 15 nazwa części miasta lub wsi i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią